

Åtgärder för att minska negativ påverkan på fiskbestånden orsakade av säl och skarv

Länsstyrelsen
Stockholm

Titel: Åtgärder för att minska negativ påverkan på fiskbestånden orsakade av säl och skarv

Författare: Henrik C Andersson, Länsstyrelsen Stockholm

ISBN: 978-91-7937-378-8

Rapportnummer: 2025:36

Utgivningsår: 2025

Omslagsbild: Inga Andersson

Innehåll

FÖRORD.....	6
SAMMANFATTNING	8
UPPDRAGETS GENOMFÖRANDE	11
SÄL OCH SKARV: STATUS, BIOLOGI, FÖREKOMST OCH SKYDD	13
Vikaresäl (vikare nedan).....	13
Knubbsäl.....	14
Knubbsäl, Östersjön.....	15
Knubbsäl, Västkusten.....	16
Gråsäl i Östersjön.....	17
Förvaltning av säl	19
Säl i nationell jaktlagstiftning.....	20
Förbud mot handel med sälprodukter.....	21
Skarv.....	21
Förvaltning av skarv	24
FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER	26
Jakt.....	26
Skrämselåtgärder	28
Åtgärder för att utestänga predatorer.....	28
GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER	29
Jakt på gråsäl	29
Jakt på knubbsäl	30
Jakt på vikare	31
Skarvjakt	32
Regionala förvaltningsplaner för skarv.....	36
Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027	38
Bidrag för destruktions av säl	38
Stöd för kompetensutveckling och bilda nätverk inom fiske	39
Viltskadeanslaget – förebyggande åtgärder.....	40
Uppföljning av åtgärder – några exempel.....	46

Lännåkersviken	46
Licknevarpsfjärden	47
Åvaån	49
FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER	51
Nationella myndigheter och förvaltning av säl och skarv	51
Data avseende sälpopulationernas status	52
Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027	52
Bidrag för destruktions av säl	52
Stöd för kompetensutveckling och bilda nätverk inom fiske	53
Jakt på skarv	53
Skyddsjakt på enskilda initiativ i enlighet med Jaktförordningen (1987:905) bilaga 4	53
Vägledning till länsstyrelserna hur skarvpopulationen praktiskt kan regleras på effektivast möjliga sätt	55
Regionala förvaltningsplaner för skarv.....	55
Räkning av skarv.....	56
Säljakt.....	56
Skyddsjakt efter säl på eget initiativ	57
Handelsförbud på sälprodukter	57
Sälfälla.....	57
Uppföljning av vidtagna åtgärder	58
Viltförvaltningsdelegationerna.....	60
Viltskadeanslaget.....	60
Ökad samverkan inom och mellan myndigheter	62
Program säl och fiske.....	62
Ekosystembaserad förvaltning	63
Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2028–2034	64
Bidrag för destruktions av sälar	64
Stöd för kompetensutveckling och bildande av nätverk inom fiske.....	65

LITTERATUR	66
BILAGOR.....	69
Bilaga 1. Tabell över åtgärder, ansvar samt finansiering	69
Bilaga 2. Svar på enkäten avseende skarv.....	71
Bilaga 3. Svar på enkäten avseende säl	84
Sammanfattning av svaren på sälenkäten.....	84
Bilaga 4. Program för konferens/WS som hölls i maj 2025	93
Bilaga 5. Deltagarlista på konferensen	94
Bilaga 6. Utvärdering av konferensen.....	95

Förord

I 2025 års regleringsbrev till länsstyrelserna finns följande uppdrag:

”Analysera pågående åtgärder för att förebygga skada orsakad av säl och skarv.

- Ska vid behov föreslå ytterligare åtgärder som förebygger skada och som ger stöd åt en mer ekosystembaserad förvaltning med fokus på återhämtning av förekomsten av rovfisk i kust- och inlandsvattenekosystem.

- Redovisningen ska för varje föreslagen åtgärd innehålla en översiktlig kostnads- och genomförandeanalys.

- Uppdraget ska samordnas av Länsstyrelsen i Stockholms län och senast den 30 oktober 2025 redovisas till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).”

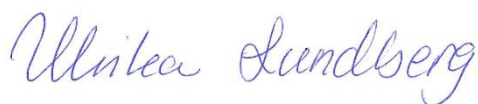
Av EU:s strategier, direktiv och bestämmelser som styr fiske- och miljöpolitiken framgår att ekosystemansatsen ska tillämpas. Ekosystemansatsen har även antagits av de regionala havsmiljökonventionerna, Oskar och Helcom. Att tillämpa ekosystemansatsen innebär att beslutsfattande ska grundas på en helhetssyn av ekosystemen samt att förvaltningen ska vara flexibel och anpassningsbar utifrån ny kunskap. Det innebär också att de som påverkas av beslut är delaktiga. De nationella förvaltningsplanerna för gråsäl och knubbsäl samt den nationella respektive de regionala förvaltningsplanerna för skarv ska följaktligen bygga på ekosystemansatsen, vilket innebär en adaptiv förvaltning där genomförande anpassas efter ny kunskap, där hänsyn tas till relevant lagstiftning, att åtgärder samordnas med annan lagstiftning och andra förvaltningsområden samt där samarbeten sker på olika nivåer inom respektive arts utbredningsområde.

Under 2024 presenterade regeringen propositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (Prop. 2023/24:156). I propositionen bedömer regeringen att förvaltning av predatorer som säl och skarv bör ingå i en ekosystembaserad havsförvaltning som styrs av alla tre hållbarhetsdimensionerna – ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Sverige bör vidare verka för att allmän jakt på skarv införs och att skadeverkningar av skarv minskar samt att internationella rekommendationer anpassas till behovet av beståndsreglerande jakt på säl.

Med utgångspunkt från propositionen har regeringen har lagt ett antal uppdrag för att minska populationerna av vikare, gråsäl, knubbsäl och

skarv där syftet är att minska skadorna på fisk och fiske. Länsstyrelsernas uppdrag är enbart ett av dessa och vi ser att det måste baseras på nuvarande förhållanden avseende lagstiftning och nationellt förhållningssätt till internationella åtaganden. Vi har emellertid försökt sätta in länsstyrelsernas uppdrag i en kontext av de uppdrag som givits till Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Formas och SLU. Och inte minst har vi vägt olika förslag i förhållande till utredningen (SOU 2025:50) om en ny nationell myndighet för viltförvaltning. Om regeringen fattar beslut i enlighet med utredningen kommer förutsättningarna för Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten samt i viss mån länsstyrelsernas arbete med dessa frågor förändras. Det kan även gälla SLU:s arbete med skadegörande vilt vilket borde leda till en högre samordning av arbetet mellan vilt på land och det vilt som lever i sjöar och hav.

Denna rapport utgör ett underlag till den rapportering Länsstyrelsen lämnade till Regeringskansliet den 30 oktober 2025.

Ulrik Lundberg

Avdelningschef, Avdelningen för Landsbygdsutveckling

Sammanfattning

- I 2025 års regleringsbrev till länsstyrelserna finns följande uppdrag:
”Analysera pågående åtgärder för att förebygga skada orsakad av säl och skarv.
 - Ska vid behov föreslå ytterligare åtgärder som förebygger skada och som ger stöd åt en mer ekosystembaserad förvaltning med fokus på återhämtning av förekomsten av rovfisk i kust- och inlandsvattenekosystem.
 - Redovisningen ska för varje föreslagna åtgärd innehålla en översiktlig kostnads- och genomförandeanalys.
 - Uppdraget ska samordnas av Länsstyrelsen i Stockholms län och senast den 30 oktober 2025 redovisas till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).”
- Länsstyrelsen i Stockholms uppdrag har genomförts genom enkäter till alla län, en tvådagars konferens/workshop med alla berörda län och nationella myndigheter samt genom deltagande på ett antal möten med länsstyrelser, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Jordbruksverket. Rapporten har även skickats ut till övriga län för synpunkter.
- I bilaga 1 redovisas förslag på åtgärder, ansvarsfördelning, finansiering och kostnader i tabellform.
- Genom ändring av jaktförordningen infördes licensjakt på gråsäl 2019 och på knubbsäl på västkusten 2022. Länsstyrelsernas uppfattning är att licens- respektive skyddsjaktsbeslut på säl ska återställas till 2021/2022 års nivåer samt att den regionala uppdelningen av kvoten på gråsäl tas bort. Ansvarig myndighet är Naturvårdsverket.
- Utöver licensjakt på gråsäl bör det även beslutas om skyddsjakt under i fredningsområden för fisk i ostkustens skärgårdar och på knubbsäl i fredningsområden för fisk i Blekinge skärgård. Utpekandet av områden bör ske i samverkan med Länsstyrelsen i Blekinge. Ansvarig myndighet är Naturvårdsverket.
- Under senare år har sälar födosökt i sötvattensområden där de orsakar skada på både fiskbestånd och fiske. Länsstyrelserna föreslår att det införs skyddsjakt på eget initiativ i sådana sötvattensområden. Jakten bör få bedrivas året runt. Förändringen kräver en ändring i Jaktförordningen.
- Länsstyrelserna anser att skyddsjakt efter skarv på enskilda initiativ bör utökas och utformas för att skydda skyddsvärda fiskbestånd. En

förändring av Jaktförordningen i enlighet med länsstyrelsernas förslag skulle minska behovet av handläggning av skarvärenden på länsstyrelserna. Länsstyrelsernas kostnader beräknas minska med 1,5 miljoner kronor per år.

- Naturvårdsverket bör i samverkan med länsstyrelserna ta fram en vägledning till länsstyrelserna hur skarvpopulationen praktiskt kan regleras på effektivast möjliga sätt.
- Länsstyrelserna föreslår att det tas fram regionala förvaltningsplaner för skarv i de områden där sådana saknas. De länsstyrelser som har ambition att ta fram planer bör ges möjlighet att söka medel från Havs- och vattenmyndigheten. En viktig del i förvaltningen är övervakning av skarvpopulationen. Den totala kostnaden för framtagande av förvaltningsplaner uppgår till 10 miljoner kronor och räkning av skarv till 1,5 miljoner kronor per år.
- Länsstyrelserna menar att det delade ansvaret för förvaltningen av säl, mellan Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten, förhindrar en ändamålsenlig förvaltning. Det bör därför vara en myndighet som har ansvaret för förvaltningen. Med nuvarande nationell organisation förespråkar länsstyrelserna att Naturvårdsverket bör ha hela ansvaret för förvaltningen.
- Länsstyrelserna ser behov av stärkt samverkan både inom och mellan myndigheter. Naturvårdsverket bör införa ett arbetssätt som liknar Havs- och vattenmyndighetens avseende nationellt förvaltade fiskarter för arbetet med frågor rörande säl och skarv. Det bör även anordnas en årlig konferens där Naturvårdsverket tillsammans med länsstyrelserna står som värd. Den årliga kostnaden beräknas till 300 000 kronor.
- Länsstyrelserna föreslår att Förordning (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer ändras så att alla delegationer ska ha representation från fiskeintresset.
- Inom ramen för Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 har det varit möjligt att ansöka om bidrag för destruktionsavskott av säl. Söktrycket har varit lågt och länsstyrelserna ser därför att bidraget ändras så att exempelvis Jägarförbundet, Sportfiskarna och yrkesfiskets organisationer ges möjlighet att söka med samma förutsättningar som länsstyrelserna. En sådan ändring kommer att öka antalet ansökningar och den totala kostnaden beräknas till 5 miljoner under innevarande EU-period.
- Det finns även möjlighet att ansöka om "Stöd för kompetensutveckling och bilda nätverk" inom fiske Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027. Stockholms stad har ansökt om projektet *Samordning av skydds jakt på skarv samt sälskyddande*

åtgärder i Stockholms skärgård vilket varit en förutsättning för många av de åtgärder som genomförts i Stockholms län. Vid nästa utlysning för denna åtgärd vore det önskvärt att nätverk med inriktning på arbete med skadegörande vilt på fiskbestånd prioriteras. En sådan utlysning bör omfatta minst 10 miljoner kronor.

- Sedan 2022 finns det möjlighet för länsstyrelserna att ansöka om viltskademedel för förebyggande åtgärder mot skador orsakade av vilt på kustnära fiskebestånd. Länsstyrelserna efterlyser en föreskrift som reglerar denna del av viltskademedlen samt att ansökningsförfarandet görs om. Jägarförbundet, Sportfiskarna, yrkesfiskets organisationer med flera bör ges möjlighet att ansöka om medel hos respektive länsstyrelse som åskar medel hos Havs- och vattenmyndigheten och fördelar medel till olika projekt. Det bör även vara möjligt att ansöka om stöd för skydd av fisk i inlandet. Vid ett öppet ansökningsförfarande beräknas ansökningarna öka med 15 miljoner kronor och den totala summan blir därmed 35 miljoner kronor per år.
- De utvärderingar som genomförts på förebyggande åtgärder indikerar att sälkrämmor och åtgärder att hålla gråsäl utestängda från lekvikar har god effekt. Det finns ett stort behov av utökad uppföljning av åtgärder inriktade på både säl och skarv. Sådan uppföljning bör inte enbart göras i projektform utan ligga i Havs- och vattenmyndighetens årliga uppdrag till SLU-aqua. En sådan beställning beräknas kosta 5 miljoner per år.
- Länsstyrelserna efterlyser en större transparens avseende data över antalet vikare, knobbsälar i Östersjön, gråsäl i Östersjön samt knobbsälar på västkusten. Länsstyrelserna föreslår att det bör publiceras årliga faktablad som enkelt och översiktligt redovisar data.
- Ett sätt att öka incitamentet att jaga säl är att ta bort handelshindret på sälprodukter vilket är en åtgärd som länsstyrelserna förespråkar. Då finns inte heller något behov av bidrag för destruktions av fällda säl vilket innebär minskade kostnader med 5 miljoner kronor.
- Länsstyrelserna anser att det är angeläget att ta fram godkända fällor för levandefångst av säl. Det skulle underlätta riktad jakt efter skadegörande individer. Ett treårigt projekt beräknas kosta 3 miljoner kronor och SLU kan stå som utförare.
- I utarbetande av ett nationellt program för Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2028–2034 är det av stor vikt att åtgärder för att minska den negativa påverkan på fiskbestånden från säl och skarv blir en del av stöden. Med rätt utformade stöd beräknas kostnaden till 50 miljoner kronor.

Uppdragets genomförande

I 2025 års regleringsbrev till länsstyrelserna finns följande uppdrag:

”Analysera pågående åtgärder för att förebygga skada orsakad av säl och skarv.

- Ska vid behov föreslå ytterligare åtgärder som förebygger skada och som ger stöd åt en mer ekosystembaserad förvaltning med fokus på återhämtning av förekomsten av rovfisk i kust- och inlandsvattenekosystem.
- Redovisningen ska för varje föreslagna åtgärd innehålla en översiktlig kostnads- och genomförandeanalys.
- Uppdraget ska samordnas av Länsstyrelsen i Stockholms län och senast den 30 oktober 2025 redovisas till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).”

Länsstyrelsen i Stockholm har varit ansvarig och organiserat uppdragets genomförande för att i möjligaste mån inhämta synpunkter från övriga län samt även andra berörda myndigheter.

Handläggartreffen avseende viltskademedel hölls den 28–29 februari på Länsstyrelsen i Stockholm. Utöver viltskademedel var även regleringsbrevsuppdraget på agendan. Förutom handläggare från länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten deltog även Naturvårdsverket och Regeringskansliet. Länsstyrelsen i Stockholm presenterade ett förslag på genomförande av uppdraget.

Den 2025-04-15 skickade länsstyrelsen i Stockholm två enkäter till övriga län, för utskicket användes länsstyrelsernas enkätverktyg Webropol. Utformningen av enkäterna gjordes i samråd med flera län samt av både fiske- och vilthandläggare. Av utskicket framgick att det var av stor vikt att svaren på enkäterna skulle avspejla hela myndighetens syn på frågorna och att svaren skulle beredas internt samt att det enbart skulle komma ett svar per länsstyrelse. Sista svarsdatum för enkäterna var den 2025-06-01. Alla län svarade på enkäterna och enbart ett län (Dalarna) svarade att det inte finns några problem med vare sig skarv eller säl inom länet. Svaren på enkäterna redovisas i bilaga 2 och 3.

Den 13–14 maj 2025 arrangerade Länsstyrelsen i Stockholm en konferens/workshop avseende länsstyrelsens uppdrag. Inbjudan gick ut brett till länsstyrelserna och det var god representation från både fiske-

och vilthandläggare. På konferensen deltog även handläggare från Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket samt forskare från SLU. Program, deltagarlista samt utvärdering av konferensen framgår av bilaga 4–6. En stor del av konferensen var upplagd som workshops med grupparbeten. Grupperna var indelade efter kuststräckor med olika arter av säl samt en för inlandet (skarv). I varje workshop utsågs en sekreterare som dokumenterade diskussionerna och efter varje workshop presenterades resultaten från varje grupp för alla deltagare.

Havs- och vattenmyndigheten tog under 2021 initiativ att arbeta med tre pilotområden för en ekosystembaserad havsförvaltning. Områdena var åtta fjordar på Västkusten i Bohuslän, Södra Bottenhavet samt Stockholms skärgård. Inom ramen för projektet har det identifierats flera gemensamma problem där säl och skarv är ett sådant. Det har därför skapats en gemensam grupp mellan de tre områdena för detta och den 19 maj 2025 hölls ett så kallat tvärforum för alla tre pilotområdena där länsstyrelsernas uppdrag var på dagordningen. Diskussionerna från tvärforumet finns dokumenterat på pilotområdenas hemsida.

Vid vårens länsfiskekonferens som anordnades av Jordbruksverket den 28 maj (digitalt) var uppdraget en av punkterna. Deltagare på konferensen var länsstyrelserna, Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten samt forskare från SLU.

Denna rapportering baseras på de enkätsvar som inkommit från länsstyrelserna, konferensen/workshopen som arrangerades av länsstyrelsen i Stockholm, dialogen mellan länsstyrelsernas och andra aktörer inom ramen för pilotområdena för en ekosystembaserad havsförvaltning samt en löpande dialog under året mellan länsstyrelserna samt med Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Naturvårdsverket och SLU-aqua. Länsstyrelsen i Stockholm har även haft dialog med Sportfiskarna, Jägarförbundet, yrkesfisket och kommuner som gett inspel till uppdraget.

I bilaga 1 finns en sammanfattande tabell avseende åtgärder, ansvar och finansiering.

Säl och skarv: status, biologi, förekomst och skydd

De djur som omfattas av uppdraget har under många år haft en gynnsam utveckling. Det föreligger skillnader mellan olika delpopulationer av exempelvis knobbsäl. I förvaltningen är det centralt att inte tala om "säl och skarv" som ett begrepp utan att beakta de stora skillnaderna mellan olika arter, delpopulationer och de skilda juridiska förutsättningarna för en ändamålsenlig förvaltning.

Vikaresäl (vikare nedan)

Vikare är en arktisk art som blev kvar i Östersjön efter den senaste istiden för 8000 år sedan. Vikaren brukar benämnas som "ishavsrelikt" och det finns även isolerade populationer i den Finska sjön Saimen och i ryska Ladoga. Utbredningsområdet utgörs annars av hela Arktis.

I Östersjön förekommer den i finska viken och Rigabukten men den största delpopulationen finns i norra Bottenviken. Vikaren är helt beroende av is för kutningen som sker i februari-mars. Ungen föds med en vit kutpäl, och diar i 3 till 8 veckor. Under den tiden måste den hålla sig på isen. Hamnar ungen i vattnet innan den bytt ut kutpälens blir den snabbt nedkyld och dör.

Isen är även viktig för vuxna vikare eftersom även pälsömsningen sker på isen under april-maj. En vikarsäl kan bli 40–50 år gammal. Vikaren äter framför allt strömming, siklöja, simpör och spigg, men också små kräftdjur som skorv och pungräkor.

Historiskt har sälar varit en viktig resurs för människan. Inte minst säloljan var värdefull. När värdet på sälolja minskade i slutet av 1800-talet kom sälen att betraktas som en konkurrent till yrkesfisket och skottpengar infördes. Enligt uppskattningar minskade antalet vikare i Östersjön från omkring 180 000 i början av 1900-talet till cirka 25 000 på 1940-talet. Liksom övriga sälarter drabbades vikaren hårt av miljögifterna DDT och PCB kring 1900-talets mitt. Som mest var omkring 90 procent av honorna sterila och stammen kraschade. I början av 1980-talet fanns endast 2000–3000 djur, men nedgången bröts i och med att halterna av PCB och DDT började minska.

Under 2024 publicerades en ny populationsanalys på Östersjövikarens populationsutveckling (Ersalman m.fl. 2025). Modellen baseras på

abundans-index från flyginventering, reproduktionsdata och ålder-strukturdata från hälsoövervakning, jaktkvoter samt is-utsträckning, från både Finland och Sverige. Modellen skattar att antalet vikare i Bottniska viken under 2024 var inom intervallet 20 000–36 000 samt att populationstillväxten den senaste tioårsperioden varit mellan 3,9–6,7 procent.

Fram till 2000 var vikare klassad som sårbar (VU) på Artdatabankens rödlista (SLU 2020) och 2005 ändrades bedömningen till nära hotad (NT). Sedan 2015 bedömer SLU att arten är livskraftig (LC).

Vikaren i Östersjön är upptagen på den globala rödlistan (2008) där den är placerad i kategorin Sårbar (VU). Arten är fridlyst enligt Artskyddsförordningen (2007:845) 5 §. Därtill är arten förtecknad i EU:s habitatdirektiv bilaga 2 och i Bernkonventionen bilaga III (skyddade djurarter).

Det finns ingen nationell förvaltningsplan för vikare men i regleringsbrevet till Havs- och vattenmyndigheten för 2025 finns ett uppdrag att göra en översyn i syfte att revidera förvaltningsplaner för gråsäl, knubbsäl och vikare för att komplettera med effektiva åtgärder utifrån den ändrade politiken för havsmiljön och förvaltningen av dessa predatorer, vilken framgår av regeringens prop. 2023/24:156. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet) senast den 30 september.

I den enkät som gick ut till länen svarade 6 län att vikare har en negativ påverkan på fiskbeståndet i länet. Ett län svarade att arten har en mycket stor negativ påverkan på fiskbestånden. De fiskarter som uppgavs påverkas negativt av vikare var exempelvis öring, lax och sik.

Knubbsäl

Knubbsälen är en kustlevande säl som har en spridd utbredning på norra halvklotet. Den finns i kustområdena i både Atlanten och Stilla havet.

Knubbsälen är stationär till levnadssättet vilket innebär att ganska få individer migrerar utanför födelseområdet. Till skillnad från de andra sälarna i svenska vatten föder knubbsälen sin kut på sommaren, oftast i mitten av juni, och den föds utan kutpäls. Knubbsälskuten kan därför gå i vattnet och börja simma redan några minuter efter födseln. Efter avvänjningen måste kuten klara sig själv. Den kan då ibland påträffas på "oväntade" platser som badstränder, hamnar och uppe i vattendrag.

Knubbsäl är beroende av goda liggplatser för pälsbyte, under juli-augusti, eftersom ytterhuden måste hålla en hög temperatur. Pälsbytet tar flera veckor i anspråk och för att den nya pälsen ska växa ut normalt måste knubbsälen tillbringa en stor del av tiden på land.

Knubbsälens diet varierar mellan områden. Den består till stor del av fisk som fångas i vegetationsfria, grunda och mjuka havsbottenar, men även av kräftdjur och musslor. I Sverige är olika sorters plattfisk och sill vanlig föda, men den äter också bland annat skarpsill, torsk och tobis. I den enkät som gick ut till länen bedömdes knubbsälen på västkusten ha negativ påverkan på bland annat kustnära torsk.

Knubbsäl, Östersjön

I Sverige förekommer den både längs Västkusten och i Östersjön. Östersjöpopulationen är i huvudsak koncentrerad till södra Öland. Den koloniserade Östersjön för cirka 8000 år sedan och är genetiskt skild från knubbsälarna på Västkusten och uppvisar större genetiska likheter med knubbsälar i norra Atlanten och Arktis. Liksom vikaren i Bottenviken kan den definieras som en så kallad ishavsrelik. Det vill säga en art som koloniserat sjöar och/eller Östersjön i samband med att inlandsisen efter senaste istiden smälte. Andra exempel är fiskarna röding i Vättern och hornsimpa i Mälaren samt bottendjuret skorv i Östersjön.

Även knubbsälarna i Östersjön jagades hårt under första halvan av 1900-talet och de drabbades även av reproduktionsstörningar orsakat av miljögifter (framförallt PCB och DDT). I början av 1900-talet beräknas antalet ha uppgått till 5000–6000 individer (Härkönen & Isakson 2010). Under 1970-talet fanns endast cirka 200 individer. Populationen har därefter tillväxt och uppgick 2023 till cirka 3200 individer (Naturhistoriska riksmuseet).

Fram till 2005 var östersjöpopulationen av knubbsäl klassad som starkt hotad (EN) på Artdatabankens rödlista (SLU 2020) och 2010 ändrades bedömningen till sårbar (VU) och det var även bedömningen vid den senaste uppdateringen 2020. Populationen är även klassad som hotad på internationella listor (Bernkonventionen, bilaga III och Bonnkonventionen, Bilaga II).

Under senare år har knubbsälar orsakat skador på gäddbestånden i Blekinge. Det är för närvarande inte känt om det rör sig om migrerande knubbsälar från Öland eller från Västkusten. Beståndet vid Måklappen i södra Skåne är en utlöpare av västkustpopulationen, och det finns uppenbarligen inget utbyte av individer mellan beståndet i Östersjön och Västkusten.

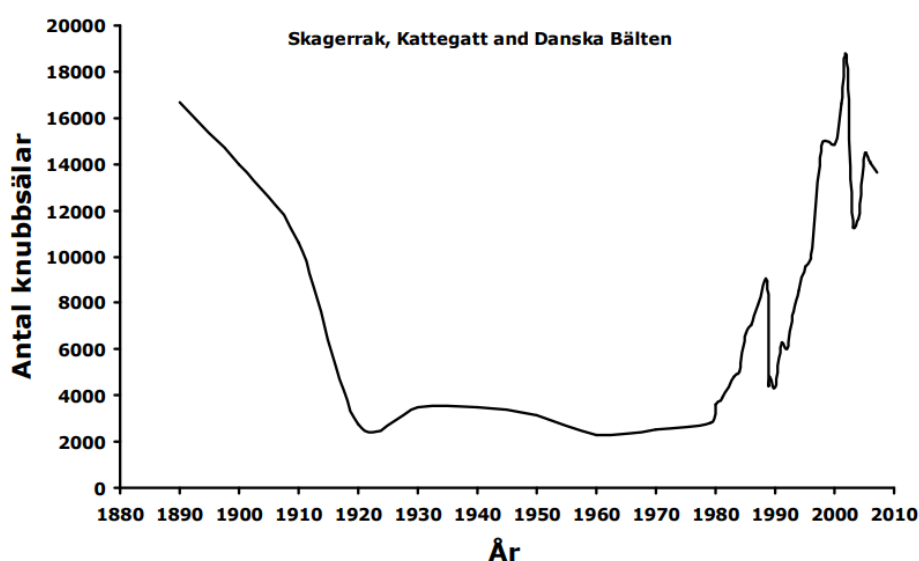
Länsstyrelserna bedömer att östersjöpopulationen av knubbsäl i högre grad måste särskiljas från övriga populationer i svenska vatten. För förvaltningen av knubbsäl på syd- och västkusten är detta av stor betydelse eftersom östersjöpopulationen har ett betydligt högre skyddsvärde. I förvaltningsplansarbetet bör det vara skilda planer för syd-

och västkusten och för Östersjöpopulationen. Det finns ingen förvaltningsplan för östersjöpopulationen av knubbsäl.

Knubbsäl, Västkusten

Sedan början av 1980-talet har knubbsälspopulationen haft en gynnsam utveckling i Skagerrak, Kattegatt och Danska bälten (figur 1). Detta trots att det varit allvarliga sjukdomsutbrott med hög dödlighet både 1988 och 2002. Arten drabbades då av sälviruset PDV (*Phocine Distemper Virus*). Knubbsälarna i Östersjöpopulationen har inte drabbats av viruset.

Antalet knubbsälar i Skagerrak beräknas till cirka 6 000–7 000 individer. I Kattegatt beräknas antalet till runt 13 000–14 000 i den för Sverige och Danmark gemensamma populationen. I sydvästra Östersjön räknas antalet knubbsälar till cirka 2 500 som rör sig i svenska och danska vatten. Det totala antalet uppgår därmed till cirka 21 500–23 500 djur och populationen tycks ha stabiliserats på denna nivå och skulle kunna bedömas ha nått *carrying capacity* (se nedan).

Figur 1. Antal knubbsälar i Skagerrak, Kattegatt och Danska bälten (Havs- och vattenmyndigheten 2020) under perioden 1890–2010.

På Artdatabankens rödlista (SLU 2020) har knubbsälen på Västkusten klassats som Livskraftig (LC) sedan 2000 och så även vid den senaste uppdateringen (2020). Populationen finns upptagen i Bonnkonventionens Bilaga II.

Det finns Nationell förvaltningsplan för knubbsäl i Kattegatt och Skagerrak (Havs- och vattenmyndigheten 2012 (1)) som presenterades 2012. Havs- och vattenmyndigheten har i uppdrag att uppdatera

förvaltningsplanen senast den 30 september 2025 (i enlighet med regleringsbrevet till Havs- och vattenmyndigheten). Havs- och vattenmyndigheten ska komplettera förvaltningsplanen med effektiva åtgärder utifrån den ändrade politiken för havsmiljön och förvaltningen predatorer. Detta framgår av regeringens prop. 2023/24:156.

Gråsäl i Östersjön

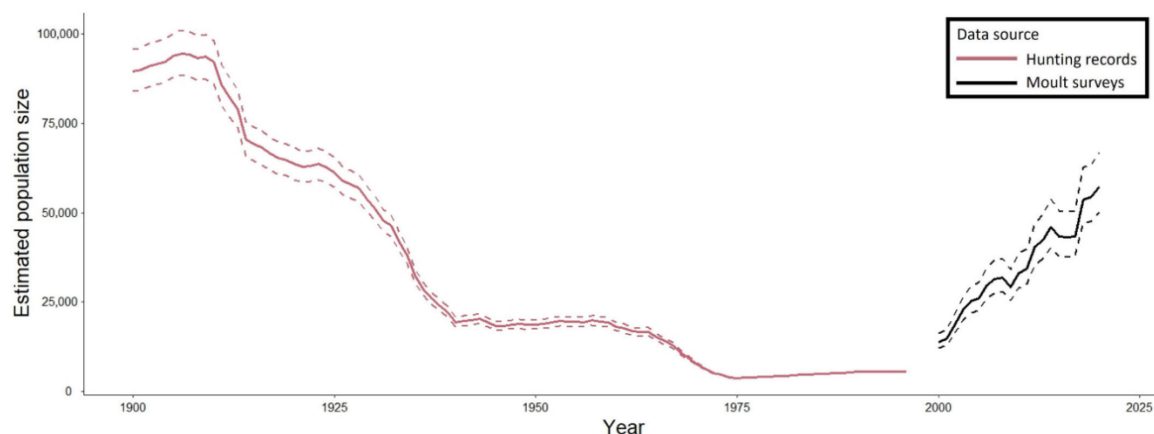
Gråsälen är den största sälarten i svenska vatten. Hanen kan bli upp till 2,5 meter lång och väga upp till 300 kg. Honan kan bli upp till 2 meter lång och väga 200 kg. Gråsälshonan föder en kut i månadsskiftet februari-mars. Kutningen kan ske på is men det är även vanligt att kutarna föds på grynnor och småöar ute i havsbandet. Det stora sälskyddsområdet, Svenska Björn, i de yttre delarna av Stockholms skärgård är exempelvis ett viktigt kutningsområde där det numera sällan är is.

Kuten har kutpäls och måste därför tillbringa sina första levnadsveckor på is eller land. I samband med att kuten slutar dia vid tre veckors ålder skiftar den till en vattenavstötande päls och kan börja simma. Vid knappa fyra veckors ålder lämnas den av honan och måste klara sig själv.

Under maj och juni byter sälarna päls och håller sig mycket på land. De kan då samlas i stora grupper på vissa lokaler. Det är även då som sälarna räknas.

Gråsälen äter gärna storvuxen strömming. Men den äter all fisk som är tillgänglig och under senare år har den sökt sig allt längre in i skärgårdarna och äter bland annat gädda. I genomsnitt äter en vuxen gråsäl 7 kg fisk per dygn, men mängden varierar beroende på säsong. Mest äter sälen på sensommaren då den bygger upp späcklagret inför höst och vinter.

I den enkät som gick ut till länen var gråsälen den sälart som bedömdes ha störst negativ påverkan på fiskbestånden och fyra län bedömde att den har en mycket stor negativ påverkan. Den art där påverkan bedömdes som störst var gädda men även arter som öring, sik, abborre och lax är arter där länsstyrelserna bedömer att gråsälen har en kraftigt negativ påverkan.

Figur 2. Gråsälens utveckling i Östersjön (Carroll m.fl. 2024).

Gråsälen har jagats mycket länge. Från arkeologiska utgrävningar vet vi att redan de första människorna som bosatte sig längs våra kuster utnyttjade sälar och andra marina däggdjur som en resurs. Fram till 1960-talet var det framförallt jakt som minskade antalet gråsälar och populationen minskade från cirka 100 000 till cirka 20 000. Under 1960-talet fick gråsälarna störningar i reproduktionen som orsakades av miljögifter som PCB och DDT. I mitten av 1970-talet fanns endast cirka 3000 gråsälar kvar. Då förbjöds all jakt och det avsattes flera större salskyddsområden längs kusten.

I och med skyddet och minskande halter av miljögifter har populationen ökat och idag (2025) finns cirka 70 000 gråsälar i Östersjön (figur 2). Populationen har en årlig tillväxt på cirka 5 procent.

Gråsälar finns idag i hela Östersjön. De högsta koncentrationerna återfinns emellertid längs den svenska kusten är från Ålands hav, Stockholms skärgård och ner till Östergötlands skärgård.

På Artdatabankens rödlista (SLU 2020) har var gråsälen i Östersjön klassad som Nära hotad (NT) på rödlistan från 2000. Sedan rödlistan 2005 har den varit klassad som Livskraftig (LC) och så även vid den senaste uppdateringen (2020). Gråsälen i Östersjön finns upptagen i Bonn-konventionens Bilaga II samt Bernkonventionens Bilaga III.

Det finns Nationell förvaltningsplan för gråsäl i Östersjön (Havs- och vattenmyndigheten 2012 (2)) som presenterades 2012. Planen reviderades 2019 (Havs- och vattenmyndigheten 2019). Havs- och vattenmyndigheten har i uppdrag att uppdatera förvaltningsplanen senast den 30 september 2025. Havs- och vattenmyndigheten ska komplettera förvaltningsplanen med effektiva åtgärder utifrån den ändrade politiken för havsmiljön och förvaltningen predatorer. Detta framgår av regeringens prop. 2023/24:156.

Förvaltning av säl

I svenska vatten förekommer tre arter av säl; vikare, gråsäl och knubbsäl. Den senare finns både på västkusten och i en isolerad population i Östersjön. Säl, inklusive delpopulationer, har starkt skydd i flera internationella åtaganden. Helsingforskonventionen om skydd för Östersjöns marina miljö, som signerades 1974 och trädde i kraft 1980, innebär ett starkt skydd för säl. Det styrande organet är The Baltic Environment Protection Commission (Helcom). Konventionen innefattar hela Östersjön, inklusive Kattegatt, och omfattar totalt nio medlemsländer samt EU. Konventionen skärptes 1992 och en bindande konvention trädde i kraft 2000.

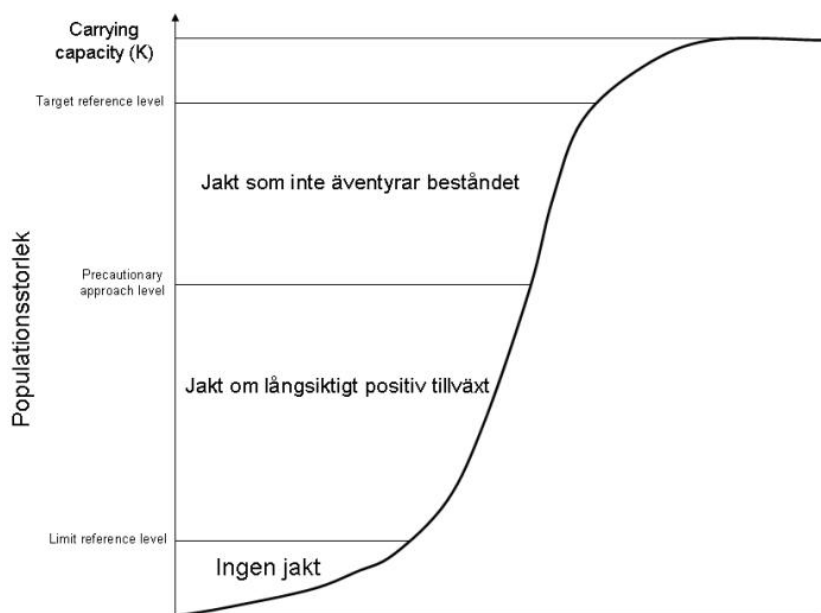
De övergripande förvaltningsprinciperna, som Sverige har ratificerat, är att det långsiktiga målet ska vara att:

- Populationsstorlek ska tillåtas öka mot det antal som ekosystemet kan upprätthålla (carrying capacity = K).
- Utbredningen av respektive sälart ska tillåtas expandera till lämpliga föryngringsområden i hela Östersjön, Kattegatt och Skagerrak.
- Hälsostatus ska vara så god att populationens fortlevnad säkerställs.

Med utgångspunkt i övergripande förvaltningsprinciper och referensnivåer rekommenderar Helcom att alla medlemsländer uppför en nationell förvaltningsplan för säl. Förvaltningsplanen ska vara det huvudsakliga instrumentet för att **säkerställa sälens bevarande**. Vidare rekommenderar Helcom att:

- Populationer som ligger under *limit reference level* inte får jagas eller på annat sätt dödas avsiktligt.
- Populationer mellan *limit reference level* och *precautionary approach level* får jagas om populationen har en positiv långsiktig trend.
- Populationer mellan *precautionary approach level* och *target reference level* får jagas om det inte äventyrar de övergripande förvaltningsprinciperna.

Dessa nivåer illustreras av figur 3.

Figur 3. Kurvan visar principiellt hur populationsstorleken (y-axeln) av säl utvecklas med tiden (x-axeln). Referensnivåer enligt Helcoms rekommendationer anges på y-axeln. Kriterier för medgivande av jakt anges i diagrammet.

Åtagande gentemot Helcom innebär att sälpopulationerna ska tillväxa tills de slutar tillväxa. I förhållande till gynnsam bevarandestatus föreslår Helcom att det undre referensvärdet för antalet gråsäl bör ligga på minst 10 000. Detta referensvärde är även det som i enlighet med art- och habitatdirektivet inrapporterats av Sverige till Europeiska unionen.

Förvaltningen av sälarna uppvisar stora skillnader i förhållande till rovdjur som lever på land. För rovdjuren på land finns kvantitativa mål som i förhållande till sälarna är minst sagt modesta. I förvaltningsplanerna för björn, lodjur, järv och varg anges att det ska uppställas regionala kvantitativa mål men att den nationella miniminivån för björn är 1400 djur. För lo är motsvarande miniminivå 870 djur, för järv 600 och för varg 270 djur. I Östersjön finns cirka 70 000 gråsäl.

Det är länsstyrelserna som ska ange de regionala målen för björn, järv, lodjur och varg vilket bland annat är den del av regionala viltförvaltningsdelegationernas arbete. Något motsvarande för säl finns inte.

Säl i nationell jaktlagstiftning

Gråsäl, knubbsäl och vikare är fredade i Sverige genom den nationella lagstiftningen (3 § jaktlagen (1987:259)). Av jaktförordningen (1987:905) framgår dock att Naturvårdsverket under vissa förutsättningar kan tillåta skyddsjakt och licensjakt efter säl. För knubbsäl och gråsäl kan Naturvårdsverket fatta beslut om licensjakt. För vikare kan

Naturvårdsverket enbart fatta beslut om skyddsjakt. Inför varje beslut om jakt på säl ska Naturvårdsverket samråda med Havs- och vattenmyndigheten (andra stycket 23 g § i jaktförordningen).

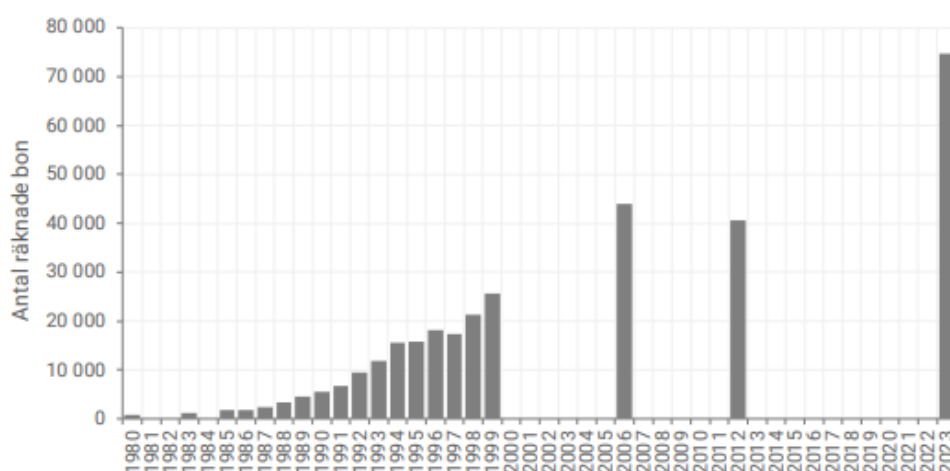
Förbud mot handel med sälprodukter

Under 2009 införes ytterligare ett förbud som stärkte skyddet av säl. Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1007/2009 beslutades om ett förbud mot att handla med sälprodukter inom EU och förbudet trädde i kraft 2010. Förbudet är ingen förvaltningsåtgärd utan kom i första hand till stånd efter påtryckningar för djurskyddsorganisationer. Men eftersom det minskar incitamenten att jaga säl fungerar det indirekt som en begränsning av jakt.

Skarv

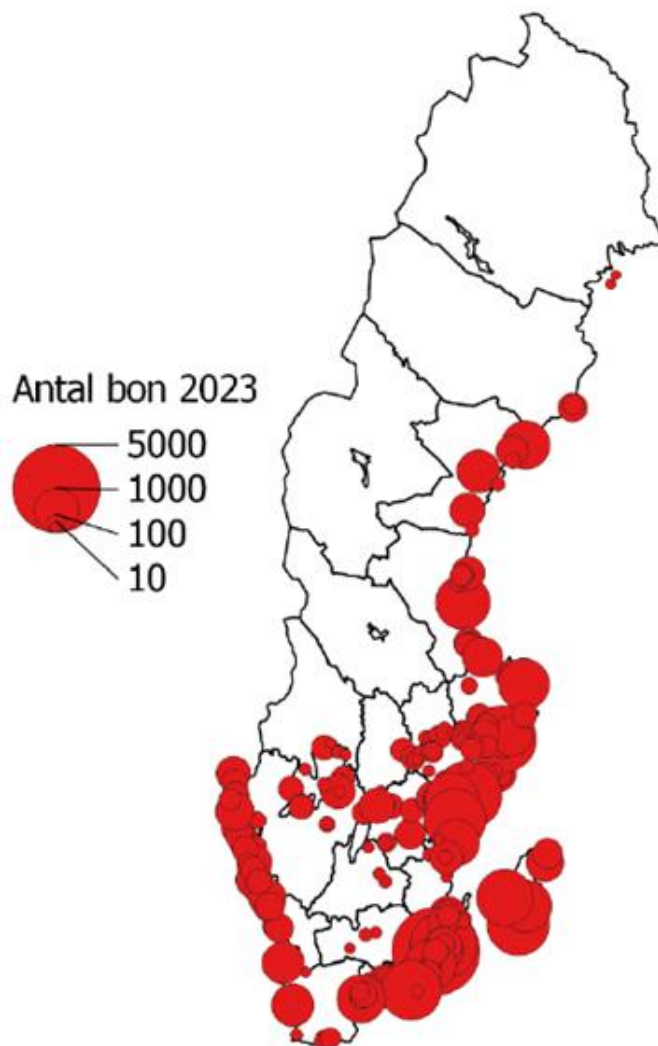
I Sverige finns toppskarv, storskarv och underarten mellanskarv. Här redovisas enbart status och förslag på åtgärder avseende underarten mellanskarv (skarv nedan). Anledningen är att populationsutvecklingen avseende den senare har ökat dramatiskt medan populationerna för toppskarv och storskarv är relativt små och inte har uppvisat någon ökning. Storskarv häckar företrädesvis längs Atlantkusten. På europeisk nivå har populationen legat mellan cirka 35 000 och 45 000 par under perioden 1970–2014. Underarten mellanskarv ökade under samma period från cirka 10 000 till cirka 300 000 par (Kohl 2015). Idag beräknas det finnas cirka 1,6 miljoner mellanskarvar i Europa.

I Sverige har utvecklingen varit likartad och framförallt är Svenska Östersjökusten ett av de viktigaste häckningsområdena för den europeiska populationen (figur 4).

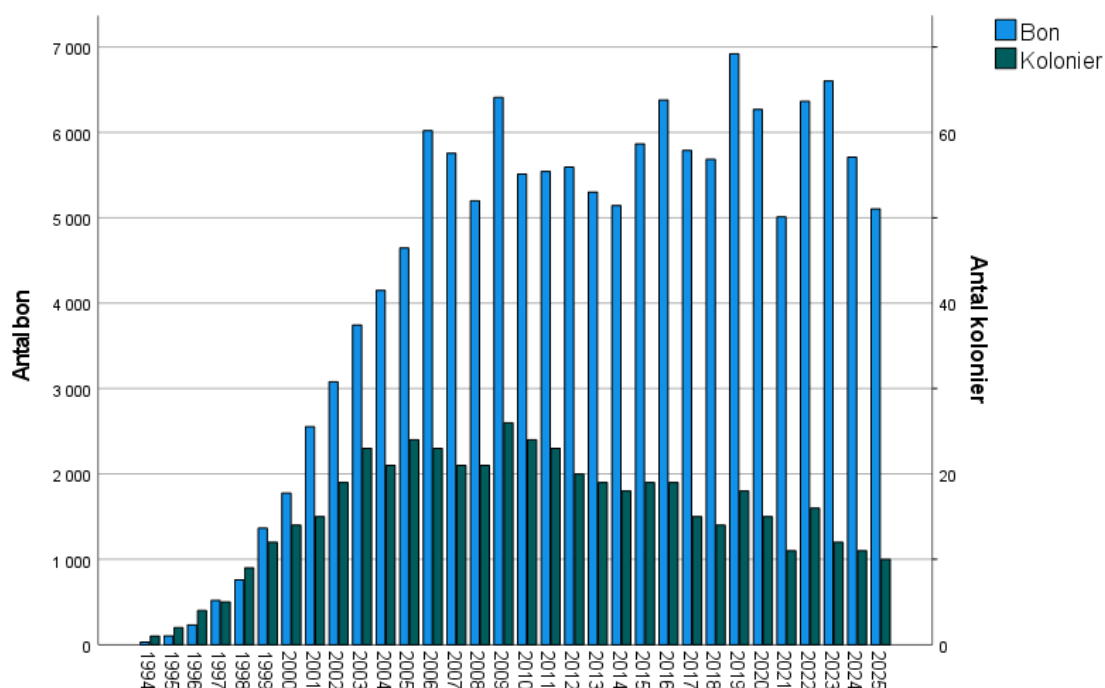
Figur 4. Antal räknade skarvbon i Sverige (Lundström 2024).

Antalet skarvar började öka i slutet av 1980-talet. Under åren 2006 och 2012 noterades en viss stabilisering men vid den senast räkningen (2023) hade populationen ökat dramatiskt. Sammanlagt räknades 74 767 bon i 224 kolonier i riksinventeringen 2023. Det motsvarar cirka 370 000–380 000 fåglar. Det innebär att cirka 25 procent av Europas skarvpopulation finns i Sverige. Häckande skarv konstaterades i alla län utom Jämtlands och Dalarnas län med en stark koncentration längs ostkusten från Stockholm ner till Kalmar län, inklusive Gotland (figur 5).

Figur 5. Häckande skarv i Sverige 2023. Storleken på punkterna motsvarar antalet häckande fåglar (Lundström 2024).

Till skillnad från de nationella inventeringarna räknas skarv varje år i Stockholms skärgård (figur 6), det sker även i andra län som exempelvis Västra Götaland. Den första häckningen var 1994 på den lilla ön Grän utanför Utö långt ute i havsbandet. Populationen ökade snabbt fram till 2006. Under 2025 räknades det 5104 bon i 10 kolonier. Från att i huvudsak häckat i de yttre delarna av skärgården har kolonierna nu istället koncentrerats till de inre delarna av Stockholms skärgård. Från att från början i huvudsak varit markhäckande häckar de numera företrädesvis i träd.

Figur 6. Antal kolonier och antal bon i Stockholms skärgård.

Skarv är en kolonihäckande fågel som uteslutande äter fisk. Den är en typisk opportunistisk generalist och äter i princip den fisk som finns i närområdet beroende på tillgång. Det är inte ovanligt att den flyger långa sträckor till sina fiskeområden, ibland upp till 2–3 mil. Den fiskar på vatten med högst 20 meters djup. Oftast tar skarven fiskar upp till 20 centimeters längd men den kan även äta både större och mindre fiskar. En skarv äter cirka 500 gram fisk per dygn. Idag råder konsensus om att skarv kan ha negativ påverkan på fiskbestånden (Naturvårdsverket 2023) men att det även är stora skillnader mellan olika områden och olika bestånd av fisk.

Förvaltning av skarv

Inom EU har alla fåglar ett starkt skydd genom Fågeldirektivet (Council Directive 2009/147/EC, tidigare Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds, eller Rådets direktiv 2009/147/EG (79/409/EEG) av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar). Det är ett EU-direktiv som skyddar samtliga naturligt förekommande fåglar för att bevara livskraftiga populationer. Fågeldirektivet från 1979 är EU:s äldsta lagstiftning om skydd av vilda djur.

Skarv var tidigare uppförd i EU:s fågeldirektivs bilaga 1 men mot bakgrund av populationens kraftiga expansion avfördes den 1997. Då fanns det cirka 700 000 skarvar i Europa. Arten är emellertid inte uppförd på bilaga II vilket innebär att nationerna inom EU inte kan införa allmän jakt. Idag har den europeiska populationen mer än fördubblats i förhållande till 1997.

EU-kommissionen utkom redan 2013 (EU-kommissionen 2013) med en guide hur fågeldirektivet ska tolkas av medlemsstaterna avseende skarv. Dokumentet syftar till att klargöra de viktigaste begreppen i artikel 9 i fågeldirektivet som avser att förhindra allvarliga skador som orsakade av skarv och **underlätta** beslut om skyddsjakt. Guiden är tänkt att vara av stöd till myndigheter och andra intressenter och ger praktiska råd om hur man implementerar viktiga begrepp i förvaltningen. Den är inte av lagstiftande karaktär och ytterst är det EU-domstolen som fastställer den slutgiltiga tolkningen av ett direktiv. Länsstyrelserna bedömer att beslut fattade i enlighet med kommissionens guide har goda förutsättningar att även fastställas av EU-domstolen. För närvarande pågår ett arbete med att utarbeta en ny vägledning (Cowx m.fl. 2025) och den förväntas kunna implementeras 2027.

Det finns en nationell förvaltningsplan för skarv (Naturvårdsverket 2023). Av den framgår att ansvaret för skarvförvaltningen är delegerat till länsstyrelserna och det är länsstyrelserna som fattar beslut om skyddsjakt på skarv. Utöver det regleras skyddsjakt på enskilda initiativ genom bilaga 4 i jaktförordningen. Under vissa omständigheter får skyddsjakt på enskilda initiativ efter skarv bedrivas sedan 2021.

Länsstyrelserna kan med stöd av 29 § jaktförordningen pröva frågan om skyddsjakt på skarv. Det rör sig om andra tider på året och/eller andra situationer och metoder än de som omfattas av skyddsjakt på enskilt initiativ enligt bilaga 4 i Jaktförordningen.

Det kan exempelvis röra sig om skyddsjakt i fredningsområden på våren för att skydda fisk som vandrar ut i mynningsområden, för att skydda bestånd av fisk, skador på skog m.m. Det kan även avse jakt genom äggprickning, oljering eller ankomstjakt, samt störning som till exempel boförstörelse.

Som framgår av 23 a § jaktförordningen ska tre förutsättningar vara uppfyllda för att skyddsjakt ska kunna medges:

1. Ett av följande fyra skäl ska föreligga
 - a) av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,
 - b) av hänsyn till flygsäkerheten,
 - c) för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, eller
 - d) för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.
2. skyddsjakten får inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för den aktuella artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, och
3. det får inte finnas någon annan lämplig lösning.

Länsstyrelserna kan inte fatta beslut om skyddsjakt med motiveringen att förhindra allvarlig skada på egendom eftersom en sådan motivering strider mot fågeldirektivet.

Länsstyrelsen kan även besluta om skyddsjakt på skarv på eget initiativ enligt 24 § jaktförordningen. I den nationella förvaltningsplanen föreslår Naturvårdsverket att beslut kan samordnas över ett större område där flera länsstyrelser ingår. Naturvårdsverket ser flera fördelar med en sådan samordning.

Ett sådant arbetssätt kan underlätta länsstyrelsernas arbete, rapportering och uppföljning av åtgärderna samt bidra till tydligare förvaltning. Ett sådant arbetssätt underlättas om det finns framtagna regionala förvaltningsplaner med kvantifierbara mål.

Förebyggande åtgärder

Uppdraget avser åtgärder för att förebygga skada på fiskbestånden orsakad av säl och skarv. Sådana kan bestå av:

- populationsreglerande jakt
- skyddsjakt, eller riktad jakt inom ramen för licensjakt, på skadegörande individer
- skrämselåtgärder
- åtgärder för att utestänga predatorer

Jakt

Som framgår ovan tillåter inte nuvarande sälförvaltning en populationsreglerande jakt på någon av sälarterna som förekommer i svenska vatten. Parallellt med detta uppdrag har Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att påverka internationella rekommendationer så att dessa anpassas till behovet av beståndsreglerande jakt på säl.

Av Havs- och vattenmyndighetens redovisning ska det framgå hur myndighetens havsförvaltning, i samarbetet med Naturvårdsverket, inkluderat förvaltningen av predatorerna säl och skarv så att de ingår i en ekosystembaserad havsförvaltning som styrs av alla tre hållbarhetsdimensionerna. I Östersjön bedömer länsstyrelserna att den största negativa påverkan av säl på rovfiskbestånden är på arter som exempelvis gädda och öring och att det är individer av säl som födosöker långt inne i skärgårdarna, i vattendrag och vattendragsmynningar som ställer till störst skada. Under senare år har gråsäl även mer frekvent börjat förekomma i Mälaren.

Ett ytterligare pågående regeringsuppdrag är riktat till Naturvårdsverket, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) där var och en ska ta fram nytt kunskapsunderlag och ge länsstyrelserna vägledning som syftar till en stärkt integrering av förvaltningsåtgärder för säl och skarv. Inriktningen på uppdragen är att underlätta jakt för att underlätta återhämtningen av känsliga fiskbestånd.

Mot bakgrund av att det finns cirka 70 000 gråsäl i Östersjön är det i dagsläget inte realistiskt att minska den negativa påverkan genom en populationsreglerande jakt. Det är däremot önskvärt på sikt och skulle då även minska predationen på arter som strömming och torsk som, i kombination med en mer ekosystembaserad fiskeriförvaltning, skulle kunna innebära en återuppbyggnad av även dessa fiskbestånd.

För att stärka bestånden av rovfisk längs kusten krävs en riktad jakt på skadegörande individer. En sådan jakt kan dels bedrivas inom ramen för licensjakt eller inom ramen för riktade skyddsjaksbeslut. När det gäller vårlekande fiskarter som exempelvis gädda är det senare att föredra eftersom exempelvis licensjakt på gråsäl inte får bedrivas under vissa perioder på våren (15 januari- 20 april (kutning och di) samt 20 maj-6 juni (sälömsningsperiod)).

Under 2025 gav Naturvårdsverket tillstånd till skyddsjakt i ett antal fiskfredningsområden under dessa perioder. Det motiverades med att det framförallt är hanar, och framförallt unga hanar, som födosöker inne i skärgårdarna och långt från kutningsplatserna i ytterskärgården.

Längs västkusten är situationen annorlunda eftersom fiskbestånden har andra utbredningsområden och det är betydligt svårare att utpeka särskilt känsliga områden för fisk med negativ påverkan från knubbsäl. Jakten på knubbsäl måste därför anpassas till detta och här är det främst licensjakt som gör nytta för fiskbestånden.

Beslut om skyddsjakt på skarv fattas av länsstyrelserna och kan tillåtas om vissa kriterier kan uppfyllas (se ovan). På regional nivå kan sådan jakt vara populationsreglerande om länsstyrelsen bedömer att det krävs för att allvarlig skada ska minska och att gynnsam bevarandestatus inte hotas

I den nationella förvaltningsplanen framgår inte på vilken skala skarven ska ha en gynnsam bevarandestatus. Den kan bedömas allt ifrån hela utbredningsområdet (hela EU), på nationell, regional eller lokal nivå. På EU-nivå bedömdes arten ha gynnsam bevarandestatus redan 1997 då det fanns cirka 700 000 skarvar i Europa.

Jakt på skarv kan antingen bedrivas med skjutvapen eller genom oljering/äggprickning. Oljering innebär att man doppar äggen i olja vilket gör att porerna i skalet täcks igen vilket leder till att fostret i ägget dör.

Skyddsjakt på skarv kan sedan 2021 även bedrivas på eget initiativ. Skyddsjakt på eget initiativ regleras i Jaktförordningen (1987:905) bilaga 4. Sådan jakt får bedrivas (dock inte närmare än 300 meter från boplatser för skarv, havsörn eller fiskgjuse):

- Vid fasta och rörliga fiskeredskap (inte handredskap) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana redskap under perioden 1 augusti-28 (29) februari.
- Vid fiskodling och utsättningsplatser (inom sju dygn innan och sju dygn efter utsättningsstillfälle) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana områden den 1 juli-30 juni (dvs året runt).
- I fredningsområden för fisk den 1 augusti-28 (29) februari.

Skrämselåtgärder

Försök med sälskrämmor för att skrämma bort sälar från fiskeredskap har pågått sedan slutet av 1990-talet (Lunneryd & Königson 2017). Det har genomförts många studier av vilka merparten visar att skrämmorna har en negativ effekt på fisket och att sälskadorna ökar vid användning av sälskrämmor. Istället för att skrämmas lockas sälarna av ljudet, det uppstår en så kallad ”dinner bell” effekt där ljudet istället används för att lokalisera redskapet (Königson, 2011). Under senare år har det utvecklats effektivare sälskrämmor vilket med framgång testats för att hålla sälar borta från viktiga lekvikar för fisk (se nedan).

Skarvar kan skrämmas på olika sätt. En typ av fågelskrämma är den så kallade Hulken som är uppblåsbar och som även låter ljudligt. Men det går även att skrämma fåglar genom att hänga upp exempelvis varselvästar i träd. Det har även gjorts försök att skrämma bort hela kolonier med laser (Åhlén & Dahl, 2010). I den nationella förvaltningsplanen för skarv (Naturvårdsverket 2023) finns fler exempel på hur skarvar kan störas på både födosökslokaler och i kolonier.

Åtgärder för att utestänga predatorer

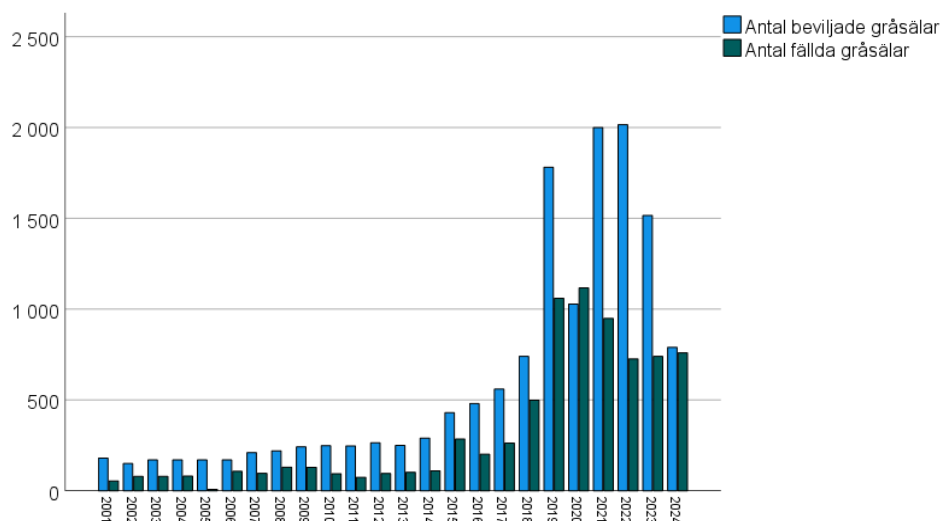
Under senare år har det genomförts försök att utestänga gråsäl från viktiga lekplatser för fisk. I inloppen till vikarna har det spänts upp grovmaskiga, rostfria nät. Nätmaskorna är så pass stora att fisk inte tycks besväras utan simmar igenom medan gråsäl stängs ute från vikarna. Metoden fungerar enbart om inloppen till vikarna är smala och att det finns möjlighet att spänna upp näten, exempelvis under broar eller andra konstruktioner.

Några motsvarande åtgärder för skarv finns inte.

Genomförda åtgärder

Jakt på gråsäl

Beslut om skyddsjakt på gråsäl har fattats sedan 2001 och under åren 2001–2018 omfattade besluten färre än 500 djur per år. Licensjakt på gråsäl i Sverige infördes 2019 efter ändring i jaktförordningen (regeringsbeslut den 3 juni 2019), vilket möjliggjorde för Naturvårdsverket att fatta beslut om licensjakt. Den första licensjaktperioden startade den 2020/2021 och omfattades av 2000 djur (figur 7). För året efter var kvoten oförändrad men efter samråd med Havs- och vattenmyndigheten sänktes den för 2023 och framförallt för 2024 (750 djur).

Figur 7. Skyddsjakt samt licensjakt på gråsäl i Östersjön. Antal beviljade och antal fällda djur.

Till licensjakten 2025 gjorde, efter hörande av Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket en regional fördelning av den totala kvoten om 1000 djur. Jakten är uppdelad i två perioder där den första utgörs av länsvisa kvoter, från och med 20 april till och med 20 maj samt från och med 6 juni till och med 14 september 2025. Den andra perioden är från och med 15 september 2025 till och med 15 januari 2026. De kvarvarande kvoterna slås då ihop till en gemensam nationell kvot.

Tabell 1. Regional fördelning av licensjakten för gråsäl under 2025 och antalet fällda 2025-09-01.

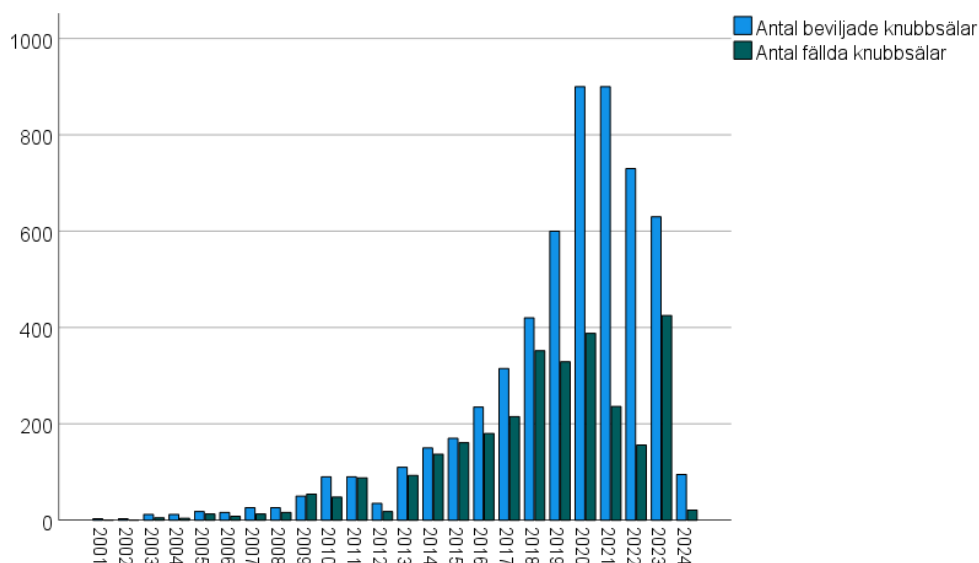
Län	Kvot per län	Fällda
Norrbotten	50	13
Västerbotten	70	15
Västernorrland	60	Beslutat antal inrapporterat
Gävleborg	90	25
Uppsala	100	66
Stockholm	110	Beslutat antal inrapporterat
Södermanland	110	Beslutat antal inrapporterat
Östergötland	110	56
Kalmar	100	25
Gotland	100	18
Blekinge	50	30
Skåne	50	13
Totalt	1000	541

Kvoten för Södermanland var fylld redan i början av augusti, i Stockholm i mitten av augusti och i Västernorrland någon vecka senare. Den regionala fördelningen kommer sannolikt försvåra att den totala kvoten på 1000 djur kommer att fyllas (tabell 1).

Som framgår ovan beslutade Naturvårdsverket tillstånd till skyddsjakt i ett antal fiskfredningsområden under våren då licensjakten är stoppad (kutning och pälsömsning). Jakten omfattade 10 gråsäl varav 1 fälldes. Det påtalar den stora svårigheten med att fälla skadegörande individer inne i skärgården.

Jakt på knobbsäl

Skyddsjakt på knobbsäl på västkusten har beviljats sedan 2001 (figur 8). Fram till 2015 var antalet beviljade djur färre än 200. Inom ramen för skyddsjaktsbeslut ökades kvoten successivt åren efter och 2020 och 2021 beviljades skyddsjakt på 900 djur. De var uppdelade per län varav 560 i Västra Götaland, 200 i Halland respektive 140 i Skåne län. Nyttjandegraden av beviljade knobbsäl var låg och 2021 fälldes 240 av 900 djur. Merparten av dessa fälldes i Västra Götaland (189 djur).

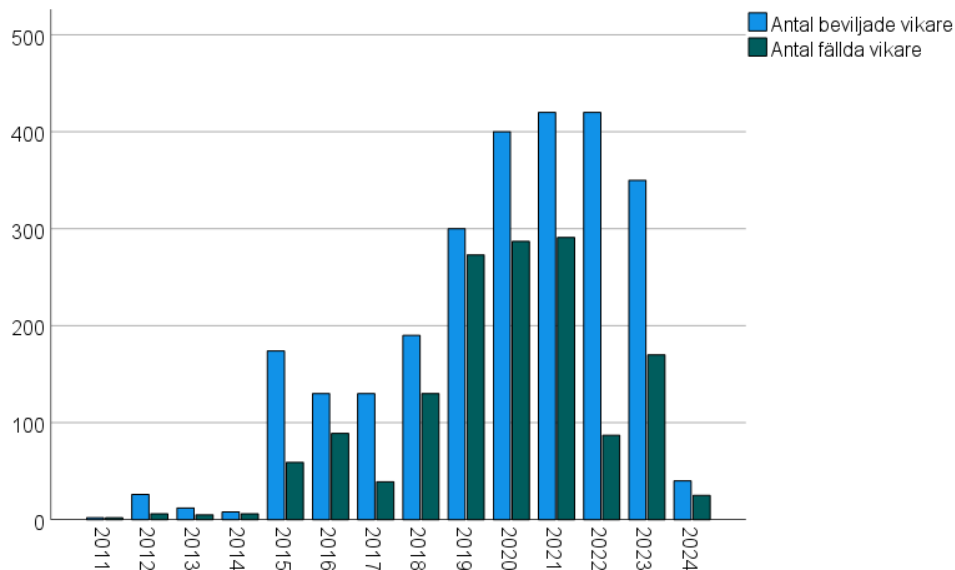
Figur 8. Skydds- och licensjakt på knubbsäl på västkusten. Antal beviljade och antal fällda djur.

Licensjakt på knubbsäl infördes i den 2022 genom en ändring av jaktförordningen. Kvoten sattes i samråd med Havs- och vattenmyndigheten till 730 djur vilket var en sänkning i förhållande till skyddsjakten 2021 med 170 individer. Till 2023 sänktes kvoten ytterligare efter rekommendation från Havs- och vattenmyndigheten och sattes till 630 djur. Den stora variationen i beslutad jakt är ett problem längs västkusten. Variationen i antalet beviljade djur är inte heller kopplat till de årliga inventeringarna. Nyttjandegraden av kvoten har generellt sett varit relativt låg.

Efter rekommendationer från Havs- och vattenmyndigheten har inte Naturvårdsverket fattat något beslut om licensjakt för 2024 och 2025/2026. För 2025/2026 gav Naturvårdsverket tillstånd till skyddsjakt men på ett reducerat antal djur (200 knubbsäl).

Jakt på vikare

Skyddsjakt på vikare har fattats sedan 2011 (figur 9). Fram till och med år 2015 bestod av det av enskilda tillstånd och därefter med en länskvot för Norrbottens län. Under senaste två åren har kvoten sänkts kraftigt efter rekommendationer från Havs- och vattenmyndigheten. Havs- och vattenmyndigheten har även bedömt att arten inte uppnår god bevarandestatus varför det inte har fattats beslut om licensjakt på vikare. I Finland gör man en annan bedömning och där bedrivs något som kallas kvotjakt vilket är att likställa med licensjakt. För 2025 har Naturvårdsverket fattat beslut om skyddsjakt på 200 vikare.

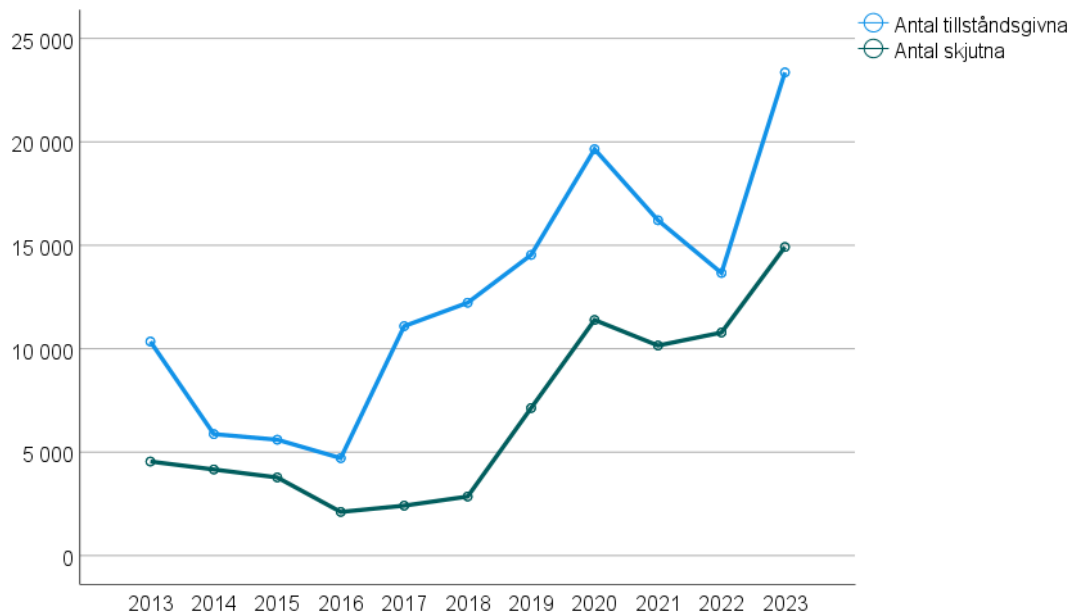

Figur 9. Skydds jakt på vikare i Bottenviken och Bottenhavet. Antal beviljade och antal fällda djur.

Nyttjandegraden på beviljade skydds jaktstillstånd är låg även när det gäller vikare. Under 2022 beviljades exempelvis skydds jaktstillstånd på 420 djur men enbart 87 fälldes.

Skarvjakt

Som framgår ovan är det länsstyrelserna som fattar beslut om skydds jakt på skarv utöver sådan jakt som bedrivs med stöd av jaktförordningens bilaga 4 (skydds jakt på eget initiativ). Av figur 5 framgår hur många skarvar länsstyrelserna beviljat tillstånd för samt hur många som har skjutits med stöd av sådana tillstånd under perioden 2013–2023. Det högsta antalet under perioden var år 2023 med 23 362 beviljade och 14 921 skjutna fåglar (figur 10).

Figur 10. Skyddsjaktstillstånd på skarv beslutade av länsstyrelserna under perioden 2013–2023. Den blå linjen representerar antal skarvar som beslutas och grön linje antalet skarvar som skjutits (data från Habides/Naturvårdsverket).

Det råder stora regionala skillnader avseende länsstyrelsernas beslut om skyddsjakt på skarv (tabell 2). Östergötland är det län som sedan 2021 fattat beslut om skyddsjakt på flest fåglar. Men även Kalmar, Gävleborg och Stockholm har fattat beslut om skyddsjakt på relativt många fåglar.

Tabell 2. Länsstyrelsernas beslut om skyddsjakt på skarv samt antal skjutna per län under åren 2021–2023 (data från Habides/Naturvårdsverket)

Län	Antal beviljade	Antal skjutna
Blekinge	3 600	3 286
Gotland	60	46
Gävleborg	5 195	2 940
Halland	262	58
Jönköping	270	94
Kalmar	9 450	7 230
Skåne	400	251
Stockholm	5 705	4 018
Södermanland	3 745	2 999
Uppsala	2 270	1 800
Västerbotten	575	152
Västernorrland	2 440	861
Västmanland	80	0
Västra Götaland	3 192	2 885
Örebro	645	2
Östergötland	15 745	8 722
Totalt	53 634	35 344

Diskrepansen mellan antalet beviljade och antalet skjutna skarvar är relativt stor (66 procent) men även här finns stora regionala skillnader där det exempelvis i Blekinge har skjutits 91 procent av det totala antalet beviljade fåglar. Det indikerar att det i många fall saknas incitament att jaga skarv trots att problemen uppfattas som stora. I den nationella förvaltningsplanen för skarv anges flera olika anledningar till att det skjuts relativt få skarvar i förhållande till besluten om skyddsjakt.

Länsstyrelserna delar Naturvårdsverkets uppfattning:

- Bristande resurser. Jakten ska utföras av någon som är både insatt och kompetent på området. Det kräver både tid och pengar.
- Jakttekniska skäl. Att skjuta skarv som befinner sig på vattnet eller i luften kan vara svårt.
- Skarvar måste befinna sig i området då jägaren är där och har jakträtt.
- Svårt att engagera jägare då intresset för fällda skarvar som livsmedel är lågt

I ostkustens skärgårdar och i inlandet finns även problem med kommunikation med berörda jakträttsinnehavare. Den som innehar jakträtten är sällan intresserad av att jaga skarv och det krävs mycket arbete för enskilda skarvjägare att både hitta och komma överens med berörda jakträttsinnehavare.

Utöver skyddsjakt med skjutvapen har vissa länsstyrelser även fattat beslut om äggprickning/oljering av skarvägg. Sedan 2021 har sådana beslut fattats av Länsstyrelserna i Västernorrlands-, Gävleborgs-, Stockholms-, Jönköpings- och Östergötlands län. I exempelvis Stockholms län har sådan jakt bedrivits sedan 2002.

Länsstyrelsernas skyddsjaktsbeslut motiveras i första hand för att förhindra skada på fisk eller bevara hotade arter (se även bilaga). Merparten (16 län) har beviljat skyddsjakt efter inkomna ansökningar medan 8 län har tagit beslut på eget initiativ. Avslag på ansökningar ges ofta på grund av bristande dokumentation, att det finns alternativa lösningar, otillräcklig skada eller brist på vetenskapligt underlag. Många länsstyrelser bedömer att det är problem med osäker rättspraxis och höga beviskrav. Många länsstyrelsen ser behov av nationella riktlinjer, bättre metodutveckling och långsiktiga finansieringslösningar.

Det är stora regionala skillnader hur mycket resurser länsstyrelserna lägger på hantering av skarvarenden. Från ingen tid alls till upp till åtta månaders heltidsarbete under 2024. En vanlig uppskattning är mellan 100 och 200 arbetstimmar per år. Arbetsuppgifter inkluderar skyddsjaktsärenden, inventeringar, samverkansmöten och arbete i viltförvaltningsdelegationen.

De vanligaste utförarna av skyddsjakt och andra åtgärder mot skarv är jakträttshavare och lokala jägare, fiskevårdsområden och yrkesfiskare samt i vissa fall timanställd personal som genomför punktinsatser. I en del fall finns ingen särskild organisering, utan beslutet om skyddsjakt möjliggör åtgärder för den som har jakträtt eller tillstånd. Sammantaget framgår att det lokala engagemanget är centralt, med insatser som ofta utförs av enskilda personer eller mindre grupper i samverkan.

Genom en ändring av Jaktförordningens bilaga 4 infördes skyddsjakt efter skarv på eget initiativ under 2021. Rapportering av jakten kan frivilligt ske till Jägarförbundets digitala rapporteringssystem Viltdata. Antalet skarvar som skjutits inom ramen för skyddsjakt på eget initiativ och rapporterats till Viltdata framgår av tabell 3.

Tabell 3. Antal rapporterade fällda skarvar inom ramen för skyddsjakt på eget initiativ. Rapporteringen sker till Jägarförbundets system Viltdata.

Län	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Stockholm	55	86	346	445
Uppsala	0	21	4	14
Södermanland	13	220	202	19
Östergötland	32	33	36	414
Jönköping	3	10	3	1
Kronoberg	0	0	1	3
Kalmar	1107	615	1717	1411
Gotland	0	0	104	496
Blekinge	68	309	145	1173
Skåne	15	660	20	40
Halland	64	150	2	0
Västra Götaland	73	244	602	330
Värmland	0	0	0	0
Örebro	60	0	0	0
Västmanland	0	0	0	5
Dalarna	0	28	0	0
Gävleborg	0	66	120	72
Västernorrland	30	63	0	0
Jämtland	0	0	0	0
Västerbotten	0	0	1	0
Norrbotten	0	0	0	0
Totalt	1520	2505	3303	4423

Många länsstyrelser bedömer att rapporteringen till Viltdata avseende skarvjakt på eget initiativ inte är fullständig. Som underlag för förvaltningen av skarv är det av stor vikt att rapporteringen är korrekt.

Regionala förvaltningsplaner för skarv

I den nationella förvaltningsplanen för skarv rekommenderar Naturvårdsverket att de länsstyrelser som ser behov av regionala förvaltningsplaner bör ta fram sådana.

Naturvårdsverket anger att förvaltningsplanen bör innehålla en beskrivning av regionala förhållanden, en kartläggning av känsliga områden och sårbara fiskpopulationer samt vilka åtgärder som kan vara lämpliga i de olika områdena. I planen kan det beskrivas hur länsstyrelsen avser att arbeta med uppföljning av skyddsjakt och skarvens påverkan på andra arter och miljöer. Vidare kan det redogöras för vilket skydd det finns gällande skarv och andra berörda arter. Det är

viktigt att förvaltningsplanen uppdateras och justeras vid ändrade förhållanden och förutsättningar.

Enligt den nationella förvaltningsplanen utgår en framgångsrik förvaltning av skarv från ett tydligt regionalt ansvar för lokalt inflytande där olika intressegrupper bör finnas representerade. Ett lokalt inflytande skapar också förutsättningar för en stärkt dialog med medborgarna.

Länens viltförvaltningsdelegationer, där olika intressen är representerade, beslutar om övergripande riktlinjer för beslut om viltförvaltningen i länet och är en viktig aktör i det regionala förvaltningsarbetet enligt Naturvårdsverket. En regional förvaltningsplan och/eller regionala strategier för förvaltningen av skarvbeståndet på regional nivå kan med fördel diskuteras i delegationerna.

För närvarande finns det framtagna förvaltningsplaner för skarv i fem län vilket är Västernorrlands-, Gävleborgs-, Uppsala-, Stockholms- och Östergötlands län. Planerna är beslutade av viltförvaltningsdelegationerna i respektive län. Kostnaden för framtagandet varierar men ett län har angett 160 000 kronor.

Det finns en ambition hos ytterligare tio län att upprätta förvaltningsplaner och länsstyrelserna i Värmland och Västra Götaland har påbörjat arbetet med en förvaltningsplan för Vänern. De uppskattar kostnaden till cirka 350 000 kronor för framtagandet.

Övriga län uppger att kostnaden för ett framtagande till mellan 200 000 och 400 000 kronor. Flera av de län som menar att de har en ambition att upprätta en regional förvaltningsplan anger samtidigt att det saknas finansiering och att det både krävs ett riktat uppdrag och en riktad finansiering för att en förvaltningsplan för skarv ska tas fram.

Det är enbart en regional förvaltningsplan som har kvantifierbara mål (Stockholm) som är formulerat som ett åtgärds mål. När planen togs fram (2020) fanns närmare 7000 skarvbon och 11 kolonier i Stockholms skärgård. I planen är ett mål formulerat som:

- Verka för att antalet skarvar i Stockholms skärgård ska minska i förhållande till den skada skarven orsakar och utan att gynnsam bevarandestatus äventyras. Antalet skarvbon bör kunna minskas till 3 000 senast till år 2030.

Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027

EU-medel till fiskerinäringen finns inom ramen för Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 där Jordbruksverket har det nationella ansvaret. För vissa stöd är besluten delegerade till sju län.

Bidrag för destruktion av säl

Inom ramen för programmet har det varit möjligt att ansöka om bidrag för destruktion av skjutna sälar. Anledningen är handelsförbudet på säl och bidraget avser att skapa incitament för säljakt utan möjligheten till handel med sälprodukter. Åtgärden heter *"Ersättning för hanteringskostnader för fällda sälar inom ramen för licensjakt eller skydds jakt"* och det är länsstyrelserna som fattar beslut om stöd.

Stödet var från början utformat så att företag kunde ansöka om stöd och det maximala antalet sälar per ansökan var fem djur. Att söka EU-medel är behäftat med mycket administration och söktrycket var lågt. Fram till 2025-06-24 hade det enbart inkommit åtta ansökningar från fyra olika sökande. Bidraget som utgår är 100 procent av kostnaden och totalt hade det betalats ut 126 748 kronor i bidrag. Den nationella medfinansieringen för åtgärden går via viltskademedlen och den del som hanteras av Havs- och vattenmyndigheten. Den totala budgeten för åtgärden är 3 miljoner kronor och den nationella medfinansieringen är 30 procent vilket innebär att det vid fullt nyttjande av åtgärden kommer det belasta viltskadeanslaget med 900 000 kronor.

För att öka nyttjandegraden på stödet har det förändrats under 2025. Företag kan nu söka om destruktion av 20 sälar per gång och det har även öppnats upp för ansökningar från länsstyrelserna. När länsstyrelsen ansöker finns det ingen begränsning hur många sälar som ingår i ansökan och länsstyrelserna kan även ansöka om medel för samordning av bärgning, insamlande och destruktion av säl.

Hittills är det enbart Länsstyrelsen i Stockholm som ansökt om medel. Ansökan ligger för närvarande (2025-09-09) för handläggning på Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Ansökan omfattar destruktion av 180 gråsälar till en kostnad av 1 467 866 kronor i stöd och kommer att pågå fram till 2027-05-31. Eftersök, bärgning, transport och destruktion omfattar 1 266 000 kronor och övriga 201 866 avser Länsstyrelsens kostnader för samordning och genomförande.

Som framgår ovan (Förvaltning av säl) bedömer länsstyrelserna att den säljakt som bedrivs inte är populationsbegränsande. För att skydda fiskbestånden är det därför stor skillnad på var och vilka sälar som skjuts. Länsstyrelsen bedömer att problemsälar är de som födosöker i lekvikar,

vattendrag och vattendragsmynningar eller i direkt anslutning till fiskeredskap. I ansökan har Länsstyrelsen i Stockholm därför valt att differentiera ersättningen om jakten bedrivs på problemsälar eller på kobbar och skär långt ute i havsbandet. Timersättningen för hantering av problemsälar har därför satts till 2 500 kronor i timmen och för övriga sälar 900 kronor i timmen. Det som komplicerar budgeten i projektet är de stora skillnaderna i kostnad för destruktionsarbete. För en säl över 100 kg kostar destruktionsarbetet 4 000 kronor och för en säl under 100 kg 1 500 kronor. Med projektupplägget är Länsstyrelsen i Stockholms förhoppning att incitamentet att jaga problemsälar ska öka. Utformandet har skett i nära dialog med intresserade säljägare vilket borgar för att det kan bli så.

Som framgår ovan är ansökan ännu inte beviljad men det har inom ramen för projektet ändå skickats in gråsälar för destruktionsarbete. Totalt är det för närvarande (2025-09-09) 55 djur som skickats till destruktionsarbete men av dessa är inte ens en handfull, om än någon, att definieras som problemsälar och länsstyrelsen analyserar detta för tillfället. Även detta indikerar de stora svårigheterna att jaga gråsäl inne i skärgården även om det finns intresse. Inget av djuren har vägt över 100 kg vilket borgar för att fler än 180 sälar kan komma att hanteras inom ramen för projektet.

Stöd för kompetensutveckling och bilda nätverk inom fiske

Inom ramen för Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 finns det möjlighet att ansöka om stöd för kompetensutveckling och bilda nätverk inom fiske. Sådana projekt kan exempelvis avse att anordna eller delta i en utbildning eller kompetenshöjande insats, nätverksbyggande, utbyte av erfarenheter och bästa praxis i projektform samt informationsinsatser och kunskapsspridning med samhällsnytta.

Stockholms stad har sökt och beviljats sådant stöd för projektet *Samordning av skyddsjakt på skarv samt sälskyddande åtgärder i Stockholms skärgård*. Stödet omfattar 1 200 000 kronor och löper under perioden 2023–2026. För förvaltningsåtgärder med inriktning på gråsäl och skarv i Stockholms skärgård har detta projekt varit helt centralt. Det har frigjort resurser hos Stockholms stad för ansökningar ur viltskadeanslaget till arbete med olika typer av förebyggande åtgärder mot gråsäl (se nedan). De har även skapat ett nätverk med intresserade jägare och på sändlistan inom nätverket finns cirka 150 personer. Inom ramen för projektet anordnas även fysiska möten två gånger om året då aktuella frågor avseende säl och skarv behandlas och de har även en nära dialog med Länsstyrelsen i Stockholm om utformning av ansökningar och genomförande av skarvjakt. Inom ramen för nätverket sker även en samordnad jakt på skarv och säljaksintresserade jägare kommer att

anlitas för att fälla problemsäl (se även bidrag för destruktions av säl ovan) där det finns överenskommelser med jakträttsinnehavarna.

Ett hinder för en effektiv förvaltning av gråsäl och skarv i ostkustens skärgårdar är att komma överens med jakträttsinnehavare för att få bedriva jakt i de områden där problemen är som störst. Det kan både gälla öar med skarvkolonier och områden där gråsäl ställer till problem. Ett viktigt arbete inom Stockholms stads projekt är därför att göra överenskommelser med jakträttsinnehavare och samordna intresserade jägare på de områden där en effektiv förvaltning kan bedrivas.

Länsstyrelserna bedömer att detta arbetssätt är nödvändigt för en effektiv förvaltning av säl och skarv. I dagsläget är avsaknad av utförarorganisationer ett av de främsta hindren för en adaptiv och ekosystembaserad förvaltning i många län. Det finns samtidigt många olika aktörer som skulle kunna driva projekt runt om i landet. Det kan vara andra kommuner eller intresseorganisationer som Jägarförbundet Sportfiskarna. Även yrkesfiskets organisationer skulle kunna söka och driva sådana projekt. Särskilt lämpligt vore det sannolikt i de fem stora sjöarna där det finns behov av samordnad jakt på skarv.

Söktrycket inom denna åtgärd har varit väldigt högt och den är för närvarande stängd. Det har emellertid gjorts en omfördelning av medel och det kommer att komma ytterligare utlysningar.

Viltskadeanslaget – förebyggande åtgärder

Enligt bemyndiganden (13§) i Viltskadeförordningen (2001:724) får Naturvårdsverket meddela föreskrifter om bidrag och ersättning som avser annan skada av vilt än skada på fisk och fiskeredskap medan Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om ersättning för skada av vilt på fisk och fiskeredskap. Det bör förtydligas att bidraget även omfattar förebyggande åtgärder.

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram en föreskrift avseende ersättning för viltskada orsakad av säl på fångad fisk och fiskeredskap (HVMFS 2022:20). För skador bidrag till förebyggande åtgärder mot skador orsakade av vilt på kustnära fiskebestånd finns ingen föreskrift. I utredningen En ny nationell myndighet för viltförvaltning (SOU 2025:50) föreslås att Viltskadeförordningen ändras så att en eventuell myndighet för viltförvaltning får meddela föreskrifter för alla viltskador (utom bidrag och ersättningar som avser skada av vilt på rennäringen som föreslås fortsatt ligga kvar hos sametinget).

Fördelningen av medel bestäms årligen genom Naturvårdsverkets regleringsbrev inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel (1:7) Ersättningar för viltskador m.m. I regleringsbrevet för 2022 gjordes en ändring i och med tillägget att ersättningen även kunde utgå för finansiering av förebyggande åtgärder mot skador i fisket orsakade av säl. I regleringsbrevet för 2023 gjordes ytterligare en förändring och formuleringen vidgades något till att omfatta förebyggande åtgärder mot skador orsakade av vilt på kustnära fiskebestånd. Denna formulering fanns även i 2024 och 2025 års regleringsbrev. Det innebär att exempelvis förebyggande åtgärder avseende skarv även kan omfattas av bidraget.

Av regleringsbrevet framgår att medlen ska fördelas till länsstyrelserna som ska använda medlen inom länen. Fördelningen till länen baseras på ett äskande från länsstyrelserna till Havs- och vattenmyndigheten. För 2025 års medel utgick information från Havs- och vattenmyndigheten den 2025-02-21 om att äskande om medel skulle vara inne senast den 2025-03-17. Havs- och vattenmyndighetens beslut om medel till länsstyrelserna kom den 2025-05-05.

I 2025 års regleringsbrev avseende anslag 1:7 fördelades 47 778 000 kronor till Naturvårdsverket (ap. 1) och 20 000 000 kronor till Havs- och vattenmyndigheten (ap.3). Av medlen som gick till Havs- och vattenmyndigheten har 5 640 046 kronor fördelats till länen för förebyggande åtgärder (tabell 4). Övriga medel fördelas till länsstyrelserna som fattar beslut om ersättning till yrkesfiskare för skador uppkomna på redskap och fångst samt till Jordbruksverket som medfinansiering av ersättning för hanteringskostnader för fällda sälar inom ramen för havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet (se ovan).

Utöver skriftlig kommunikation anordnar Havs- och vattenmyndigheten handläggartäffar om medlens användande och rapportering. Den senaste handläggartäffen hölls fysiskt på Länsstyrelsen i Stockholm den 28-29 januari 2025. Utöver deltagare från länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten deltog även Naturvårdsverket och Regeringskansliet.

Under perioden 2022-2024 har Havs- och vattenmyndigheten fördelat totalt 12 329 031 kronor till förebyggande åtgärder (tabell 4).

Tabell 4. Havs- och vattenmyndighetens fördelning av viltskademedel till förebyggande åtgärder för att skydda fiskbestånd.

År	Äskat belopp	Beviljat belopp	Förbrukning
2022	2 443 176	2 443 176	2 443 176
2023	3 392 255	3 392 255	1 909 036
2024	7 432 500	6 493 600	5 506 466
Totalt	13 267 931	12 329 031	9 163 237
2025	7 040 446	5 640 046	

Det första året (2022) var det oklart hur mycket medel det fanns att äska samt vad bidraget kunde användas till. De län som äskade medel var Blekinge, Östergötland, Stockholm och Västergötland (Tabell 5) men i Västernorrland genomfördes inte åtgärden (Havs- och vattenmyndigheten 2024).

Tabell 5. Havs- och vattenmyndighetens fördelning av viltskademedel till förebyggande åtgärder för att skydda fiskbestånd under 2022.

Länsstyrelse	Planerade åtgärder 2022	Beviljat belopp	Förbrukat	Kommentar
Blekinge	Sälskrämmor i Blekinge	796 202	796 202	
Östergötland	Sälskrämmor Licknevarpsfjärden	264 000	248 039	
Stockholm	Sälfritt i Lännåkersviken & Utöfladen	300 000	0	Genomfördes aldrig
Stockholm	Sälfritt i vattendrag och lekvikar	750 000	703 494	
Västernorrland	Sälskrämmor i Västernorrland	332 974	0	Genomfördes aldrig
Totalt		2 443 176	1 747 735	

I Blekinge användes medlen till inköp av sälskrämmor varav en placerades i Mörrumsåns mynning till skydd av framförallt lax och havsöring. I Östergötland inköptes en sälskrämma som placerades i inloppet till Licknevarpsfjärden (se även nedan) till skydd av framförallt gädda. I Stockholms skärgård användes även medlen i huvudsak till inköp av mobila sälskrämmor. De utgörs av skrämmor som är placerade på flottor och där strömförsörjningen kommer från solpaneler och en vindsnurra. Avsikten är att skrämmorna kan flyttas runt och användas i lekvikar för gädda under våren och i mynningsområden till havsöringsförande vattendrag på hösten. Den typen av sälskrämmor har även köpts in i andra län.

Tabell 6. Havs- och vattenmyndighetens fördelning av viltskademedel till förebyggande åtgärder för att skydda fiskbestånd under 2023.

Länsstyrelse	Planerade åtgärder 2023	Beviljat belopp	Förbrukat	Kommentar
Stockholm	Fredning av fiskebestånd från gråsäl i Sthlms skärgård	1 259 000	1 259 000	
Blekinge	Drift, planering och utveckling av metoder	600 000	0	Genomfördes aldrig
Gävleborg	Skydds jakt på skarv	75 000	75 000	
Västernorrland	Oljering av skarvkoloni	30 000	27 760	
Södermanland	Sälskrämmor och sålnät i Södermanlands kust	728 255	20 000	Två delprojekt varav ett genomfördes 2025
Östergötland	Sälskrämmor Östergötland	700 000	527 276	
Totalt		3 392 255	1 909 036	

Som framgår ovan breddades bidragets användningsområde för 2023 och länsstyrelserna i Gävleborg och Västernorrland fattade beslut om åtgärder med inriktning på skarv (tabell 6). Åtgärder med inriktning på skarv fanns även som en del av åtgärderna i Stockholms län. Åtgärder som beviljats bidrag är bland annat samordning och dialog med jakträttsinnehavare, bulvaner (vättar), båtkostnader, miljövänlig ammunition och kamouflagenät. I övrigt gick medel i första hand till inköp av sälskrämmor.

Tabell 7. Havs- och vattenmyndighetens fördelning av viltskademedel till förebyggande åtgärder för att skydda fiskbestånd under 2024.

Länsstyrelse	Planerade åtgärder 2024	Beviljat belopp	Förbrukat	Kommentar
Stockholm	Sälskrämmor, nätgaller och samordning av jakt	1 943 951	1 943 951	
Uppsala	Skydds jakt på skarv samt inköp av fågelskrämmor	480 000	400 000	
Kalmar	Förebyggande åtgärder mot skador och vilt	75 000	75 000	
Gotland	Sälskrämmor	250 000	250 000	
Blekinge	Sälskrämmor och säl nät samt skrämsel av skarv	195 000	100 961	
Västra Götaland	Predationsreducering från säl och skarv för att få högre överlevnad hos rovfisk i 8-fjordar (medfinansiering)	1 577 649	1 443 000	
Gävleborg	Skydds jakt på skarv, inköp av sälskrämmor och galler	1 070 000	1 070 000	
Västernorrland	Oljering av skarvägg, säljakt samt sälskrämmor	707 000	83 346	Sälskrämmeprojektet genomfördes aldrig
Västerbotten	Skadeförebyggande åtgärder i fredningsområden	195 000	140 208	Ej till egen personal och spårning av skarv
Totalt		6 493 600	5 506 466	

Under 2024 var intresset för medlen större och det var mer tydligt hur medlen kunde äskas och vad de kunde användas till. Det kom därför in äskanden från flera län och till högre belopp. Under 2024 äskade och beviljades Länsstyrelsen i Västra Götaland medel för åtgärder med inriktning på skarv och knubbsäl i Bohuslän. Det var inom ramen för projektet 8-fjordar som är ett av tre pilotprojekt med inriktning på en ekosystembaserad havsförvaltning. De två andra pilotområdena är Stockholms skärgård och Södra Bottenhavet.

Tabell 8. Havs- och vattenmyndighetens fördelning av viltskademedel till förebyggande åtgärder för att skydda fiskbestånd under 2025.

Länsstyrelse	Planerade åtgärder 2025	Äskat belopp	Beviljat	Kommentar
Stockholm	Sälskrämmor, säl nät, utrustning för skarvjakt samt samordning av jakt	755 000	755 000	
Uppsala	Skydds jakt och störning av skarv	700 000	250 000	Ej utvärdering och uppföljning
Södermanland	Sälskrämmor och säl nät i Södermanlands kust	1 400 946	1 375 546	
Östergötland	Sälskrämmor och säl nät i Östergötlands kust	500 000	500 000	
Kalmar	Åtgärder som förebygger skador av vilt på kustnära fiskebestånd	240 000	240 000	
Västra Götaland	Kompletteringsutrustning till projektet 8+fjor dar samt uppstart av "Säljaktshjälpen"	714 500	659 500	Ej till inventeringskamera och handkikare
Gävleborg	Skydds jakt på skarv och sälskrämmor	1 280 000	1 080 000	Ej utvärdering och uppföljning
Västernorrland	Åtgärder som förebygger skador av vilt på kustnära fiskebestånd	700 000	700 000	
Västerbotten	Skrämsel och skydds jakt på skarv	750 000	80 000	Ej till egen personal och spårning av skarv
Totalt		7 040 446	5 640 046	

För 2025 var det äskade beloppet från länsstyrelserna högre i förhållande till tidigare år men som framgår av kommentarer i tabell 7 utgjorde flera av äskningarna åtgärder som Havs- och vattenmyndigheten inte bedömt som bidragsberättigade. Det avsåg bland annat bidrag till länsstyrelsernas egen personal samt till utvärdering och uppföljning av åtgärder. Det beviljade beloppet var i samma storleksordning som det förbrukade beloppet 2024 (tabell 8) och det var lika många län (9) som ansökte om bidrag till förebyggande åtgärder. En del av Länsstyrelsen i Västra Götalands läns äskande (344 000 kronor) avsåg projektet "Säljaktshjälpen". Målsättningen var att genom samverkan mellan jägare och fiskare öka möjligheten till knubbsäljakt på problemsälar.

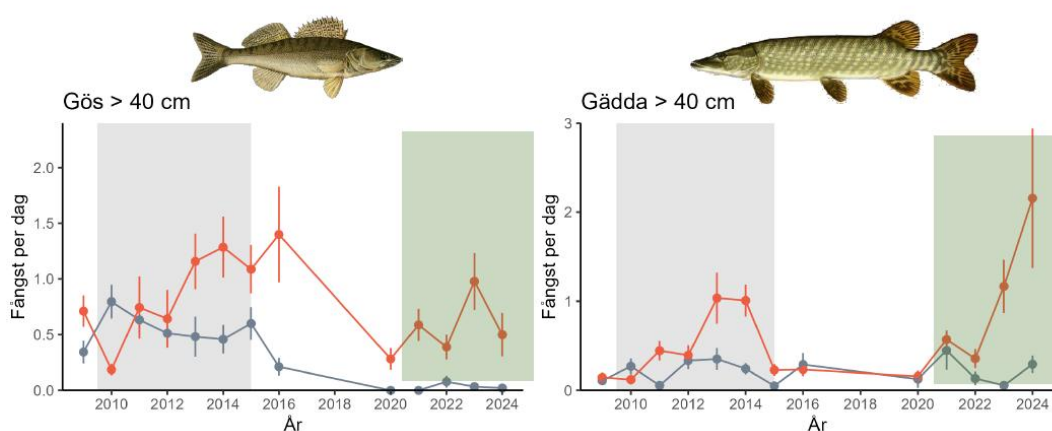
Uppföljning av åtgärder – några exempel

Att med andra åtgärder än jakt freda fiskbestånden från predation från sälar och skarvar är en relativt ny åtgärd och det saknas i hög grad uppföljning på genomförda åtgärder. Men det finns några exempel där det genomförts uppföljande studier. Ett problem med både förstudier och uppföljning är att det i hög utsträckning saknas medel och Havs- och vattenmyndigheten bedömer inte att det ryms inom viltskadeanslaget. I exempelvis Stockholms län har uppföljning delvis finansierats av 1:11 anslaget för fiskevård inom ramen för ekosystem-baserad fiskeriförvaltning.

Lännåkersviken

Gålö ligger i Stockholms mellersta skärgård och i Lännåkersviken vid Gålö var det totalt fiskeförbud under perioden 2010–2015. För att studera effekterna av fiskeförbudet har det gjorts omfattande undersökningar med inriktning på fisk.

Efter 2015 togs fiskeförbudet bort och det infördes istället ett fredningsområde för fisk med totalt fiskeförbud under perioden 1 april–15 juni. Området utökades och omfattar hela Blista fjärd. I Lännåkersviken har det bedrivits provfiske med ett ålbottengarn sedan 2009. Under de första fyra åren svarade gädda och gös positivt på fiskeförbudet och provfiskefångsterna ökade (figur 11). Under 2015 började gråsälar uppträda i viken och fångsterna, av framförallt gädda, minskade till samma nivåer som perioden före fiskeförbudet. Under 2021 placerades en sälskrämma i inloppet till viken.

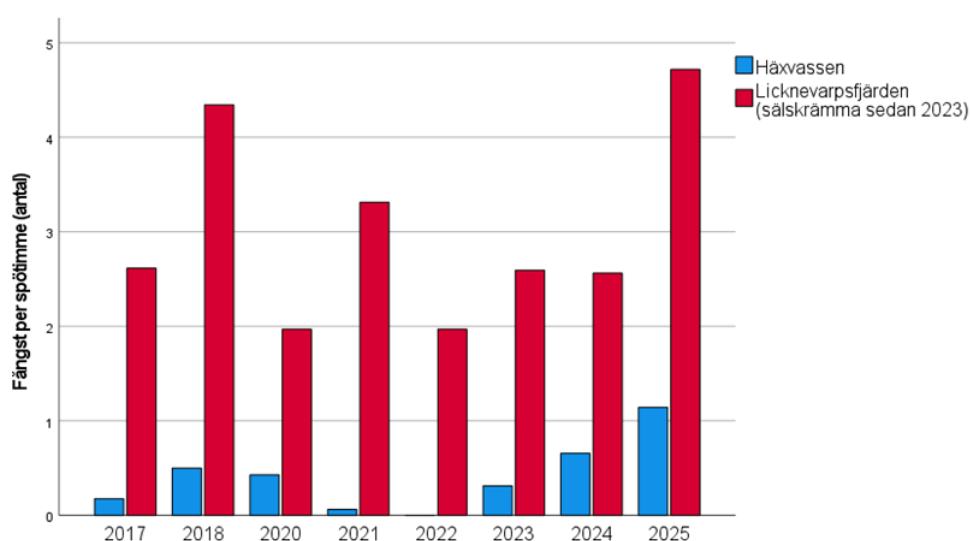

Figur 11. Data från Ulf Bergström SLU (opubl.). Totalt fiskeförbud i Lännåkersviken illustreras av det grå fältet och period med sälskrämma av det gröna. Röd linje = Lännåkersviken, Blå linje = Askviken (referens).

I referensviken (Askviken) var fångsterna i det närmaste oförändrade. Provfiskefångsterna i Lännåkersviken låg kvar på en låg nivå fram till 2022 och har sedan, efter installationen av sälskrämman, ökat och för gädda är fångsterna nu större än under perioden med totalt fiskeförbud. Resultaten indikerar att närvaro av gråsäl har en större negativ påverkan på gädda än fiske och att enbart införa regleringar i fisket utan att vidta åtgärder mot fiskätande predatorer inte är en ändamålsenlig fiskeriförvaltning.

Licknevarpsfjärden

Licknevarpsfjärden ligger i Östergötland utanför Valdemarsvik. Fjärden har varit fredad från fiske sedan 1980-talet och det har gjorts flera undersökningar avseende effekterna av fredningen (Bergström m.fl. 2022). En av de metoder som använts är spöprovfisken enligt den s.k. ReFisk-metoden (Andersson 2018). Det är en standardiserad metod att provfiska vuxen gädda med handredskap. Metoden fungerar väl och det har bland annat använts som underlag för flera vetenskapliga studier (se exempelvis Eklöf m.fl. 2023).

Figur 12. Fångst per ansträngning av gädda (antal) med ReFisk-metoden.

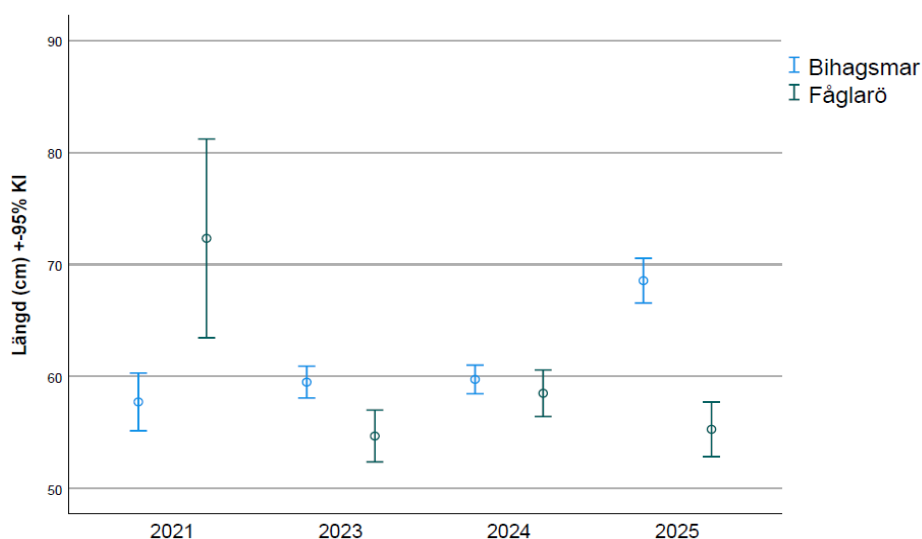
Provfisken har genomförts 2017–2018 samt 2020–2025. Under samma år har referensområdet Häxvassen undersökts med samma metod. I Licknevarpsfjärden är fångsterna generellt sett höga i förhållande till andra områden vilket kan förklaras av fiskeförbudet. Men under 2020–2022 fanns tendenser till minskande fångster av gädda. Under dessa år var det även en ökning av självobservationer inne i viken och det hittades även sälätta gäddor.

Under 2023 installerades en sälskrämma i mynningen till fjärden och 2025 uppmättes de högsta fångsterna av gädda under tidsserien (figur 12). Det ska även noteras att det även är en ökning i fångsterna i referensviken Häxvassen där det inte vidtagits några åtgärder (vare sig inskränkningar i

fisket eller åtgärder mot säl). För att utvärdera effekten av sälkrämman krävs flera år av undersökningar samt även kompletterat med uppföljning av andra provfiskemetoder.

Bihagsmar

I Bihagsmar infördes ett totalt fiskeförbud 2021. Det kunde emellertid noteras hög predation av gråsäl och under 2022 installerades därför ett sälhinder i vikens mynning. Hindret utgörs av ett rostfritt nät som går från botten och upp över ytan. I inloppet till viken finns en bro vilket underlättat installationen av hindret och nätet hänger uppspänt med linor under bron. Fisk kan lätt passera nätet men maskorna är för små för att gråsäl ska kunna ta sig in i viken.

Figur 13. Medelstorlek på fångade gäddor i Bihagsmar.

Viken har undersökts med ReFisk-metoden 2021, 2023–2025. Referensen, Fåglarövik, har undersökts under samma år. I Bihagsmar har fångsten per spötimme ökat avsevärt sedan införandet av fiskeförbudet och installationen av säl nätet. Vid undersökningen 2021 fångades det cirka 1,6 gäddor per spötimme vilket ökat till 4,6 gäddor per spötimme vid 2025 års undersökning. Det generella mönstret avseende gäddorna i ostkustens skärgårdar är att de generellt sett är småvuxna och i de undersökningar som genomförts ligger medellängden runt 60 cm. I Bihagsmar har emellertid medelstorleken ökat och var vid 2025 års undersökning närmare 70 cm (figur 13). I referensviken, Fåglarövik, finns inget sådant mönster. Där var medelstorleken hög vid 2021 års undersökning men då fångades det enbart 15 gäddor (0,47 gäddor per spötimme) och flera av dessa var relativt stora exemplar.

Undersökningarna i Bihagsmar indikerar att kombinationen av fiskeförbud och utebliven predation bidrar till både fler och större gäddor.

Åvaån

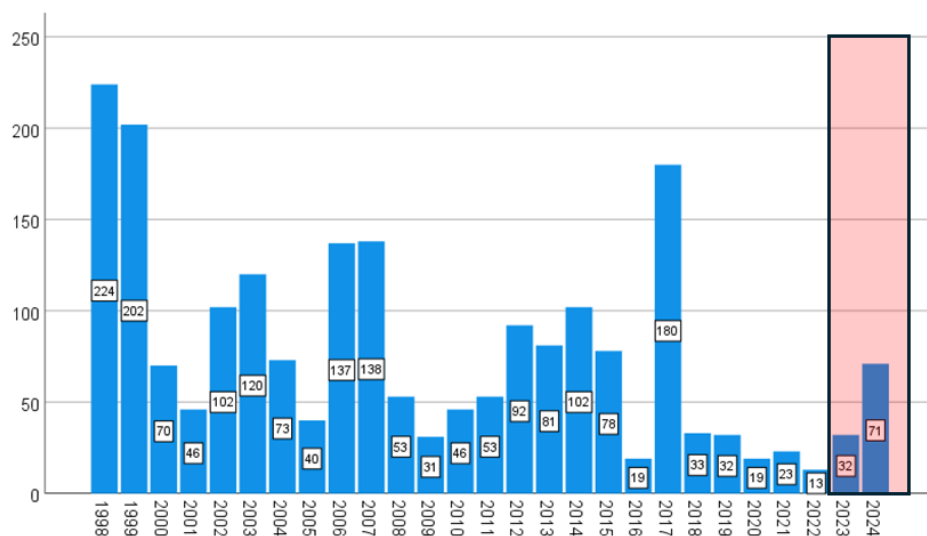
Länsstyrelsen i Stockholm publicerade 2023 en utvärdering avseende 20 års elfisken i havsöringsförande vattendrag (HC. Andersson & N. Sjöberg 2023). I rapporten konstateras det att mängden lekfisk under den senaste femårsperioden sannolikt utgjort en begränsande faktor för både förekomsten av öringungar i vattendragen och för produktionen av smolt. En bidragande orsak till att mängden lekfisk minskat är ökad predation från framförallt gråsäl på vandrande lekfisk (figur 14).

Figur 14. Gråsäl (i den röda ringen) på väg upp i Muskån/Hammerstaån. Sälén kom efter de första stegen med lekfisk (öring) i samband med regn under slutet av augusti 2021. Foto: anonym.

Åvaån är ett viktigt vattendrag för havsvandrande öring i Stockholms län. Det är även ett av de mest välundersökta vattendragen avseende öring längs hela ostkusten. Det finns data som sträcker sig tillbaka till 1930-talet. Under senaste 30 årsperioden finns data avseende elfiske, utvandrande smolt, lekgropar och uppvandrande lekfiskar. Åvaån ingår även i data collection framework (DCF) och data från vattendraget bidrar med underlag till EU:s gemensamma fiskeripolitik.

Under senare år har det varit stora problem med både akuta utsläpp och med vattenföringen vilket orsakat nedgångar i öringbeståndet. Men det har även varit problem med gråsäl som tagit lekfisk i vattendragets mynningsområde. Under 2023 installerades en sälskrämma i mynningen och uppgången av lekfisk har därefter ökat (figur 15).

Figur 15. Antal uppvandrade leköringar i Åvaån under perioden 1998–2024. En sälskrämma finns i vattendragets mynning sedan 2023 (markerat med rött).

Sälskrämman har enbart varit installerad i två år och det är för kort tid att dra långtgående slutsatser. Men resultaten indikerar ändå att en minskad predation resulterat i mer lekfisk.

Förslag på åtgärder

Nationella myndigheter och förvaltning av säl och skarv

Havs- och vattenmyndigheten har ansvaret för den övergripande förvaltningen av säl och beslutar om förvaltningsplaner för gråsäl, vikare och knubbsäl. Havs- och vattenmyndigheten ansvarar även för övervakning av de marina däggdjuren. Det är däremot Naturvårdsverket som beslutar om den del av förvaltningen som handlar om skyddsjakt och licensjakt efter säl. Enligt jaktförordningen (1987:905) är Naturvårdsverket skyldiga att höra Havs- och vattenmyndigheten inför beslut om skyddsjakt efter säl och licensjakt efter gråsäl och knubbsäl.

Naturvårdsverket har det nationella ansvaret för förvaltning av skarv. Naturvårdsverket har tagit fram en nationell förvaltningsplan och det är i huvudsak myndigheten som tar fram underlag till förslag om skyddsjakt på enskilda initiativ. Det regleras i Jaktförordningens bilaga 4 och beslutas av regeringen. Länsstyrelserna har det regionala ansvaret och det är länsstyrelserna som fattar beslut om skyddsjakt på skarv. Det är även länsstyrelserna som tar fram regionala förvaltningsplaner för skarv.

Länsstyrelserna menar att det delade ansvaret för förvaltandet av säl förhindrar en ändamålsenlig förvaltning. Det bör därför vara en myndighet som har ansvaret för förvaltningen. Med nuvarande nationell organisation förespråkar länsstyrelserna att Naturvårdsverket har det fulla ansvaret för hela förvaltningen av säl.

I utredningen (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning) föreslås att det ska inrättas en ny myndighet för viltförvaltning. Förslaget innebär att myndigheten även ska ha ansvar för vattenlevande däggdjur och fåglar (det vill säga säl och skarv). Det ska omfatta all förvaltning, det vill säga både övervakning, beslut om viltskademedel och eventuella beslut om jakt. Inom ramen för detta uppdrag tar i länsstyrelserna inte ställning till utredningens förslag om att inrätta en ny myndighet. Om regeringen väljer att göra i enlighet med utredningens förslag anser länsstyrelserna emellertid att myndigheten även ska ha ansvaret för vikare, knubbsäl och gråsäl samt det nationella ansvaret för skarv. Länsstyrelserna anser att beslut om jakt på skarv även fortsättningsvis ska fattas av länsstyrelserna. Det skulle innebära att förvaltningen av vattenlevande och landlevande djur blir mer likartad och samordnad. Det gäller även framtagandet av kunskapsunderlag gällande populationernas status samt negativ påverkan på fiskbestånden och areella näringar beroende av fisk.

Data avseende sälpopulationernas status

Länsstyrelserna efterlyser en större transparens avseende data över vikare, gråsäl i Östersjön, Knubbsäl i Östersjön samt Knubbsäl på Västkusten. Som exempel har data avseende vikare inte uppdaterats på Havs- och vattenmyndighetens hemsida sedan 2017 och även data avseende övriga sälarter är svårtillgängliga och inte uppdaterade. Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket har ansvaret för förvaltningen och Naturhistoriska riksmuseet har i uppdrag från Havs- och vattenmyndigheten att ansvara för den årliga övervakningen. Datavärd är SMHI och data finns i databasen Shark.

Länsstyrelserna föreslår att det bör publiceras årliga faktablad som enkelt och översiktligt redovisar figurer över den årliga utvecklingen avseende både räknat antal och uppskattat totalantal. Redovisningarna bör även innehålla historiska data samt redovisningar över orsaken till ned- och uppgångar i populationen. Sådana data är helt avgörande underlag för eventuella förvaltningsåtgärder och det är därför nödvändigt med en ökad transparens. Naturhistoriska riksmuseet, eller den myndighet som ges uppdraget att övervaka sälpopulationerna, bör uppdras att årligen publicera sådana faktablad.

Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027

Bidrag för destruktion av säl

Inom ramen för Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 är det möjligt att ansöka om ersättning för hanteringskostnader för fällda sälar inom ramen för licensjakt eller skyddsjakt. Under 2025 har villkoren ändrats så att även länsstyrelserna kan stå som sökande. Om länsstyrelsen står som sökande finns ingen begränsning av antalet sälar som hanteras inom ramen för varje beslut.

Som framgår ovan är det enbart en länsstyrelse som hittills ansökt om ersättning för hanteringskostnader för fällda sälar inom ramen för licensjakt eller skyddsjakt. Länsstyrelserna bedömer att många län inte har administrativ kapacitet att söka medel och hantera sådana projekt. Det kommer att leda till stora regionala skillnader i förutsättningarna längs olika kuststräckor.

Länsstyrelserna ser därför gärna att ersättningen ändras så att kommuner och intresseorganisationer som exempelvis Jägarförbundet, Sportfiskarna och yrkesfiskets organisationer kan ansöka om medel med samma

förutsättningar som länsstyrelserna. En sådan förändring skulle sannolikt bidra till att det inkommer fler ansökningar och att det minskar de regionala skillnaderna som annars riskerar att uppstå. En sådan ändring kommer att öka antalet ansökningar och den totala kostnaden beräknas till 5 miljoner under innevarande EU-medelsperiod.

Stöd för kompetensutveckling och bilda nätverk inom fiske

För arbete med förvaltning av skarv och säl i Stockholms skärgård har Stockholms stads projekt *Samordning av skydds jakt på skarv samt salskyddande åtgärder i Stockholms skärgård* varit framgångsrikt. Ett sådant arbetssätt bör, under förutsättning att det finns finansiering, vara möjligt att genomföra i även andra delar av landet. Vid kommande utlysningar inom åtgärden Stöd för kompetensutveckling och bilda nätverk inom fiske bör det därför finnas riktade medel för förvaltningsåtgärder för säl och skarv. Sökande kan vara länsstyrelser, kommuner, intresseorganisationer som Jägarförbundet och Sportfiskarna eller yrkesfiskets regionala organisationer. Avseende det senare vore det lämpligt i Väneren, Vättern, Mälaren och Hjälmaren. Det är även önskvärt med samverkan mellan fiskets olika intressen samt jägarorganisationer. En sådan utlysning bör omfatta minst 10 miljoner.

Jakt på skarv

Skydds jakt på enskilda initiativ i enlighet med Jaktförordningen (1987:905) bilaga 4

För närvarande pågår en revidering av Jaktförordningen (1987:905) bilaga 4 avseende skydds jakt på eget initiativ. Länsstyrelserna har inom ramen för detta uppdrag gett inspel om förslag på förändringar i förordningen. Förslagen innebär en högre grad av koppling till skydd av fiskbestånd snarare än fiskeredskap, även om de delarna bör kvarstå i bilaga 4.

Länsstyrelserna föreslår att bilaga 4 ändras så att skydds jakt på enskilda initiativ får bedrivas för att skydda känsliga fiskbestånd från predation från skarv under perioden 1 augusti-15 april samt året runt i fredningsområden för fisk (i enlighet med Fiske i sötvattensområdena (FIFS 2004:37) och Fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön (FIFS 2004:36) i Havs- och vattenmyndighetens föreskriftssamling). När det gäller fredningsområden bör dessa även inkludera närområdet. Särskilt känsliga fiskbestånd för predation av skarv bör i förordningen definieras som:

- Från Norrbotten till och med Västernorrland; abborre, lax, öring harr och sik

- Från Gävleborg till och med Blekinge inklusive Gotland; abborre, öring, gädda och ål
- Från Skåne till och med Västra Götaland: ål, torsk och lax
- Vättern; abborre, harr, röding och öring
- Väneren; lax, abborre och gös
- Hjälmarén och Mälaren; gös och abborre
- Övriga inlandsvatten; abborre, röding, gös, öring och harr

En sådan förändring skulle innebära ett starkt skydd för fiskebestånden samt även avsevärt avlasta länsstyrelsernas arbete med skarv.

Länsstyrelserna bedömer att det inom jaktlagstiftningen finns andra begränsningar som skulle värna andra häckande fåglar samt även djuretiska aspekter. Mot bakgrund av skarvens goda populationsstatus finns heller ingen risk att artens gynnsamma bevarandestatus skulle hotas av en sådan förändring. I enlighet med en adaptiv och ekosystembaserad förvaltning är det av stor vikt att följa skarvens populationsstatus och genomföra förändringar i jaktlagstiftningen om gynnsam bevarandestatus skulle hotas.

Det är därför av stor betydelse med en korrekt rapportering av jakt på enskilda initiativ till Viltdata samt att det sker en regelbunden övervakning av skarvpopulationen på både regional och nationell nivå. För närvarande (2025-09-06) är inte Viltdata uppdaterat avseende skarv. Arten är inte listad bland de arter som ska rapporteras och det går inte heller att få utdrag över aktuell statistik avseende fällda fåglar.

Det bör övervägas att rapportering av skyddsjakt efter skarv på eget initiativ ska vara obligatorisk.

En ytterligare fördel med att öka möjligheterna till jakt på skarv genom jaktförordningen är att det är regeringen som fattar ett sådant beslut. Regeringen är även ansvarig för Sveriges åtaganden i förhållande till fågeldirektivet. Det är därmed inte länsstyrelserna som i denna del måste relatera beslut om skyddsjakt i förhållande till fågeldirektivet och stå till svars för eventuella överträdelser.

Behovet av länsvisa beslut och skyddsjakt skulle med en sådan förändring minska med stor omfattning. De enda beslut om skyddsjakt som det eventuellt även fortsättningsvis skulle finnas behov av är olika typer av störningar i kolonier.

Vägledning till länsstyrelserna hur skarvpopulationen praktiskt kan regleras på effektivast möjliga sätt

Länsstyrelserna efterlyser en vägledning för hur skarvpopulationen praktiskt kan regleras på effektivast möjliga sätt där den övergripande målsättningen är återhämtning av fiskbestånden. En sådan bör exempelvis innehålla bedömningar avseende när och var olika metoder är mest effektiva. De metoder som avses är exempelvis oljering i förhållande till jakt med skjutvapen. En sådan vägledning bör även innehålla hur allvarlig skada på fisk ska bedömas och vilka underlag som krävs. Länsstyrelserna avser exempelvis hur generella avvägningar kan göras på nationell och regional nivå. Naturvårdsverket bör uppdras att ta fram en sådan vägledning i samarbete med länsstyrelserna. I denna bör det även finnas bedömningar avseende gynnsam bevarandestatus och hur länsstyrelserna ska förhålla sig till det på en regional nivå. För detta är det även centralt att det görs regelbundna nationella sammanställningar av skarvpopulationens numerär (se nedan).

Regionala förvaltningsplaner för skarv

Som framgår ovan finns det regionala förvaltningsplaner för Västernorrlands-, Gävleborgs-, Uppsala-, Stockholms- och Östergötlands län samt att det påbörjats ett arbete med att ta fram en plan för Vänerna av länsstyrelserna i Värmland och Västra Götaland.

Länsstyrelserna bedömer att det vore önskvärt att det även tas fram förvaltningsplaner för skarv för de områden där länsstyrelsen ser behov av planer. För Skåne och Hallands kustområden bör det kunna vara en gemensam plan. Vidare bör det tas fram regionala skarvförvaltningsplaner för Mälaren, Hjälmaren och Vättern. För Mälaren bör det vara länsstyrelsen i Västmanland, för Hjälmaren länsstyrelsen i Örebro samt i Vättern länsstyrelsen i Jönköping som bör ansvara för framtagandet. Planerna bör beslutas av respektive viltförvaltningsdelegation.

Som framgår ovan anger flera län att det inte finns resurser att ta fram förvaltningsplaner för skarv. För de länsstyrelser som har möjlighet att ta fram planer bör det ges möjlighet att ansöka om medel för detta ur Havs- och vattenmyndighetens havs- och vattenmiljöanslag (1:11). Ett alternativ till ett ansökningsförfarande kan vara att länsstyrelserna tilldelas riktade medel via förvaltningsanslaget. Det bör även ges möjlighet att ansöka om medel för revidering av befintliga förvaltningsplaner. Länsstyrelserna bedömer medelsbehovet till 10 miljoner.

Räkning av skarv

Av svaren på enkäterna som gick ut till länen framgår att det utförs räkningar av skarv i 13 län. Tre av länen (Jämtland, Norrbotten och Kronoberg) angav att det inte finns något behov. Fyra län uppgav att det finns behov men att det inte kan genomföras på grund av resursbrist. Att följa skarvpopulationens utveckling på regional nivå är centralt för en adaptiv förvaltning. Länsstyrelserna som räknar skarv anger ett brett spann av kostnad från 20 000 till 150 000 kronor. Länsstyrelserna bedömer att respektive län bör prioritera övervakning av skarv inom ramen för den ordinarie miljöövervakningen samt att det även bör innefatta annan sjöfågel. Men det kan enbart genomföras om det tillförs extra resurser. Länsstyrelserna bedömer medelsbehovet till 1,5 miljoner men kostnaden måste vägas mot andra delar av miljöövervakningen avseende sjöfågel och kan komma att bli högre.

Naturvårdsverket, eller den nationella myndighet som framgent kommer att ha det nationella ansvaret för förvaltningen av skarv, bör samordna länsstyrelsernas inventeringar och göra regelbundna nationella sammanställningar. Att det kom att dröja över tio år mellan de senaste sammanställningarna (2012–2023) är inte i enlighet med en ändamålsenlig och adaptiv förvaltning.

Säljakt

Sedan 2024 har det inte beviljats licensjakt efter knubbsäl på västkusten. Länsstyrelserna bedömer att populationsstatusen tillåter en fortsatt licensjakt och att Naturvårdsverket tydliggör syftet med jakten och standardiserar sin metodik för framtagande av jaktkvoter i förhållande till skydd av fiskbestånd.

För vikare har det enbart beslutas om skyddsjakt. I Finland gör man en annan bedömning (trots att det är samma population) och tillåter kvotjakt vilket är att likställa med licensjakt. För att Naturvårdsverket ska kunna besluta om licensjakt på vikare krävs ett regeringsbeslut och ändring av jaktförordningen (1987:905).

Länsstyrelserna bedömer att det även fortsättningsvis finns utrymme för skyddsjakt på vikare i den nivå som beslutats för 2025/2026 (dnr NV-07320-24).

Under åren 2021–2022 beslutade Naturvårdsverket om licensjakt på 2 000 gråsäl per år i Östersjön. Under senare år har antalet mer än halverats och för 2025 infördes dessutom en länskvot som sannolikt kommer innebära att det totala antalet beslutade djur (1 000) inte kommer att fällas inom ramen för licensjakten. Naturvårdsverket bör besluta om licensjakt på gråsäl på 2021–2022 års nivåer samt ta bort den regionala fördelningen.

Utöver licensjakt på gråsäl bör det även beslutas om skyddsjakt under våren i fredningsområden för fisk i ostkustens skärgårdar. Utpekandet av viktiga områden för fisk bör ske i samverkan med berörda länsstyrelser.

Det finns även behov av skyddsjakt på knubbsäl under våren i fredningsområden för fisk, där mållarten är i huvudsak gädda, i Blekinge skärgård. Utpekandet av områden bör ske i samverkan med Länsstyrelsen i Blekinge.

Skyddsjakt efter säl på eget initiativ

Under senare år uppträder gråsälare frekvent i Mälaren och har observerats långt västerut i sjön. Det finns även andra sötvattensområden där sälare av olika arter kan orsaka skada på både fiske och fiskbestånd. Länsstyrelserna föreslår därför att det införs skyddsjakt på eget initiativ i sådana sötvattensområden och att jakten bör få bedrivas året runt.

Handelsförbud på sälprodukter

Att kunna handla med sälprodukter skulle utgöra ett viktigt incitament att bedriva jakt på säl. Länsstyrelserna anser därför att handelsförbudet på sälprodukter bör tas bort och att regeringen och ansvariga nationella myndigheter även fortsättningsvis ska arbeta med frågan. Sälprodukter skulle kunna vara en viktig del av kustbefolkningens ekonomi. Om det blir en förändring kommer behovet av ersättning för destruktionskostnader inom ramen för Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 att upphöra samt att det inte heller behöver ingå i nästa EU-medelsperiod 2028–2034. För innevarande EU-medelsperiod innebär det en besparing med 5 miljoner.

Sälfälla

I Sverige har det pågått försök att fånga säl med olika typer av redskap sedan slutet av 1990-talet (Lunneryd & Königson 2017). Trots många misslyckade försök startades ett större projekt under 2007. Det konstruerades en modifierad så kallad push-up fälla vilken visade sig kunna fånga gråsäl. Målet med försöket var att fånga 20 gråsälare för att få sälfällan typgodkänd av Naturvårdsverket. Detta under förutsättningen att de fångade sälarna inte skulle uppvisa skador eller visa stressymptom som var relaterat till fångstprocessen. Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) utförde obduktionerna och noterade inga skador på sälarna. Detta ledde till att sälfällan blev godkänd för levandefångst av säl (no L113 Beslut NV-05496-11). Fällan hade dessvärre flera tekniska problem vilket gjorde att den aldrig kom till någon större användning.

Mot bakgrund av de stora svårigheter som föreligger när det gäller jakt på skadegörande individer i lekvikar, vattendrag och vattendragsmynningar

finns ett starkt önskemål om att arbetet med att ta fram en ny fungerande och godkänd sälfälla.

Fällan ska i första hand vara konstruerad för att fånga skadegörande individer av säl i lekvikar, vattendrag och vattendragsmynningar. Sannolikt går det att utgå från en modifierad "push-up" fälla som så att säga kan beta sig själv med fisk för att locka in säl. Kostnaden för ett sådant projekt uppgår till cirka 1 miljon per år under en treårsperiod, det vill säga totalt 3 miljoner. Projektet kan drivas av SLU-aqua.

Uppföljning av vidtagna åtgärder

De akvatiska ekosystemen är på en del sätt mer komplexa än de terrestra. Till exempel återfinns en fiskart oftast i olika trofinivåer i ekosystemet under olika perioder av livet och skiftena styrs av tillväxthastigheten, vilket i sin tur beror på interaktioner och konkurrens med individer av den egna arten eller av andra arter (Svärdson 1976, Persson m. fl. 1991).

Hos merparten av alla fiskarter är dödligheten hos unga individer mycket hög och rekrytering i fiskbestånd mäts oftast i individtätheten överstigande en kritisk ålder. Nivån av konkurrens, predation och interaktioner inom och mellan arter varierar med rekryteringsframgången av den egna samt andra arter. Det innebär att det finns olika kompensatoriska funktioner (interaktioner och predation mellan och inom arter) i fiskbestånden som minskar effekten av predation från exempelvis skarv (Leopold m. fl. 1998, Stempniewicz m.fl., 2003, Andersen m. fl. 2007, Östman m. fl. 2012).

Målsättningen i förvaltningen av säl och skarv är att den ska vara adaptiv (figur 16). En adaptiv förvaltning utgår från att det finns en målsättning (exempelvis minskade skador på rovfiskbestånden) och att det vidtas åtgärder för att uppnå målen. Men det är även centralt att åtgärderna övervakas och utvärderas vilket leder till ökad kunskap som kan ligga till grund för reviderade målsättningar i förvaltningen.

Figur 16. Illustration av principerna för en adaptiv förvaltning

För de åtgärder som länsstyrelserna föreslår bör det därför finnas uppföljningsprogram för att kunna utvärdera om åtgärderna får önskad effekt. Det är inte realistiskt att göra uppföljning på varje enskild åtgärd. När det exempelvis gäller skador orsakade av skarv menar länsstyrelserna att man av studier i vissa utvalda områden kan dra generella slutsatser som kan vara tillämpliga i även andra områden med liknande förutsättningar. Resultat från sådana studier ska kunna användas som underlag när länsstyrelser fattar beslut om skyddsjakt.

Länsstyrelserna bedömer att uppföljning av åtgärder med inriktning på säl och skarv inte bör hanteras som särskilda projekt utan vara en del av den ordinarie verksamheten på SLU. Verksamheten bör efterlikna det arbetssätt som utförs av viltskadecenter. Det bör därför inrymmas i den årliga beställningen från Havs- och vattenmyndigheten till SLU-aqua. Kostnaden för verksamheten bedöms till 5 miljoner per år. Länsstyrelserna bedömer vidare att verksamheten inom ramen för Program säl och fiske bör inriktas på uppföljning av förvaltningsåtgärder och effekter på fiskbestånd och därmed ingå i den årliga beställningen från Havs- och vattenmyndigheten. Länsstyrelserna efterlyser även en högre grad av samordning mellan Program säl och fiske och annan verksamhet inom SLU med inriktning på uppföljning av förvaltningsåtgärder med inriktning på säl och skarv.

Det är även viktigt att olika försöksområden utses i nära samarbete med länsstyrelserna samt andra utförare av förvaltningsåtgärder.

Viltförvaltningsdelegationerna

Idag ingår inte förvaltning av säl och skarv av viltförvaltningsdelegationernas ordinarie uppdrag. Däremot ska det i län med yrkesfiske finnas en ledamot som representerar yrkesfisket. Idag utgör inte skarv och säl inte enbart ett hot mot yrkesfisket utan har även en negativ påverkan på ekosystemen längs kusten och i inlandet.

Länsstyrelserna föreslår därför att Förordning (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer ändras så att det i 6§ görs ett tillägg att en ledamot ska representera fiskeintresset samtidigt som 7§ punkt 1. stryks.

För närvarande är det oklart vad uppdragen avseende en populationsreglerande jakt på säl kommer att resultera i. Men om förslagen innebär att förvaltningen av säl kommer att likna förvaltningen av björn, varg, järv och lo kan det komma behov av ytterligare förändringar av förordningen.

Viltskadeanslaget

För att förtydliga användningen av viltskademedel för förebyggande åtgärder mot skador orsakade av vilt på kustnära fiskebestånd bör det tas fram en föreskrift om medlens användande. Med nuvarande organisation är det, i enlighet med 13§ i Viltskadeförordningen (2001:724), Havs- och vattenmyndigheten som ska utfärda en sådan föreskrift.

Ett alternativ skulle vara att Viltskadeförordningens (2001:724) 13§ omformuleras och att bemyndigandet till Havs- och vattenmyndigheten tas bort. Viltskademedel avseende bidrag för att förebygga och för att ersätta skador på fisk och fiske skulle då istället regleras av Naturvårdsverkets föreskrifter om bidrag och ersättningar för viltskador (NFS 2018:5). Avseende förebyggande åtgärder är föreskriften, förutom 2§, tillämplig som den är. När det gäller ersättning till yrkesfiskare för skador på fisk och redskap orsakade av säl krävs emellertid justeringar.

Inom ramen för detta uppdrag tar inte länsstyrelserna ställning till de förslag som gavs i utredningen En ny nationell myndighet för viltförvaltning (SOU 2025:50). Utredningen föreslår att Viltskadeförordningen ändras så att den nya myndigheten för viltförvaltning får meddela föreskrifter för alla viltskador. Det skulle i sådana fall vara myndigheten för viltförvaltning som skulle hantera de delar av viltskadeanslaget som avser skador på fisk och fiske samt utfärda föreskrifter om medlens användande.

Oavsett hur utfallet blir av utredningen En ny nationell myndighet för viltförvaltning (SOU 2025:50) anser vi att länsstyrelserna även fortsatt beslutar om medlen på regional nivå. Vi menar att länsstyrelserna har en unik kompetens avseende de regionala förhållandena vilket är

grundläggande för beslut om både ersättning till yrkesfisket samt till förebyggande åtgärder för att minska skador på fiskbestånd.

Länsstyrelserna anser vidare att det bör göras förändringar i hanteringen av den del av viltskadeanslaget som avser förebyggande åtgärder mot skador orsakade av vilt på kustnära fiskebestånd. Bidraget bör vidgas till att inkludera alla fiskbestånd, det vill säga även fisk i inlandsvattnen. Det bör även vara möjligt att bedriva fleråriga projekt.

Länsstyrelserna själva har sällan kapacitet att själva utföra förebyggande åtgärder för att skydda fisk från skadegörande vilt. De skillnader mellan län som kan ses i tabell 4–8 avspeglar delvis vilka aktörer som finns i respektive län. I vissa län är det helt avgörande att ha kommuner eller andra aktörer som kan utföra de förebyggande åtgärderna.

Länsstyrelserna ser därför att hanteringen av medel görs om och att det blir en öppen ansökningsprocess. I föreskriften kan det formuleras i enlighet med 5§ i Naturvårdsverkets föreskrifter om bidrag och ersättningar för viltskador (NFS 2018:5). Det skulle alltså innebära att bidraget blir sökbart av externa aktörer som exempelvis Sportfiskarna och Jägarförbundet. Länsstyrelsernas arbete med viltskador i enlighet med föreskriften täcks i viss utsträckning av viltskadeanslaget (för 2025 var det 750 000 kronor). Det vore önskvärt om även länsstyrelsernas arbete med förebyggande åtgärder för att motverka skada på fisk även delvis kunde täckas av bidraget. Om så blir fallet måste den delen av viltskadeanslaget öka eftersom det skulle innebära avsevärt merarbete på länsstyrelserna.

En viktig roll för länsstyrelserna skulle vara att informera om stödet och verka för en större samverkan mellan jakt- och fiskeintressena. Sådan information kan spridas digitalt men det vore även önskvärt om länsstyrelserna anordnar träffar för potentiella aktörer som exempelvis Sportfiskarna, Jägarförbundet och kommuner. Länsstyrelsernas roll borde även inrymma uppföljning av vidtagna åtgärder genom att samverka med utförare och SLU samt andra universitet och högskolor (se även nedan).

Ett mera öppet och transparent ansökningsförfarande skulle med stor sannolikhet öka behovet av medel. Länsstyrelserna bedömer att behovet för förebyggande åtgärder uppgår till cirka 15 miljoner per år det vill säga ungefär tre gånger så mycket än för åren 2024–2025. Den del av viltskadeanslaget som fördelas till skador på fisk och fiske bör därmed uppgå till 35 miljoner årligen. Det innebär en ökning med 15 miljoner från dagens 20 miljoner. Uppskattningen av medelsbehov utgår från dagens situation och om de förändringar som föreslås ovan genomförs kan behovet öka.

Ökad samverkan inom och mellan myndigheter

Länsstyrelserna ser ett behov av stärkt samverkan både inom och mellan myndigheter. Det var bland annat något som framkom vid konferensen som hölls i maj. Även andra myndigheter har framfört behov av en mer strukturerad samverkan med länsstyrelserna, med övriga berörda statliga myndigheter samt med forskningen och i första hand SLU-aqua när det gäller frågor kopplade till säl och skarv. För viltet på land finns en struktur och arbetet på viltskadecenter. Detta bör i valda delar kunna fungera som förebild.

Program sälar och fiske

Program Sälar och fiske har sitt ursprung från projekt Sälar och fiske som startades redan 1994. Projektet Sälar och fiske ombildades av Naturvårdsverket till program Sälar och fiske 2003. Syftet var att visa på behovet av en långsiktig verksamhet istället för ett tidsbegränsat projekt. En ledningsgrupp för programmet inrättades med aktörer från länsstyrelserna, yrkesfiskets organisationer, Fiskeriverket och Naturvårdsverket. Länsstyrelserna utsågs i samband med detta till huvudman för programmet. När Havs- och vattenmyndigheten bildades under 2011 övertogs finansieringen från Naturvårdsverket.

Programmets huvudsakliga syfte har varit att utveckla skonsamma och selektiva nya eller befintliga fångstmetoder för att undvika eller minska sälskador på fångst och redskap. Länsstyrelserna i kustlänen har varit huvudman och det övergripande ansvaret för programmet har legat hos ledningsgruppen som även beslutat om årlig verksamhetsplan och budget, årsredovisning samt uppföljning av verksamheten.

I ledningsgruppen har det ingått två representanter för länsstyrelserna, två representanter för yrkesfiskets organisationer samt en representant från Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket respektive Jordbruksverket.

Det finns ett stort behov av uppföljning av förebyggande åtgärder och att det är väsentliga underlag för länsstyrelserna vid exempelvis beslut om skyddsjakt på skarv och beslut om viltskademedel. Länsstyrelserna framförde detta i en gemensam skrivelse i Havs- och vattenmyndigheten den 2025-02-02 där vi åskade 6 miljoner till Program sälar och fiskes verksamhet för sådana åtgärder under 2025.

Havs- och vattenmyndigheten beslutade istället om en bantad budget till Program sälar och fiske för 2025. I en tjänsteanteckning från 2025-04-01 (dnr 2025-555) meddelade Havs- och vattenmyndigheten programmets verksamhet och dess effekter ska utvärderas under 2025 samt att vare sig

Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket eller Jordbruksverket bör sitta i kvar styrelsen.

Länsstyrelserna menar att det finns ett behov att stärka samverkan mellan myndigheterna och att Program säljar och fiske skulle kunna vara en del av detta. Samtidigt anser länsstyrelserna att verksamheten bör byta inriktning samt att vi ser behov av en större samordning av uppföljande åtgärder inom SLU-aqua.

Ekosystembaserad förvaltning

För att implementera en ekosystembaserad fiskförvaltning på nationellt förvaltade fiskarter lanserade Havs- och vattenmyndigheten en modell för samverkan under 2018/2019 (figur).

Figur 17. Havs- och vattenmyndighetens modell för förvaltning av nationellt förvaltade fiskarter.

De tillsatte då fem beredningsgrupper med deltagande från berörda länsstyrelser längs Norrlandskusten, Ostkusten, Sydkusten, Västkusten samt i de stora sjöarna. Beredningsgrupperna sammanträder två gånger per år och under senaste åren (sedan pandemin) hålls dessa digitalt. Utöver tjänstepersoner från Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna deltar personer från Jordbruksverket och forskare från SLU. Avsikten är att länsstyrelserna ska ha en dialog med fiskets intressen på regional nivå och förankra eventuella regelförändringar (figur 17). Aktuella frågor ska sedan tas upp på beredningsgruppsmötena och om det finns behov av ytterligare underlag tillsätts olika arbetsgrupper med deltagande från berörda länsstyrelser samt forskare från SLU. Detta arbetssätt fungerar väl och har lett till en ökad och bättre samverkan på både regional och nationell nivå.

Länsstyrelserna föreslår att Naturvårdsverket lanserar ett liknande arbetssätt för förvaltningen av säl och skarv. Ett lämpligt antal samverkansgrupper kan vara fyra och delas in enligt Norrbotten till och med Västernorrland (vikare och skarv), Gävleborg till och med Blekinge inklusive Gotland (gråsäl, skarv och knubbsäl i Östersjön), Skåne till Västra Götaland (knubbsäl på västkusten och skarv) samt de stora sjöarna och övriga inlandsvatten (skarv). Deltagare på mötena bör vara tjänstepersoner från Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket, fisk- och vilthandläggare på länsstyrelserna samt forskare från SLU. Viktiga frågor att diskutera är förvaltning av skarv och säl, viltskademedel, EU-medel samt uppföljning av åtgärder. En viktig roll för länsstyrelserna är att ha regionala möten med både fiske- och jaktintressenter.

Det finns även behov av nationella möten och Länsstyrelserna föreslår att det anordnas en årlig konferens om säl och skarv. Naturvårdsverket bör tillsammans med länsstyrelserna stå som arrangör. Konferensen bör kunna finansieras genom viltskadeanslaget.

Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2028–2034

Arbetet med utformandet av nästa period av EU-medel (2028–2034) har nyligen inletts och inriktningen på åtgärder är inte beslutat. Men det är högst sannolikt att det kommer att finnas möjligheter till stöd för åtgärder avseende restaurering och skydd av akvatiska biologiska resurser samt för skydd och restaurering av akvatisk biodiversitet och ekosystem. När det blir dags att utarbeta ett nationellt program är det av stor betydelse att även inbegripa förvaltningen av säl och skarv. Åtgärder med sådan inriktning bör ha en budget på minst 50 miljoner. Ansvarig myndighet för denna åtgärd är i första hand Jordbruksverket.

Bidrag för destruktion av sälar

För närvarande är det oklart om handelsförbudet på säl tas bort eller om det kommer att finnas kvar. Om det tas bort försvinner behovet av bidraget för destruktion av sälar. Vi en situation med fortsatt handelsförbud finns ett fortsatt behov av bidrag för destruktion av sälar. Bidraget bör då förändras i enlighet med ovan. Det vill säga att ersättningen ändras så att kommuner och intresseorganisationer som exempelvis Jägarförbundet, Sportfiskarna och organisationer inom yrkesfisket även kan ansöka om medel med samma förutsättningar som länsstyrelserna. En sådan förändring skulle sannolikt bidra till att det inkommer fler ansökningar och att det minskar de regionala skillnaderna som annars riskerar att uppstå.

Stöd för kompetensutveckling och bildande av nätverk inom fiske

Inom nuvarande EU-medelsperiod har söktrycket varit stort inom denna åtgärd. För närvarande är åtgärden stängd på grund av medelsbrist. Det är därför önskvärt att det finns en liknande åtgärd inom ramen för nästa EU-medelsperiod samt att det ges möjlighet till ansökningar för projekt med inriktning på en aktiv förvaltning av säl och skarv.

Litteratur

Andersen, S.M., J. Teilmann, P.B, Harders, E.H, Hansen & D. Hjollund. 2007. Diet of harbour seals and great cormorants in Limfjord, Denmark: interspecific competition and interaction with fishery. ICES Journal of Marine Science 64: 1235-1245.

Andersson, H. C. 2018. ReFisk – nya regler längs ostkusten. Svealandskustens kustvattenvårdsförbund, årsrapport. ISBN 978-91-980325-6-7. S. 29–31.

Andersson, HC & N. Sjöberg. 2023. Havsvandrande öring i Stockholms läns vattendrag – Resultat från 20 års elfiske. Rapport 2023:23, Länsstyrelsen i Stockholms län.

Bergström U, Fredriksson R, Boström M, Florin A-B, Lundström K, & Andersson H C. 2016. Ett fiskefritt område för skydd av gös, gädda och abborre i Stockholms skärgård - Delrapport 2. I: Bergström m fl 2016. Ekologiska effekter av fiskefria områden i Sveriges kust- och havsområden. Aqua reports 2016:20.

Bergström, U., Berkström, C., Sköld, M. (eds.), Börjesson, P., Eggertsen, M., Fetterplace, L., Florin, A-B., Fredriksson, R., Fredriksson, S., Kraufvelin, P., Lundström, K., Nilsson, J., Ovegård, M., Perry, D., Sacre, E., Sundelöf, A., Wikström, A., Wennhage, H. (2022) Long-term effects of no-take zones in Swedish waters. Aqua reports 2022:20. Swedish University of Agricultural Sciences. 289 pp.

Carroll, D., Ahola, M.P., Carlsson, A.M., Sköld, M. & Harding, K.C. (2024) 120-years of ecological monitoring data shows that the risk of overhunting is increased by environmental degradation for an isolated marine mammal population: the Baltic grey seal. *The Journal of Animal Ecology*, **93**, 525–539. Available from: <https://doi.org/10.1111/1365-2656.14065>

Cowx G., Jepson, N. and Van Anrooy, R. 2025. European Management Plan for the Great Cormorant. 4 First draft – April 2025. EIFAAC Europe.

Eklöf, J., B.K. Eriksson, Ö. Östman, Å. Austin, C. Yanos, R. Fredriksson, U. Bergström, and H.C. Andersson. 2023. Effects of seasonal spawning closures on pike (*Esox lucius* L.) and perch (*Perca fluviatilis* L.) catches and coastal food webs in the western Baltic Sea. *Fisheries Research* 263: 106674.

Ersalman, M., Kunnasranta, M., Ahola, M., M. Carlsson, A., Persson, S., Bäcklin, B-M., Helle, I., Cervin, L., Vanhatalo, J. (2024). Integrated population model reveals human and environment driven changes in

Baltic ringed seal (*Pusa hispida botnica*) demography and behavior.

<https://arxiv.org/pdf/2408.08069>

European Commission. 2013. Great cormorant. Applying derogations under Article 9 of the Birds Directive 2009/147/EC. ISBN 978-92-79-28416-8.

Härkönen, T. & Lunneryd, S.G. (1992). Estimating abundance of ringed seals in the Bothnian Bay. *Ambio* 21, 497–510.

Härkönen, T and Isakson, E. 2010. Status of harbour seals (*Phoca vitulina*) in the Baltic proper. NAMMCO Sci. Publ. 8: 71–7

Havs- och vattenmyndigheten. 2012 (1). Nationell förvaltningsplan för knubbsäl (*Phoca vitulina*) i Kattegatt och Skagerrak

Havs- och vattenmyndigheten. 2012 (2). Nationell förvaltningsplan för gråsäl (*Halichoerus grypus*) i Östersjön

Havs- och vattenmyndigheten. 2019. Nationell förvaltningsplan för gråsäl (*Halichoerus grypus*) i Östersjön Reviderad 2019. Rapport 2019:24.

Havs- och vattenmyndigheten. 2024. Förebyggande åtgärder viltskadeanslaget (1:7) – uppföljning åren 2022–2023. Rapport 2024-08-30.

Kohl, F. (2015). Great Cormorant *Phalacrocorax carbo* in Europe. Population Development 1970–2014. https://www.eaa-europe.org/files/2015-09-14-cormpopulation-europe-issue-02-1-en2_8095.pdf.

Leopold, M.F., C.J.G. van Damme & H.W van der Veer. 1998. Diet of cormorants and the impact of cormorant predation on juvenile flatfish in the Dutch Wadden Sea. *Journal of Sea Research* 40: 93-107. DOI: 10.1016/S1385 1101(98)00028-8.

Luke 2025. <https://www.luke.fi/sv/nyheterna/grasalsbestandet-i-ostersjon-fortsatter-oka-lang-isvinter-paverkade-forhallandena-for-inventeringen-av-vikare>

Lundström, K. (2024). Rikstäckande inventering av häckande storskarv (*Phalacrocorax carbo*) i Sverige 2023. Aqua notes 2024:7. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet. <https://doi.org/10.54612/a.6tcqoqona2>

Lunneryd, S-G. & Königson, S. (2017). Hur löser vi konflikten mellan säl och kustfiske. Program Säl och Fiskes verksamhet från 1994 till 2017. Aqua reports 2017:9. Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för akvatiska resurser.

Naturvårdsverket. 2023. Nationell förvaltningsplan för storskarv 2023.

Niemi, N., J. P. Hansen, J. S. Eklöf, B. K. Eriksson, H.C. Andersson, U. Bergström & Ö. Östman, 2023. Influence of reed beds (*Phragmites australis*) and submerged vegetation on pike (*Esox lucius*). *Fisheries Research* 261: 106621.

Persson, L., S. Diehl, L. Johansson, G. Anderson & S. F. Hamrin. 1991. Shifts in fish communities along the productivity gradient of temperate lakes - patterns and the importance of size-structured interactions. *Journal of Fish Biology* 38: 281–293.

SLU Artdatabanken (2020). *Rödlista 2020 - övergripande delar*. Uppsala: SLU Artdatabanken.

Stempniewicz, L., A. Martyniak, W. Borowski, and M. Goc. 2003. Fish stocks, commercial fishing and cormorant predation in the Vistula Lagoon, Poland. In *Interactions between fish and birds: Implications for management*, ed. I.G. Cowx, pp 51-64. Blackwell Publishing Ltd, Oxford.

Svärdson, G. 1976. Interspecific population dominance in fish communities. *Rep. Inst. Freshw. Res., Drottningholm*. 55: 144–171.

Åhlén, P-A. & F. Dahl. 2010. Utvärdering av laser som metod för att reducera mellanskarvens (*Phalacrocorax carbo sinensis*) häckningsframgång. Rapport från Svenska Jägareförbundet, Umeå 2010-12-13

Östman, Ö., M.A.J. Bergenius, M.K. Boström, and S-G. Lunneryd. 2012. Do cormorant colonies affect local fish communities in the Baltic Sea? *Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences* 69: 1047–1055

Bilagor

Bilaga 1. Tabell över åtgärder, ansvar samt finansiering

Åtgärd	Art	Åtgärd	Ansvar	Finansiering	Kronor
1	Vikare	Årliga faktablad avseende populationsstatus	Naturhistoriska riksmuseet, eller den myndighet som ges uppdraget att övervaka sälpopulationerna.	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
2	Knubbsäl i Östersjön	Årliga faktablad avseende populationsstatus	Naturhistoriska riksmuseet, eller den myndighet som ges uppdraget att övervaka sälpopulationerna.	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
3	Gråsäl i Östersjön	Årliga faktablad avseende populationsstatus	Naturhistoriska riksmuseet, eller den myndighet som ges uppdraget att övervaka sälpopulationerna.	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
4	Gråsäl på syd- och Västkusten	Årliga faktablad avseende populationsstatus	Naturhistoriska riksmuseet, eller den myndighet som ges uppdraget att övervaka sälpopulationerna.	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
5	Knubbsäl på Västkusten	Årliga faktablad avseende populationsstatus	Naturhistoriska riksmuseet, eller den myndighet som ges uppdraget att övervaka sälpopulationerna.	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
6	Knubbsäl i Östersjön	Beslut om skyddsjakt på skadegörande individer i fredningsområden för fisk (på våren)	Naturvårdsverket eller den myndighet som regeringen bestämmer (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning)	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
7	Knubbsäl på Västkusten	Beslut om licensjakt i nivå med 2021/2022	Naturvårdsverket eller den myndighet som regeringen bestämmer (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning)	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
8	Gråsäl i Östersjön	Beslut om licensjakt i nivå med 2021/2022 och ta bort den regionala uppdelningen av kvot	Naturvårdsverket eller den myndighet som regeringen bestämmer (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning)	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
9	Gråsäl i Östersjön	Beslut om skyddsjakt i fredningsområden under hela våren	Naturvårdsverket eller den myndighet som regeringen bestämmer (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning)	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
10	Gråsäl i Östersjön	Beslut om skyddsjakt på skadegörande individer i fredningsområden för fisk (på våren)	Naturvårdsverket eller den myndighet som regeringen bestämmer (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning)	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
11	Vikare	Beslut om skyddsjakt i nivå med 2021/2022	Naturvårdsverket eller den myndighet som regeringen bestämmer (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning)	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
12	Gråsäl, vikare och knubbsäl	Beslut om skyddsjakt på eget initiativ i sötvattensområden med sälproblem (året runt). Ändring av bilaga 4 i Jaktförordningen.	Regeringen		-
13	Gråsäl, vikare och knubbsäl	En myndighet har ansvaret för hela förvaltningen	Naturvårdsverket eller den myndighet som regeringen bestämmer (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning)	Framgår av SOU 2025:50	-
14	Gråsäl, vikare och knubbsäl	Verka för borttagandet av handelsförbud på sälprodukter	Regeringen eller den myndighet som regeringen ger i uppdrag.	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-5 000 000 Minskade kostnader eftersom det inte finns behov av bidrag för destruktions

Bilaga 1: Tabell över åtgärder, ansvar samt finansiering

Åtgärd	Art	Åtgärd	Ansvar	Finansiering	Kronor
15	Gråsäl, vikare och knubbsäl	Framtagande av fungerande och godkänd fälla för sälfångst	SLU-aqua		3 000 000 fördelat på 3 år.
16	Gråsäl, vikare och knubbsäl	Ändra bidraget för destruktions av säl så att intresseorganisationer får möjlighet att söka med samma förutsättningar som länsstyrelserna	Jordbruksverket	Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027	5 000 000
17	Säl och skarv	Ta fram en föreskrift för förebyggande åtgärder mot skador orsakade av vilt på kustnära fiskebestånd	Naturvårdsverket eller den myndighet som regeringen bestämmer (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning)	Viltskadeanslaget	-
18	Säl och skarv	I enlighet med föreskriften (åtgärd 17) öppnas viltskadeanslaget för ett öppet ansökningsförfarande	Naturvårdsverket eller den myndighet som regeringen bestämmer (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning)	Viltskadeanslaget, ökning från dagens 20 000 000	15 000 000 Totalt 35 000 000
19	Säl och skarv	Handläggartäffar 2 gr. per år (både vilt och fisk)	Naturvårdsverket eller den myndighet som regeringen bestämmer (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning)	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
20	Säl och skarv	Årlig nationell konferens - förvaltning av säl och skarv (Länsstyrelser och nationella myndigheter samt akademi)	Naturvårdsverket eller den myndighet som regeringen bestämmer (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning)	Viltskadeanslaget	300 000 per år
21	Säl och skarv	Ändringar i Förordning (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer	Regeringen	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-
22	Säl och skarv	Uttlysning av "Stöd för kompetensutveckling och bilda nätverk inom fiske" för samordning säl/skarvåtgärder	Jordbruksverket	Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027	10 000 000
23	Säl och skarv	Uppföljning av vidtagna åtgärder	Havs- och vattenmyndigheten och SLU-aqua	Inom ramen för den årliga beställningen från Havs- och vattenmyndigheten	5 miljoner per år
24	Säl och skarv	EU-fiskefonden 2028–2034. Åtgärder för att minska påverkan på känsliga fiskbestånd från vilt	Jordbruksverket	Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2028–2034	50 000 000
25	Skarv	Räkning av skarv	Respektive länsstyrelse	Inom ramen för miljöövervakningen	1 500 000 per år
26	Skarv	Regelbundna nationella sammanställningar avseende regionala räkningar av skarv	Naturvårdsverket eller den myndighet som regeringen bestämmer (SOU 2025:50, En ny nationell myndighet för viltförvaltning)	Inom ramen för miljöövervakningen	-
27	Skarv	Regionala förvaltningsplaner för skarv, framtagande samt revidering.	Respektive länsstyrelse/VFD	Havs- och vattenmyndighetens havs- och vattenmiljöanslag (1:11)	10 000 000
28	Skarv	Utökning av skydds jakt på enskilda initiativ i enlighet med länsstyrelsernas förslag. Ändring av bilaga 4 i Jaktförordningen	Regeringen	Inom ramen för nuvarande uppdrag	-1 500 000 Besparing på länen

Bilaga 2. Svar på enkäten avseende skarv

Finns skarv i länet?

Ja (20)

Nej (1)

Länsstyrelserna beskriver en relativt samstämmig bild av att det främst är mellanskarven (*Phalacrocorax carbo sinensis*) som förekommer i Sverige. Flera län anger uttryckligen att det är den enda häckande underarten i deras område.

Vissa län rapporterar också förekomst av atlantstorskarv (*Phalacrocorax carbo carbo*), särskilt under höst- och vintermånaderna då den tros övervintra i vissa regioner. Toppskarv (*Gulosus aristotelis*) nämns av några län, men oftast som sällsynt eller endast genom historiska observationer.

Vilken VÄS-kod använder Länsstyrelsen för handläggning av skarvförvaltning?

Svaren visar Väs-kod och antal.

218 (10), 21813 (9), 2180 (4), 218535 (3), 623, (2), 522 (2), 511 (2), 622 (1), 218545 (1), 5020 (1), 21860 (1), 2185 (1), 21814 (1), 502 (1), 6232 (1), 62114 (1), 527 (1), 218546 (1).

Hur många timmar lade Länsstyrelsen uppskattningsvis på skarvförvaltning under 2024?

Det finns en stor variation mellan län i hur mycket tid som lagts ned på skarvförvaltning under 2024. Uppskattningarna sträcker sig från så lite som 0 timmar till flera hundra timmar, med några län som anger upp till 8 månaders heltidsarbete.

Flera län uppskattar mellan 100 och 200 timmar totalt, och en vanlig formulering är att arbetet motsvarar ungefär en halvtidstjänst. Uppgifterna omfattar tid för handläggning av skyddsjaksärenden, arbete med regional förvaltningsplan, inventeringar, samverkansmöten och arbete i viltförvaltningsdelegationen.

Sammanfattningsvis visar svaren att resursinsatsen varierar kraftigt beroende på länets förutsättningar, ärendemängd och organisatoriska prioriteringar

Önskar Länsstyrelsen ett förtydligande om vilken VÄS-kod som ska användas?

Ja (11 län)

Nej (9 län)

Många länsstyrelser ser ett behov av ett tydligare eller särskilt kodsystäm för arbetet med skarv, särskilt i relation till uppföljning, resursfördelning och jämförelse mellan län.

Flera län uttrycker att det saknas en specifik VÄS-kod som är avsedd just för skarvförvaltning. Många anger att de i nuläget använder bredare koder (som 218) vilket gör det svårt att särskilja skarvarbetet från annat viltförvaltningsarbete.

Andra betonar att en särskild kod skulle underlätta både intern och extern uppföljning, samt möjliggöra bättre planering och statistik på nationell nivå.

Sammantaget visar svaren att det finns en bred önskan om tydlighet och struktur kring hur skarvförvaltning ska redovisas administrativt – antingen genom förtydligande av befintliga koder eller införande av en ny.

Omfattas skarv av det ordinarie arbetet inom viltförvaltningsdelegationen?

Ja (14 län)

Nej (6 län)

Utförs det räkningar av skarv i Länsstyrelsens regi?

Ja (13 län)

Nej (7 län)

Varför utförs inte räkningar av skarv?

Inventering av skarv sker i varierande omfattning. Vissa län följer utvecklingen genom tidigare punktinsatser eller rapporter i Artportalen, medan andra saknar regelbunden övervakning. Resursbrist lyfts som ett hinder för återkommande räkningar. Sammantaget finns ett intresse för bättre uppföljning, men möjligheten att genomföra den är ofta begränsad av ekonomi och praktiska faktorer.

Hur mycket bedömer ni att en övervakning av skarv skulle kosta?

Länsstyrelsernas uppskattningar av kostnaden för en årlig skarvinventering varierar, med intervall mellan 20 000 och 100 000 kronor. Några län anger 50 000 kr som rimligt, medan andra inte har någon uppskattning eller svarar att de inte vet.

Hur ofta sker inventeringarna?

Svaren visar att de flesta län genomför inventeringar årligen eller vartannat år, ibland i samverkan med andra län eller aktörer som SLU. Vissa uppger att inventering sker mer eller mindre årligen, ofta i kombination med annan övervakning.

Ett fåtal län nämner att inventering sker var tredje år eller att regelbundenhet saknas, men att en viss rytm är möjlig vid tillräcklig finansiering.

Vad är kostnaden för inventeringarna per år?

Länsstyrelserna uppger att kostnaden för inventering varierar kraftigt, beroende på omfattning, metod och samverkan med andra aktörer. Uppskattade kostnader ligger oftast mellan 20 000 och 100 000 kronor, men i vissa fall nämns nivåer upp till 150 000 kronor.

Flera län betalar en del av större inventeringar som samordnas av exempelvis SLU eller regionala vattenvårdsförbund. I vissa fall delas kostnaden mellan flera län. Några län betonar att egna bidrag inte täcker de faktiska kostnaderna

Med vilka medel finansieras inventeringarna?

Länsstyrelserna finansierar skarvinventeringar genom en blandning av medel. De vanligaste källorna är:

- Miljöövervakningsanslag (ex. 1:2, 1:3, 1:11)
- Förvaltningsanslag
- Skötselanslag
- Projektmedel från t.ex. Jordbruksverket, SLU eller vattenvårdsförbund

I flera län sker finansieringen ad hoc, genom omfördelning av resurser eller "hopskrapade" medel från pågående fågelinventeringar. Vissa län lyfter också fram ideella bidrag eller samfinansiering med andra organisationer.

Beskriv kort metoden för inventeringarna

Länsstyrelserna använder flera olika metoder för att inventera skarv, där de vanligaste är:

- Flygfotografering och drönare, med bildanalys av kolonier och beräkning baserat på foton.
- Manuell räkning av aktiva bon vid fältbesök med båt, särskilt på kända häckningslokaler.
- Trädhäckande och markhäckande kolonier räknas på olika sätt beroende på tillgänglighet och störningsrisk.
- Nationella handledningar och rapportmallar används som metodstöd i flera fall.

Vissa län kombinerar metoder eller anpassar dem efter lokala förutsättningar. Fullständig och systematisk inventering uppges ofta ha blivit möjlig först med hjälp av flygfotografering.

Finns det Natura2000 områden i länet där skarv är en utpekad art?

Ja (7 län)

Nej (13 län)

Finns det fågelskyddsområden som är specifikt avsatta för skarv i länet?

Ja (2 län)

Nej (18 län)

Har Länsstyrelsen tagit fram en förvaltningsplan för skarv?

Ja (6 län)

Nej (14 län)

När upprättades planen?

- 2022 (3 län)
- 2020 (1 län)
- 2015 (1 län)
- Pågående (1 län)

Hur mycket skattar ni kostnaden för upprättandet till?

Flera län har lämnat uppskattningar kring kostnaden för att ta fram en regional förvaltningsplan för skarv. Vissa har angett konkreta belopp, exempelvis 160 000 kronor eller kostnaden motsvarande en halvtidstjänst under ett år. Andra har redovisat delkostnader, som till exempel 25 000 kronor, men förväntar sig att den totala kostnaden kommer att öka fram till dess att arbetet är färdigställt. Flera län har dock inte kunnat ange någon exakt kostnad, antingen för att arbetet genomfördes för länge sedan eller för att tidsredovisningen inte är tillräckligt detaljerad. Sammantaget framgår det att kostnaden varierar beroende på arbetsomfattning, hur väl dokumentationen har skett och att det i vissa fall saknas tillräckligt underlag för uppföljning.

Beskriv kort processen för framtagandet

Länsstyrelserna har i regel organiserat arbetet med förvaltningsplaner genom att tillsätta arbetsgrupper bestående av sakkunniga från olika enheter inom myndigheten, ofta i samverkan med ledamöter från viltförvaltningsdelegationen (VFD) samt andra externa aktörer. I flera län har processen omfattat både workshops och föreläsningar med externa intressenter, remissförfaranden där relevanta organisationer och delegationen getts möjlighet att lämna synpunkter, samt samråd och beslut inom VFD. Arbetet beskrivs generellt som öppet och förankrat, och i vissa fall som ett långsiktigt åtagande som sträckt sig över ungefär ett år.

Vilka delar av organisationen var inkluderade i framtagandet av planen på Länsstyrelsen?

Arbetet med skarvförvaltning och framtagande av förvaltningsplaner har i de flesta län involverat flera funktioner inom länsstyrelsen, framför allt:

- Vilthandläggare
- Fiskeförvaltning och vattenverksamhet
- Natur- och miljövård
- Djurskydd
- Jurister och ledning
- Viltförvaltningsdelegationen (VFD)

Flera svar beskriver att arbetet ofta skett i samverkan mellan flera enheter och med stöd från både interna sakkunniga och externa intressenter.

Vilka externa intressen deltog i framtagandet av planen?

Länsstyrelserna har involverat ett brett spektrum av externa aktörer i arbetet med skarvförvaltning och förvaltningsplaner. Bland de vanligaste grupperna finns:

- Ornitologiska föreningar (t.ex. BirdLife Sverige, lokala fågelföreningar)
- Fiskeintresset (yrkesfiskare, fritidsfiskare, fiskevårdsområden, Sportfiskarna)
- Jägarorganisationer (Jägareförbundet, jaktvårdsföreningar)
- Naturskydds- och friluftorganisationer (Naturskyddsföreningen, STF, Friluftsrämjandet)
- Kommuner och regionala turistorganisationer
- Världsnaturfonden (WWF), Skogsstyrelsen, LRF och markägarorganisationer

Många län har genomfört samråd eller workshops, och vissa har bildat arbetsgrupper med representanter från intressen utpekade i viltförvaltningsdelegationen.

Hur och av vem beslutades planen?

Flera län uppger att viltförvaltningsdelegationen (VFD) har beslutat om förvaltningsplanen.

Svaren visar att beslutsprocessen varierar något mellan länen, men att VFD är den vanligaste beslutsinstansen.

För vilka år gäller den?

Flera län anger att deras förvaltningsplaner gäller för en fast period, exempelvis 2020–2030 eller 2022–2025/2027. Vissa län har inte fastställt någon tidsperiod, eller anger att planen gäller tills vidare tills en ny tas fram.

Sammantaget visar svaren att planernas tidshorisont varierar, men att fleråriga, tidsbegränsade perioder är vanligast.

Innehåller planen kvantifierbara mål för förvaltningen?

Flera län uppger att deras förvaltningsplaner innehåller mål som rör skarvpopulationens utveckling, begränsning av skador samt minskning av konflikter mellan olika intressen. Målen handlar ofta om att begränsa skador på fiskbestånd, att säkerställa artens gynnsamma bevarandestatus och att minska motsättningar mellan exempelvis fiske- och naturvårdsintressen. Uppföljning sker i regel genom inventeringar och utvärdering av riktlinjer, men flera län lyfter att målen kan vara svåra att följa upp i praktiken eller att uppföljningen endast kan genomföras delvis.

Ska planen revideras och i så fall när?

Samtliga sex län som har en aktuell förvaltningsplan beskriver att den ska revideras. Flera län uppger att en uppdatering av förvaltningsplanen planeras till 2025–2027. Samtidigt anger vissa att ingen bestämd tidpunkt är fastställd, eller att det beror på tillgängliga resurser. Några län planerar att ha en adaptiv plan som uppdateras vid behov.

Till hur mycket skattar ni kostnaden för en uppdatering?

Flera län uppger att en uppdatering av förvaltningsplanen generellt sett bedöms vara mindre resurskrävande än att ta fram en helt ny plan. Uppfattningarna om arbetsinsats varierar, där vissa län hänvisar till ett begränsat behov av tid och resurser medan andra menar att omfattningen beror på ambitionsnivån och hur planens innehåll ska utvecklas. Sammantaget framgår att resursbehovet för uppdatering är svårbedömt och varierar mellan länen.

Kommer ni att upprätta en förvaltningsplan för skarv?

Ja (10 län)

Nej (4 län)

Hur ser den tänkta processen för framtagandet ut?

Flera länsstyrelser beskriver att framtida arbete med en förvaltningsplan för skarv planeras ske genom internt samarbete mellan funktioner för vilt, fiske och naturskydd, med ett aktivt engagemang från viltförvaltningsdelegationen, ofta i form av utsedda arbetsgrupper. Arbetet förväntas även inkludera samråd med externa aktörer såsom kommuner, fiskevårdsområden och intresseorganisationer. Samtidigt saknar vissa län ännu beslut om att ta fram en plan eller anger att resurserna för att inleda processen inte finns. Några län lyfter också fram alternativa lösningar, som att i stället ta fram vägledande dokument för handläggning.

Hur hög skattar ni att kostnaden för framtagandet blir?

Länsstyrelsernas uppskattningar visar att kostnaden för att ta fram en förvaltningsplan för skarv varierar kraftigt. Kostnaden påverkas bland annat av om arbetet främst består i att bearbeta redan befintligt underlag, vilket innebär en mer begränsad resursinsats, eller om det krävs nya utredningar, bred samverkan och omfattande workshops, vilket i sin tur driver upp kostnaden. Vissa län beskriver kostnaden i termer av arbetsinsats, exempelvis som motsvarande en halv till en hel årsarbetskraft. Flera län påpekar också att det är svårt att uppskatta kostnaden, särskilt i planeringens tidiga skeden.

Avser ni att ta fram en förvaltningsplan med kvantifierbara mål?

Ja (8 län)

Nej (6 län)

Har länsstyrelsen fattat beslut om viltskademedel för förebyggande åtgärder avseende skarv?

Ja (7 län)

Nej (13 län)

Vad är anledningen till att Länsstyrelsen inte fattat några beslut om förebyggande åtgärder avseende skarv?

Länsstyrelserna anger olika orsaker, såsom att de saknar kust eller att insjöar inte omfattas av stöden. Flera uppger att inga ansökningar inkommit eller att behov saknas. Vissa nämner tidsbrist eller bristande kännedom om möjligheten.

Ange åtgärder och belopp för 2023.

Flera län rapporterar skyddsjakt och skrämsel som åtgärder. Vanliga insatser var inköp av ammunition, bulvaner, båtar och samordning.

Ange åtgärder och belopp för 2024.

Åtgärder har ökat i omfattning. Inköp av båtar, kamouflage, viltkameror, utbildning, märkning av skarv och samordning genomfördes. Flera län har satsat 200 000–400 000 kr, vissa över 500 000 kr.

Vem har utfört åtgärderna?

Externa och interna aktörer: kommuner (ex. Stockholms stad), Sportfiskarna, SLU, FVOF, lokala jägare och timanställda "skarvkonsulenter".

Har Länsstyrelsen äskat viltskademedel för åtgärder med inriktning på skarv för 2025?

De flesta län har äskat medel för skarvrelaterade åtgärder inför 2025.

Hur mycket medel?

Beloppen varierar stort: från 50 000 kr till 1,2 miljoner kr. I vissa fall beviljades endast en del av det äskade beloppet.

För vilka åtgärder?

Skyltar, utbildning, jaktmaterial, skrämsel, samordning, märkning, GPS-utrustning, maganalyser och projekt med syfte att minska skarvens påverkan på fisk.

Vad bedömer Länsstyrelsen som de största svårigheterna avseende bidrag till förebyggande åtgärder för negativ påverkan från skarv?

- Anslagets utformning (3 län)
- Brist på utförare (3 län)
- Kunskapsbrist avseende metoder (3 län)
- Annat (4 län)

- Ange vad: Länsstyrelserna efterfrågar tidigare besked om medel, för att kunna planera åtgärder i god tid. Flera påpekar att förutsättningarna för användning är begränsande, exempelvis att förstudier och uppföljning inte kan finansieras. Det finns också behov av långsiktighet och upprepade insatser, särskilt vid åtgärder som oljering. En tydlig regional förvaltningsplan lyfts som ett verktyg för att styra insatserna.

Om dessa hinder åtgärdades, hur stort bedömer ni att medelsbehovet skulle vara per år?

Flera län uppger att framtida resursbehov för åtgärder mot skarv sannolikt ligger i spannet 200 000 till 1,5 miljoner kronor per år. Behovet påverkas av ambitionsnivå, tillgång på utförare och mål om långsiktiga insatser.

Det lyfts även att kunskapsbrist kring åtgärdernas effekt försvårar bedömningen, men att behovet ökar i takt med att arbetet skalas upp.

Finns det oklarheter kring vad medlen avseende förebyggande åtgärder avseende skarv kan användas till?

Flera län upplever att instruktionerna kring viltskademedel är otydliga. Det finns osäkerhet kring:

- Vilka kostnader som är bidragsberättigade (ex. löner, förstudier)
- Om utlysning krävs och vem som gör bedömningen – Länsstyrelsen eller HaV
- Definitionen av "direkt åtgärd", som upplevs variera mellan år

Några län anser att riktlinjerna fungerar, men det finns en tydlig efterfrågan på nationell förtydligande rutin.

Fattar Länsstyrelsen beslut om skyddsjakt efter skarv på eget initiativ?

Ja (8 län)

Nej (12 län)

Vem utför skyddsjakten?

De vanligaste utförarna av skyddsjakt och andra åtgärder mot skarv är jakträttshavare och lokala jägare, fiskevårdsområden och yrkesfiskare samt i vissa fall timanställd personal som genomför punktinsatser. I en del fall finns ingen särskild organisering, utan beslutet om skyddsjakt möjliggör åtgärder för den som har jakträtt eller tillstånd. Sammantaget framgår att det lokala engagemanget är centralt, med insatser som ofta utförs av enskilda personer eller mindre grupper i samverkan.

Har Länsstyrelsen mottagit ansökningar för skyddsjakt på skarv?

Ja (16 län)

Nej (4 län)

Vem har stått som sökande?

En stor bredd av aktörer deltar i åtgärderna mot skarv. Det handlar bland annat om yrkesfiskare, fiskevårdsområden, kommuner, markägare, jägare och jakträttsinnehavare. Även föreningar och organisationer inom sport- och yrkesfiske samt jakt är involverade, liksom privatpersoner och samfälligheter. Flera län nämner dessutom projektbaserade samarbeten och insatser från producentorganisationer och fiskeklubbar.

Av vilken/vilka anledningar har Länsstyrelsen avslagit/avvisat ansökningar om skyddsjakt efter skarv?

Länsstyrelserna anger flera skäl till att ansökningar om skyddsjakt efter skarv har avslagits eller avvisats:

- Ej styrkt allvarlig skada: Många avslag grundas i att sökande inte kunnat visa på ekonomisk eller biologisk påverkan i tillräcklig grad.
- Andra lämpliga lösningar finns: Hänvisning till jakt på enskilt initiativ, bilaga 4 i jaktförordningen eller andra redan gällande beslut.
- Otillräckligt underlag: Ansökningar har saknat dokumentation, till exempel bildbevis, data på fiskbestånd eller angiven omfattning av skadan.
- Etiska och ekologiska hänsyn: I vissa fall har ansökningar avslagits på grund av potentiell störning för annan fauna, påverkan på häckningstid eller naturvärden i skarvkolonier.
- Domstolspraxis: Vissa hänvisar till dom i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) som påverkat bedömningen.

Av vilken/vilka anledningar beviljar Länsstyrelsen skyddsjakt efter skarv efter inkommen ansökan?

Länsstyrelserna beviljar skyddsjakt på skarv framför allt för att förhindra allvarlig skada på fisk och fiske, särskilt i närhet av fiskeredskap, fredade områden och vid utsättning av fisk. Skyddsjakt används även för att värna hotade eller känsliga fiskbestånd, exempelvis lax och kusstorsk, samt för att bevara livsmiljöer inom Natura 2000-områden. I vissa fall anges att syftet är att undvika etablering av skarvkolonier på olämpliga platser eller att skydda andra vilda djur och växter. Flera beslut grundar sig på kriterier i 23 a § jaktförordningen, främst skäl 3 om allvarlig skada och skäl 4 om bevarande av arter eller livsmiljöer.

När länsstyrelsen har beviljat skyddsjakt utifrån 23a § 3 jaktförordningen – hur har den motiverats?

Länsstyrelserna baserar sin bedömning av skador på fiske främst på uppgifter från sökande, i kombination med vetenskaplig litteratur, förvaltningsplaner och sakkunnig expertis som länsfiskekonsulenter. Underlag inkluderar beskrivningar av skador på fångst och redskap, minskade fångster, samt dokumentation som bilder och provfiskeresultat. Flera län använder studier om skarvpredationens effekter samt hänvisar till EU-kommissionens och

Naturvårdsverkets riktlinjer. Vissa län tar också hänsyn till skyddsvärdet i vattendrag, exempelvis om området är ett Natura 2000-område eller utpekad som särskilt värdefullt för natur och fiske. Bedömning sker generellt utan platsbesök, men alltid med krav på skriftligt underlag som visar på faktisk eller befarad skada.

När länsstyrelsen har beviljat skyddsjakt utifrån 23a § 4 jaktförordningen – hur har den motiverats?

Länsstyrelserna rapporterar att skyddsjakt efter skarv ofta motiveras utifrån påverkan på särskilt skyddsvärda eller känsliga arter. Det handlar framför allt om fiskarter som gös, abborre, gädda, öring, lax (särskilt Gullspångslax), röding och kusharr. Även flodkräfta och flodpärlmussla nämns. Bedömningar görs med stöd i forskning, nationella och regionala förvaltningsplaner, samt EU:s vägledning för undantag från fågeldirektivet. Underlag kan också utgöras av lokalkännedom, sakkunnigutlåtanden och dokumentation från sökande, inklusive provfisken och bilder. I flera fall pekar länsstyrelserna på att predation i fredningsområden eller under fiskens lekperiod kan få avgörande negativ påverkan. Samtidigt konstateras att rättspraxis, bland annat från kammarrätten, ställer höga krav på att sambandet mellan predation och beståndsnedgång är tydligt visat.

Om jakten motiverats av något annat än alternativ 23a § 3 och 4, hur har den motiverats?

Utöver skador på fiske och påverkan på arter, har skyddsjakt i vissa fall motiverats med hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, särskilt vid bosättning nära skarvkolonier där lukt varit ett problem. Vissa län anger också att skyddsjakten använts som en skrämseleffekt för att förhindra etablering. I övrigt uppger de flesta län att inga andra motiv än de i 23 a § jaktförordningen (punkt 3 och 4) har använts. Några hänvisar även till domstolsutslag som grund för beslut.

Hur har Länsstyrelsen bedömt att det inte finns någon annan lämplig lösning?

Länsstyrelserna uppger att de i varje ärende bedömer om andra lämpliga lösningar än skyddsjakt, såsom skrämsel eller skarvsäkra redskap, har prövats eller kan vara möjliga. I många fall konstateras att skrämselmetoder redan använts utan tillräcklig effekt eller att de är olämpliga på grund av störningsrisk för andra arter. Det framhålls att fungerande förebyggande metoder saknas i större skala, särskilt i känsliga eller avgränsade vattenmiljöer, och att skrämsel ofta endast fungerar punktvis. Några län menar att det inte är rimligt att ställa ytterligare krav på enskilda fiskare att utveckla egna lösningar, och att det krävs statliga satsningar för att ta fram mer effektiva verktyg. Därför ses skyddsjakt i flera fall som den enda praktiskt fungerande åtgärden, särskilt vid risk för allvarlig skada på fiske eller skyddsvärda bestånd.

Vid avslag med motivering att det finns annan lämplig lösning, vilken annan lämplig lösningar har Länsstyrelsen föreslagit?

När länsstyrelser har avslagit ansökningar om skyddsjakt, har det ofta skett med hänvisning till att andra lösningar bedömts som möjliga. Vanliga alternativ som framhålls är skyddsjakt på enskilda initiativ enligt bilaga 4 i jaktförordningen, särskilt på allmänt vatten. Vissa län hänvisar även till redan beviljade skyddsjakter i närliggande områden eller länsövergripande beslut. Andra förebyggande åtgärder som nämns inkluderar skrämselförsök, gasolkanoner, fågelskrämmor och

rivning av bon. Det framgår dock att dessa metoder ofta haft begränsad effekt, och att det i nuläget saknas fungerande redskap för att både skydda fisk och minska oönskad påverkan från skarv på ett effektivt sätt.

Hur bedömer Länsstyrelsen att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus på skarv?

Länsstyrelserna bedömer att beviljad skyddsjakt inte påverkar skarvens gynnsamma bevarandestatus (GYBS). Denna slutsats grundar sig främst på den nationella förvaltningsplanen, där Naturvårdsverket och ArtDatabanken konstaterar att skarven uppfyller kriterierna för GYBS och att populationen är livskraftig. Regionala och nationella inventeringar visar stabila eller ökande bestånd, och den faktiska jakten bedöms som mycket begränsad. I flera fall hålls uttaget under 10 procent av den regionala populationen. Besluten baseras på försiktighetsprincipen, med stöd av både nationella inventeringsdata och lokala bedömningar. Några län rapporterar att de anpassar tilldelningen eller beviljar färre antal än ansökt, just för att inte överskrida gränser som kan äventyra bevarandestatusen.

Anser Länsstyrelsen att det finns tillräckligt stöd i den nationella förvaltningsplanen för skarv att fatta beslut om skyddsjakt?

Ja (12 län)

Nej (8 län)

Vad är det som saknas i den nationella förvaltningsplanen för Länsstyrelsen att fatta beslut om skyddsjakt på skarv?

Länsstyrelserna ser över lag att den nationella förvaltningsplanen ger ett viktigt stöd vid beslut om skyddsjakt, särskilt för att förhindra skador på fisk och fiskeredskap. Samtidigt efterfrågas ett tydligare kunskapsunderlag kring effekten av olika skyddsjaktsmetoder – såsom skrämsel, oljering, boförstörelse och jakt under häckningstid – inklusive hur dessa påverkar både skarvpopulationen och andra fågelarter. Det lyfts också att planen är något östkustcentrerad och att positiva effekter på andra arter lyfts fram, men att det finns behov av en nationell översikt med tydligare målbild som länsstyrelser kan stödja sina beslut på. Även förtydligande kring vad som utgör allvarlig skada efterfrågas, samt behov av en omräkningsfaktor kopplad till skarvens biologi och skyddsbehov.

Vad bedömer Länsstyrelsen som det största problemet med skarv?

Länsstyrelserna lyfter flera utmaningar i skarvförvaltningen. Ett återkommande problem är predation på svaga eller skyddsvärda fiskbestånd, särskilt i känsliga miljöer som uppväxtområden, grunda vikar och lekrområden för rovfisk som abborre. Milda vintrar ökar exponeringen, då isläggning som tidigare gav fiskarna skydd uteblir. Flera län uppger att kunskapsbrist försvårar bedömningar, särskilt i insjöar där sambandet mellan skarv och fisknedgång är svår att fastställa. Samtidigt är fiskarnas oro stor, och det finns en utbredd uppfattning att skarv orsakar omfattande skador, även om vetenskapligt stöd ibland saknas.

Vad bedömer Länsstyrelsen som det största problemet med att fatta skyddsjaktsbeslut avseende skarv?

Länsstyrelserna upplever flera hinder vid beslut om skyddsjakt på skarv. Ett centralt problem är höga beviskrav och att rättspraxis är otydlig och varierar mellan domstolar, vilket skapar osäkerhet. Det är ofta svårt att påvisa orsakssamband mellan skarv och skada på fiskbestånd, och länsstyrelserna menar att fullständig evidens i dessa frågor sällan kan uppnås. Därtill pekas på att skarvens födosöksområden över stora områden, och att skyddsjakten riskerar att orsaka flytt av kolonier snarare än minska påverkan. Svårigheter att dokumentera skador, följa upp effekter av skyddsjakt, samt brist på biologiska data kring både fisk och skarv försvårar ytterligare beslutsfattandet. Begränsningar inom skyddade områden och oklar tolkning av vad som utgör en tillräcklig skada är andra faktorer som nämns som hämmande för en effektiv förvaltning.

Görs det någon uppföljning på vidtagna förvaltningsåtgärder?

Ja (6 län)

Nej (2 län)

Vilken typ av uppföljning (exempelvis provfisken)

Länsstyrelserna uppger att krav på återrapportering av skyddsjakt ställs i de flesta beslut, där utföraren ska redovisa exempelvis jaktresultat och upplevd effekt. Uppföljningen varierar dock i kvalitet – ibland saknas detaljerade beskrivningar trots tydliga krav. Egen uppföljning från länsstyrelsens sida, såsom inventeringar eller provfisken, sker sällan direkt kopplat till åtgärderna. I vissa län sker inventering av skarvkolonier inom miljöövervakningen, och provfisken förekommer – dock inte alltid med direkt syfte att följa upp effekten av skyddsjakt. Det poängteras också att skarvens långa rörelseomfång gör det svårt att knyta förändringar i fiskbestånd till enskilda åtgärder, särskilt då ungfåglar ofta uppträder långt från kolonierna. Några län nämner dialog, enkäter och särskilda utvärderingar som del i uppföljningen.

Har skyddsjakt på eget initiativ underlättat förvaltningen av skarv (exempelvis färre ansökningar om skyddsjakt)

Ja (11 län)

Nej (9 län)

Bedömer Länsstyrelse att all jakt som bedrivs som skyddsjakt på eget initiativ rapporteras?

Ja (4 län)

Nej (16 län)

Ser Länsstyrelsen behov av förändring avseende villkoren för skyddsjakt på eget initiativ?

Ja (16 län)

Nej (4 län)

Hur ser Länsstyrelsen behov av förändring avseende villkoren för skyddsjakt på eget initiativ?

Länsstyrelserna efterlyser flera ändringar i föreskrifterna för skyddsjakt på enskilda initiativ. Ett återkommande önskemål är tydligare krav på återrapportering, både när det gäller att det ska vara obligatoriskt och hur och var rapportering ska ske, för att leva upp till EU-lagstiftning (HABIDES) och kunna bedöma jaktens omfattning och effekter. Många vill också se förlängda jakttider, särskilt under våren vid känsliga fiskeområden då fisk är som mest sårbar. Flera förslag gäller förtydliganden kring fredningsområden, exempelvis att jakten bör omfatta mynningsområden och vattendrag uppströms, samt att strukturerande rovfisk som abborre, gös och gädda särskilt bör omfattas av skyddsjakten. Ett län efterfrågar också nationella beslut om ankomstjakt. Synpunkter lämnas även om att jakt vid fredningsområden bör vara möjlig även från land inom visst avstånd från vatten. Vissa ställer också frågor kring varför olika regler gäller för vattenbruk jämfört med fiske. Sammanfattningsvis finns ett brett stöd för mer flexibla och tydliga regler för att effektivt kunna hantera skarvproblematiken lokalt.

Utöver svaren på enkäten, har Länsstyrelsen något övrigt att tillägga kopplat till uppdraget?

Länsstyrelserna lyfter ett antal övergripande synpunkter kopplade till förvaltningen av skarv. Många efterfrågar ett tydligare nationellt ansvar för att ta fram riktlinjer, mål och kunskapsunderlag, samt att SLU eller annan nationell myndighet bör leda arbetet med kartläggning av fiskbestånd och påverkan från skarv. Samtidigt uttrycks att resursbrist hos länsstyrelserna försvårar både framtagande och förankring av regionala förvaltningsplaner.

En vanlig synpunkt är att det saknas ett nationellt mål för skarvpopulationens storlek att förhålla sig till. Det förs också fram att kvantifierbara mål för exempelvis skador på fiskeredskap vore önskvärda för att skapa tydliga förutsättningar för yrkesfisket.

Flera län betonar behovet av en ekosystembaserad förvaltning där skarv ses som en del av ett större sammanhang, snarare än som enda förklaringen till fiskbeståndens svaghet. Samtidigt konstateras att skarvens predation försvårar återhämtning i svaga bestånd, särskilt i områden med historiskt överfiske och försämrad vattenkvalitet. Behovet av nationellt finansierade inventeringar, utveckling av skrämselmetoder och lagstiftningsöversyn lyfts upprepade gånger.

Slutligen påpekas att den förenklade möjligheten till skyddsjakt enligt bilaga 4 har underlättat förvaltningen, men att det fortfarande saknas förutsättningar för uppföljning, tillsyn och långsiktig planering, inte minst på grund av begränsade ekonomiska ramar.

Bilaga 3. Svar på enkäten avseende säl

Sammanfattning av svaren på sälenkäten

Finns säl i länet?

Ja (14)

Nej (7)

Omfattas säl av det ordinarie arbetet inom viltförvaltningsdelegationen?

Ja (2)

Nej (12)

Vilken VÄS-kod använder Länsstyrelsen för handläggning av förebyggande åtgärder orsakade av säl på fiskbestånden?

622 (3), 6221 (4), 218535 (2)

Önskar Länsstyrelsen ett förtydligande avseende VÄS-kod och handläggning av förebyggande åtgärder?

Ja (9)

Nej (5)

Anser Länsstyrelsen att det ska redovisas under 218 Jakt och viltvård eller 62 Fiske?

218 Jakt och viltvård (0)

62 Fiske (9)

Har Länsstyrelsen fattat beslut om viltskademedel för förebyggande åtgärder avseende säl?

Ja (9)

Nej (5)

Vad är anledningen till att Länsstyrelsen inte fattat några beslut om förebyggande åtgärder avseende säl?

- Länsstyrelsen har inte fått in några ansökningar om förebyggande åtgärder. Vi har heller inte jobbat aktivt gentemot fisket eller jaktorganisationer/jägare, med att informera om att möjligheten att söka pengar finns.
- Länsstyrelsen har inte fått in några ansökningar om bidrag till sådana åtgärder och har inte haft resurser för att söka bidrag själva.

- Inga ansökningar inkomna och inte resurser att kunna driva det själva
- Det saknas förutsättningar för förebyggande åtgärder i vårt län. Öppen kust och tätbefolkat på stora sträckor där det eventuellt skulle finnas möjlighet. Kanske även något oklart vem eller vilka som ska utföra det och med vilka medel och med vilket huvudsyfte.
- Inget behov i nuläget.

Har Länsstyrelsen äskat medel för 2025 avseende förebyggande åtgärder för säl?

Ja (7)

Nej (2)

Vad bedömer Länsstyrelsen som de största svårigheterna avseende bidrag till förebyggande åtgärder för negativ påverkan från säl?

14 Länsstyrelser har svarat.

Det fanns fyra färdiga svaralternativ:

Det är bra som det är (0 svar)

Anslagets utformning (4 svar)

Brist på utförare (9 svar)

Kunskapsbrist avseende metoder (7 svar)

Annat (ange vad) (10 svar)

- Besked om medlen från HaV kommer sent vilket ställer till det för verksamhetsutövarna då länsstyrelsens beslut kommer först i aktiv säsong vilket försvårar planering och utförande
- Länsstyrelsen saknar personella resurser
- Ansökningsmöjlighet för medel för inventering av säl och skarv och medel för provfiske som uppföljning hade underlättat träffsäkerheten. Som det ser ut idag är uppföljningsmöjligheterna beroende på parallella projekt vars medel för provfiske redan är hårt ansatta. Dock tydligt att åtgärder som utestängande av predation ger goda och snabba effekter om de är rätt applicerade. Helst i samband med flertalet andra åtgärder för fisk på samma lokal.
- Länsstyrelsen har inte haft möjlighet att ta upp egna lönekostnader.
- Utformningen - att länsstyrelsen inte kan finansiera egen arbetstid
- Att bidraget inte får användas till uppföljning och förstudier. Ofta saknas underlag för att kunna genomföra åtgärder. Att bidraget inte får användas till mer långtgående projekt, längre än ett år.
- Det saknas metoder som kan skydda fiskbestånd i en öppen kustmiljö. Möjligen skulle intensiv jakt i viktiga reproduktionsområden för gädda kunna provas, men det sker ju inom ramen för jakten. Avspärningar och ljudskrämmor kräver smala sund för att fungera samt fungerande tillförlitlig strömförsörjning. Båttrafik försvårar också en effektiv avspärning. Skrämmande skulle eventuellt kunna fungera i vattendrag, men är ingen optimal lösning eftersom sälen ofta prederar på vandringsfisk redan utanför

mynningsområdet. Skulle ge begränsad effekt lite beroende på hur fiskvandringen och vattenflödena ser ut. Det som fungerar i ett vattendrag kanske inte fungerar i nästa.

- Lämpliga platser utan intressekonflikter (det fria rörliga friluftslivet exempelvis).
- Resursbrist för Länsstyrelsen
- Att genomföra en planering för vilka åtgärder som är mest relevanta och genomförbara i länet.

Om dessa hinder åtgärdades, hur stort bedömer ni att medelsbehovet skulle vara per år?

14 länsstyrelser har svarat på frågan och alla uppger att det är svårt att bedöma. Men en grov uppskattning anger att medelsbehovet de första åren skulle vara 8–9 miljoner per år.

Vem har utfört åtgärderna?

14 länsstyrelser har svarat

I huvudsak har det varit externa aktörer som genomfört åtgärderna. Undantaget är Länsstyrelsen i Östergötland där åtgärderna genomförts i egen regi.

Externa aktörer har varit Stockholms stad, Hudiksvalls kommun, en sportfiskeklubb, SLU och 8-fjordar, PO kustfiskarna Bottenhavet, Sportfiskarna, Mörrums kronolaxfiske samt Eriksberg Vilt & Natur AB.

Idag fördelas förebyggande åtgärder genom ett äskande till Havs- och vattenmyndigheten. Anser Länsstyrelsen att det är en bra modell eller borde det göras på något annat sätt?

14 länsstyrelser har svarat

- Det borde vara ett ansökningsförfarande året innan där exempelvis Sportfiskarna, Jägarförbundet och kommuner ansöker om medel från Länsstyrelsen som sedan i oktober äskar medel från HaV och kan fördela i början på påföljande år. I kombination med informationsinsatser till externa aktörer.
- Modellen är bra om man kan påbörja processen betydligt tidigare på året
- Tycker det funkar bra.
- Modellen för fördelning fungerar, men Länsstyrelsen saknar personella resurser för att arbeta aktivt med frågan.
- Externa aktörer såsom kommuner, fiskevårdsföreningar, fiskevattenägare, jaktinnehavare måste exponeras mer för möjligheterna till att söka dessa medel. Bra exempel kan framföras vidare från länsstyrelserna till aktörer. Det kan ge ökad förutsägbarhet om länsstyrelse och HaV har möjlighet att behandla äskande inför ett helt år och därigenom ha ett helt verksamhetsår för projekt. Dock hade det för närvarande inneburit viss behandling av medel hos HaV innan ett besked om tilldelat belopp från regeringen. Viss öronmärkt pott torde ges i bidrag för administrativa timmar, särskilt för externa utförare. Extra viktigt hos mindre erfarna län och externa aktörer.
- Det är en bra modell men kan utvecklas med bättre framförhållning med ansökningstid och tidigare beslut om medel.
- Pengar/besked om finansiering tidigare på året, möjliggöra fleråriga satsningar
- Än så länge har pengarna räckt till vilket gjort att vi inte haft några bekymmer med att vi äskar. Om det blir väldigt mycket översökt så skulle det kunna bli aktuellt med en

fördelningsmodell. Det är också högst önskvärt att viltskademedel i första hand går till förebyggande åtgärder och i andra hand till sälskadeersättning.

- Det är en bra modell. Men som framkommit borde förebyggande gå före ersättningar och då kunde beslutet tas snabbare för förebyggande åtgärder.
- Inga synpunkter på formen vad gäller fördelning av förebyggande åtgärder. Vi har begränsad erfarenhet eftersom vi inte har förutsättningarna för att genomföra åtgärder
- Fungerar bra just nu utifrån Kalmar läns perspektiv.
- Det fungerar ok, men Länsstyrelsen saknar insyn i processen om hur medel fördelas, vilka projekt som beviljas medel osv. HaV och länsstyrelserna borde gemensamt diskutera och ta fram kriterier.
- Bra
- Modellen är bra, ser inte på vilket annat sätt det skulle ske.

Finns det oklarheter kring vad medlen avseende förebyggande åtgärder avseende säl kan användas till?

14 länsstyrelser har svarat

Ja (4)

Nej (4)

Annat (6)

Ett exempel på annat svar är "Generellt finns nog förbättringspotential dels genom förtydligande men kanske även att få ett bredare synsätt på lämpliga åtgärder. Exempelvis om medlen kan nyttjas för att stimulera en ökad jakt i form av premier för fällda sälar eller andra typer av stöd som stimulerar en ökad jakt. Skapa en bättre förståelse rent generellt i samhället för hur sälar påverkar som kan skapa en acceptans för jakten ur ett ekosystemperspektiv".

Är resursbrist för administrationen ett hinder till att Länsstyrelsen inte äskar medel för förebyggande åtgärder

14 länsstyrelser har svarat

Ja (5)

Nej (9)

Vilken sälart har den största negativa påverkan på fiskbestånden i ditt län?

På vilka fiskarter/bestånd bedömer Länsstyrelsen att sälen (enligt ovan) har störst negativ påverkan?

I Östersjön bedömer länsstyrelserna att de fiskbestånd där säl har störst negativ påverkan är framförallt gädda men även öring, abborre, sik, lax, torsk och id nämns som fiskarter där både vikare, gråsäl och knubbsäl har en negativ påverkan i Bottenhavet och Östersjön.

I Kattegatt och Skagerrak bedömer länsstyrelserna att arter som torsk, öring, sill, olika arter av plattfisk och sjurygg påverkas negativt av knubbsäl.

Idag förvaltas sälen av både Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Tycker Länsstyrelsen det är bra?

14 länsstyrelser har svarat

Ja (2)

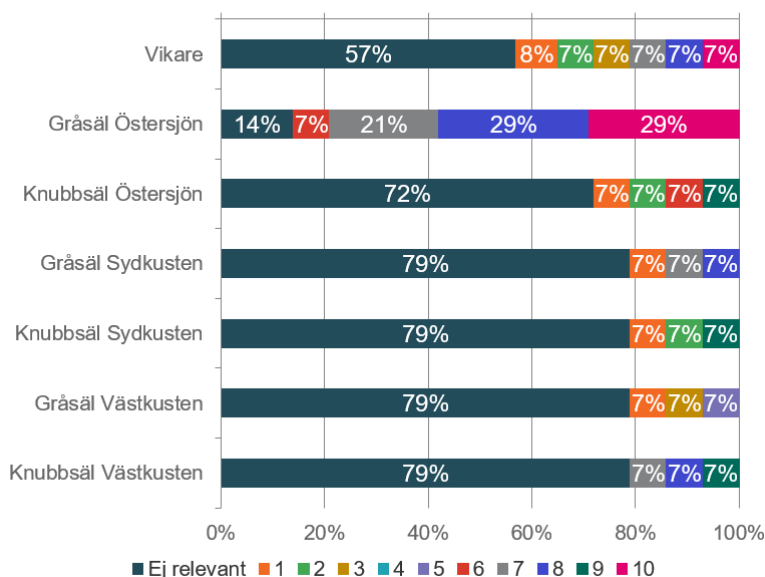
Nej (12)

Vilken myndighet borde förvalta säl?

Fem av länsstyrelserna anser att Naturvårdsverket ska ha hela ansvaret för förvaltningen av säl. Tre av länen har svarat att förvaltningen av säl bör ligga på Viltmyndigheten om/när den kommer till. Övriga län (fyra län) tar inte ställning till vilken myndighet som bör ha ansvaret men anser att det inte ska vara ett delat ansvar utan att en myndighet ska ha det fulla ansvaret för sälförvaltningen.

1 = ingen negativ påverkan, 10 = mycket stor negativ påverkan

Antal svar: 14

Är nuvarande utformning av jakten på säl bra?

14 länsstyrelser har svarat

Ja (3)

Nej (11)

Vad anser ni är de största bristerna med nuvarande utformning av säljakten?

- Den är för restriktiv och omgärdad av för krångliga regler.
- Ingen röd tråd i tilldelningen av säl
- Jakten är svår, kostsam och ineffektiv vilket gör att alldeles för få jägare ger sig in i den. Hanteringen av sälar efter avslutad jakt måste bli enklare.
- Länsstyrelserna är inte involverade.
- Det finns mörkertal i jaktrapporteringen nationellt vilket blir tunghanterat hos HaV och NVV som ansvarar för förvaltningen och jakt.
- Högt tröskelvärde att bli säljägare, många osäkerheter vad som gäller, vad som krävs. I kombination med att endast en handfull säljägare lär ut jakt. Tillvaratagandet av sälkadaver kan gynnas mer. Kadaver kan bistå forskningen till större grad. Dietprover (magsäckar eller spillning) och flertalet andra variabler i en säls kropp kan användas för att följa sälens utveckling och dess regionala påverkan. Säl kan bärgas till destruktionsanläggningar i större grad. Det är komplext att utforma jakt på nationell nivå när det råder annorlunda jaktmöjligheter regionalt.
- Splittrat ansvar mellan myndigheter, ingen/liten samordning av jakten, få utövare
- Knubbsälen bör förvaltas med populationsreglerande licensjakt i stället för skyddsjakt. Licensjakt möjliggör en mer organiserad och planerad jakt med ökade möjligheter för jägaren att skapa goda skotttillfällen, exempelvis jakt från land med minskad risk för skadeskjutningar. Länsstyrelsen menar att en riktad populationsreglerande licensjakt, är en mer effektiv och lämplig åtgärd än skyddsjakt.
- I Västra Götaland finns mycket lite yrkesfiske kvar, på grund av sviktande fiskbestånd. Fokus för jakten bör i första hand vara att freda sårbara fiskbestånd. Detta görs i första hand inte genom ökad jakt i fiskfredningsområden, utan genom en bred populationsreglering. På västkusten är sårbara fiskbestånd generellt förekommande.
- Skyddsjakt är en akutåtgärd för att minska skador och risk för skador. Genom att i stället ha licensjakt kan det generella predationstrycket från säl minskas i havet, vilket innebär att det blir mindre behov för skyddsjakt. Det är ett scenario som är mer i linje med den svenska Viltstrategin och förvaltning.
- Det finns även tankar internt om att ytterligare regionalisera jakten, genom kvoter till olika områden vid behov. Eftersom knubbsälen (till skillnad från gråsälen) är relativt stationär. I vårt län går det att urskilja olika subpopulationer/undergrupper, som därmed kan förvaltas var för sig med egna målnivåer. En fördel med detta är att möjligheten till adaptiv och ekosystembaserad förvaltning ökar med specifika kvoter till olika subpopulationer, exempelvis ökar möjligheten att avstyra sälar från mer kustnära områden. En brist blir en ytterligare komplicering av jakten. Länsstyrelsen efterfrågar redan idag ökad tydlighet i beslut och vägledning från ansvariga myndigheter. Att regionalisera jakten skulle kunna leda till ökad otydlighet för alla inblandade.
- Den största bristen ligger i att det inte finns någon efterfrågan av sälprodukter. Handelsförbudet behöver därför tas bort
- Krångliga regler.

- Fiskbestånden i Blekinge behöver skyddas från knubbsäl och beslutet ger ingen möjlighet till det. Knubbsälen är fredad på oklara grunder. Problemet med licensjakt är att problem-individerna kan komma undan. Större del för skyddsjakt är lämpligt.
- Att dela in licensjaktskvoten länsvis ser vi positivt på då kvoten hålls inom länet (ett tag i alla fall) så säl kan fällas vid problem.
- Hade varit bra med lagstöd att utöva skyddsjakt på där annan har jakträtt.
- Licensjakten är bra men det finns ingen tydlig koppling till förvaltningen av säl. Vad innebär det att skjuta ex 1000 gråsäl på svenskt vatten i Östersjön? I vilken relation står det till övriga länders kvoter i Östersjön.

De tillåtna jaktkvoterna på säl fylls sällan. Vad ser länsstyrelsen som anledning till det?

Orsak	Antal svar (möjligt att ange flera alternativ)
Låg vilja att jaga	10
Kunskapsbrist avseende säljakt	8
Krångliga regler kring jakten	10
Tillgång till jakträtt	9
Sälskyddsområden	5
Annat (ange vad)	11

- Fågelskyddsområden
- Ryckighet jakt eller inte jakt mellan åren
- Låg möjlighet att ta vara på kadaver och snårigt att bidra till forskningen.
- Vissa områden som har tillträdesförbud pga fågelskydd.
- Få jägare, handelsförbudet. Motivation (resurstillvaratagande – etik, tillstånd, ansökningar för täcka kostnader)
- Samtliga alternativ bidrar sannolikt till att kvoterna inte fylls. Majoriteten av sällokaler ligger inom Natura 2000-områden där säl är utpekad art. Inom dessa områden har möjligheten till att ansöka om tillstånd för att bedriva jakt begränsats till yrkesfiskare eller jägare som jagar på uppdrag av en yrkesfiskare, detta planerar vi att ändra. Jakten är också svår att bedriva då den är väderkänslig, kunskapskrävande och tidskrävande. Handelsförbudet minskar sannolikt också intresset för jakten. Eventuellt kan även allmänhetens låga(?) acceptans för säljakt påverka incitamenten att jaga. Att skydda sälar har till viss del blivit en symbolfråga. Jakten begränsas av indirekt skydd genom fågelskyddsområden, inte genom sälskyddsområden.
- Handelsförbud
- Avsaluförbudet. Rätt till jakt på allmänt vatten skiljer sig mellan geografiska områden/län.
- Saknas incitament
- Avslauförbudet, långa handläggningstider för tillstånd att jaga i ex N2000-områden

Vilka incitament skulle kunna öka viljan att jaga säl?

Ett viktigt incitament som lyfts av samtliga län är avsaluförbudet och att ett avskaffande av det skulle öka viljan att jaga säl.

Annat som kan öka incitamenten är;

- Ekonomiskt stöd via viltskadeanslaget
- Enklare regler

- Utpekande av områden av känsliga fiskbestånd ömtåliga mot sälpredation
- Regional uppdragsgivning till utförare för att samordna jakt, bärning och prover till vetenskapen
- Underlätta destruktion
- Ökad samordning
- En standardiserad metod kring framtagande av jaktkvoter inför säljaksbesluten skulle skapa en förutsägbarhet för jägarna.
- Licensjakt i stället för skyddsjakt.
- Projekt likt "säljaktshjälpen" som sammankopplar yrkesfiskare och säljägare.
- Möjlighet att bedriva jaktturism
- Den allmänna opinionen motverka säljakt genom sociala medier och tidningsartiklar. Här måste myndigheterna tydliggöra att jakten är nödvändig för att säkra upp fiskbestånd när fiskregleringar inte räcker
- Bättre organisation/infrastruktur inom jakten inklusive tillgång till jakträtt.

Upplever Länsstyrelsen att det med utgångspunkt att skydda fiskbestånden är "rätt" sälar som jagas?

14 länsstyrelser har svarat

Ja (3)

Nej (11)

Hur skulle jakten utformas för att bedrivas på skadegörande individer?

- Styra mot lekområden på våren (skyddsjakt på skadegörande individer) samt utanför havsöringsförande vattendrag. Styrning via ekonomiska incitament genom viltskadeanslaget. Anlita de jägare som finns idag och som är intresserade.
- Jakt i anslutning till fiskeredskap och i anslutning till utsättning av fisk. Jakt i kustmynnande vattendrag och i dess direkta anslutning. Jakt i skyddsvärda lekområden för fisk
- Den skulle behöva bedrivas längre in i skärgården. Helst i eller i anslutning till de områden man behöver skydda från säl men då dessa ganska ofta ligger långt in i skärgården och inte helt sällan har viss grad av bebyggelse så förstår man problematiken med jakt i dessa områden.
- Bättre kartläggning av beståndet och deras rörelsemönster."
- Kartläggning på områden och anslutande konnektivitetssvägar som är känsliga för sälpredation. Kartlägga områden som är tomma på fisk på grund av predation. Fylla regionala kunskapsluckor gällande rörelsemönster och diet över hela året för att koppla nämnd kartläggning med fler dimensioner och variabler. Koppla denna kunskap till möjligheter till jakt på område. Tillföra tillräckliga medel och incitament för utförare att bedriva jakt på skadegörande individer. Kartlägga vad skadegörande individer innebär i det särskilda länet, vad den gör, var den gör och när den gör. Vad behövs uppnås för att individ ska klassas skadegörande. Vilka åtgärder är lämpliga vid de olika skadegörande nivåerna inom bedömningen.
- Peka ut områden där allvarlig skada sker i en större omfattning och rikta jakten dit, om möjligt. Exempelvis innerskärgården.
- För skydd av fiskbestånd är alla sälar rätt säl. Vissa sälar specialiserar sig på fångst i fiskeredskap. I årets projekt "säljaktshjälpen" är målet att yrkesfiskare ska kunna få hjälp av Svenska Jägareförbundets Kustjaktrådet med jakt efter skadegörande individer.

Förhoppningsvis bidrar det till att "rätt" individer jagas. En svårighet i vårt län är att många av sälskadorna är i läppfiskfisket vilket till stor del sker under jaktförbudstiden. Jaktförbudstiden bör dock inte ändras. Att jakt begränsas till ett visst avstånd till fiskeredskap är ett hinder. Den typen av skyddsjakt borde tillåtas i områden med inrapporterade sälskador.

- Möjligen kan jakten bedrivas genom att koncentreras till områden där fiskbestånden ansamlas inför eller under lek.
- Styras till vissa områden (skärgård och kustnära). Andra områden kan tillgängliggöras när avlysningsjakten träder in (likt som när kvot övergår från specifika län till nationellt).
- Skyddsjakt vid fredningsområden där de gör skada. Blekingens sälproblem är knubbsäl så tillåten skyddsjakt vore lämpligt.
- Genom omfattande planering och samverkan i länet. Möjligheten till att använda sälfälla men som då kräver omfattande tillsyn och underhåll.

Bilaga 4. Program för konferens/WS som hölls i maj 2025

Uppdrag säl & skarv, Djurönäset 13–14 maj 2025

Moderator, Henrik C Andersson, Länsstyrelsen i Stockholms län

Dag 1, 2025-05-13

Lunch kl. 11.30

12.30–13.00 Välkommen, Uppdraget, praktiska detaljer och Presentationsrunda

13.00–13.20 Säl, skarv och fisk, Ulf Bergström, SLU-Aqua

13.20–13.40 Sälförvaltning och jakt på säl, Christine Aminoff, Naturvårdsverket och Andrea Ljung, Havs- och vattenmyndigheten

13.40–14.00 Ersättning för fälld säl & sälhandelsförbudet, Elin Gunve, Jordbruksverket

14.00–15.00 WS 1. Förvaltningsplaner för skarv, problem och möjligheter

15.00–15.30 Kaffe

15.30–16.20 Presentation av WS 1. Max 10 minuter per grupp.

16.20–16.40 Skarvjakt på enskilda initiativ, Christine Aminoff, Naturvårdsverket

16.40–17.20 WS 2. Hur kan skarvjakt på enskilda initiativ förändras/förbättras

17.20–18.10 Presentation av WS 2. Max 10 minuter per grupp.

20.00 Middag

Dag 2, 2025-05-14

08.30–08.50 Viltskademedel och förebyggande åtgärder, Pia Ovik, Havs- och vattenmyndigheten

08.50–10.00 WS 3 Problem och möjligheter med viltskademedel och förebyggande åtgärder för att motverka skada orsakad av säl och skarv (samt annat kopplat till förvaltningen)

10.00–10.30 kaffe

10.30–11.20 Presentation av WS 3. Max 10 minuter per grupp.

11.20–11.40 Program sälar och fiske, Sara Königson, SLU

11.40–12.30 WS 4 Hur kan vi utveckla samarbetet och Program Sälar&Fiske

12.30–13.30 Lunch

13.30–14.20 Presentation av WS 4. Max 10 minuter per grupp.

14.20–15.00 Slutdiskussion och avslutning

15.00–15.30 Kaffe

Bilaga 5. Deltagarlista på konferensen

Deltagarlista, WS Säl och skarv, Djurönäset 2025-05-13 – 2025-05-14

Myndighet	ORG
Jordbruksverket	
Naturvårdsverket	
SLU	
SLU	
SLU	
Stockholms universitet	
Havs- och vattenmyndigheten	
Havs- och vattenmyndigheten	
Länsstyrelsen Blekinge	Vilthandläggare
Länsstyrelsen Gotland	Fiske/miljö
Länsstyrelsen Gotland	Fiske/miljö
Länsstyrelsen Gävleborg	Enheten för vattenverksamhet och fiske
Länsstyrelsen Gävleborg	Enheten för vilt
Länsstyrelsen Halland	Fiske
Länsstyrelsen Jämtlands län	Vilthandläggare
Länsstyrelsen Jämtlands län	Vilthandläggare
Länsstyrelsen Skåne	Vilthandläggare
Länsstyrelsen Skåne	Fiske
Länsstyrelsen Stockholm	Fiske
Länsstyrelsen Stockholm	Vilthandläggare
Länsstyrelsen Stockholm	Vilthandläggare
Länsstyrelsen Stockholm	Vilthandläggare
Länsstyrelsen Södermanland	Enheten för landsbygdsutveckling och vilt
Länsstyrelsen Södermanland	Fiske
Länsstyrelsen Uppsala	Fiske
Länsstyrelsen Uppsala	Vilthandläggare
Länsstyrelsen Värmland	Vilthandläggare
Länsstyrelsen Västra Götaland	Fiske
Länsstyrelsen Västra Götaland	Viltfunktionen
Länsstyrelsen Västra Götaland	Viltfunktionen
Länsstyrelsen Västernorrland	Miljöanalys och viltförvaltning
Länsstyrelsen Västernorrland	Fiske
Länsstyrelsen Västerbotten	Viltförvaltare
Länsstyrelsen Västerbotten	Fiske
Länsstyrelsen Västmanland	Fiske
Länsstyrelsen Örebro	Fiske
Länsstyrelsen Örebro	Vilthandläggare
Länsstyrelsen Östergötland	Fiske
Länsstyrelsen Östergötland	Vilthandläggare

Bilaga 6. Utvärdering av konferensen

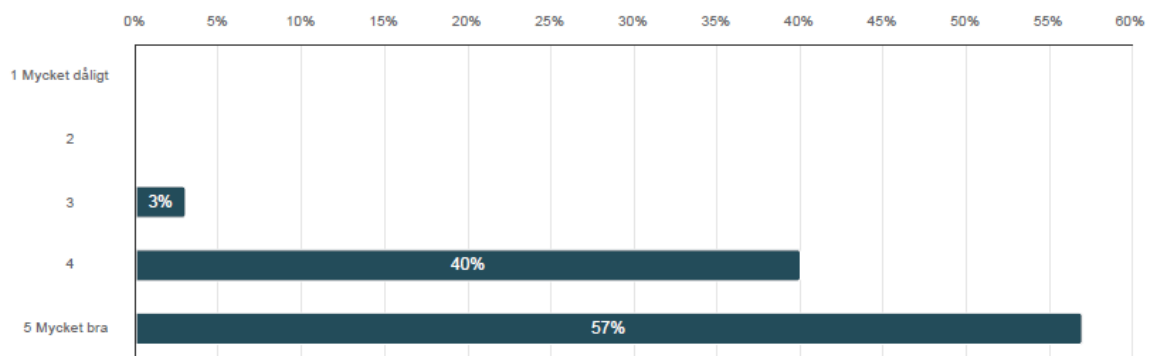
Snabbrapport

Uppdrag säl & skarv, Djurönäset 13-14 maj 2025

Totala antalet respondenter: 35

Vad är din samlade bedömning av konferensen?

Antal svar: 35

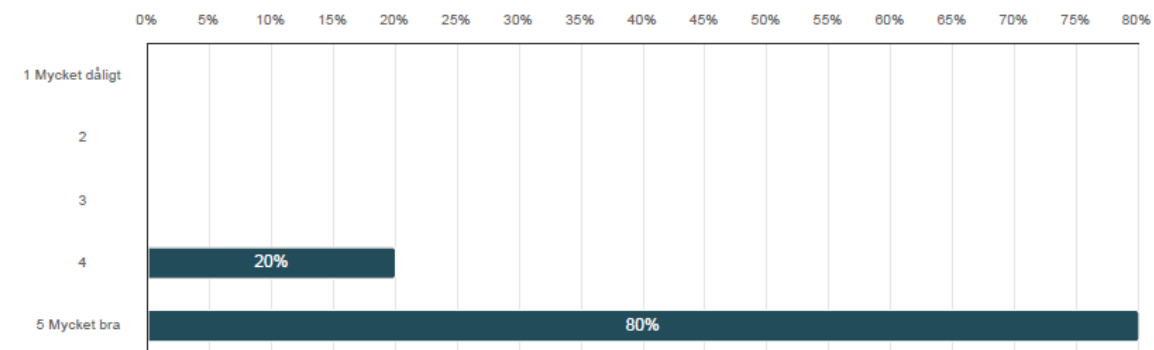

	n	Procent
1 Mycket dåligt	0	0,0%
2	0	0,0%
3	1	2,9%
4	14	40,0%
5 Mycket bra	20	57,1%

Bilaga 6: Utvärdering av konferensen

Vad tyckte du om moderatören?

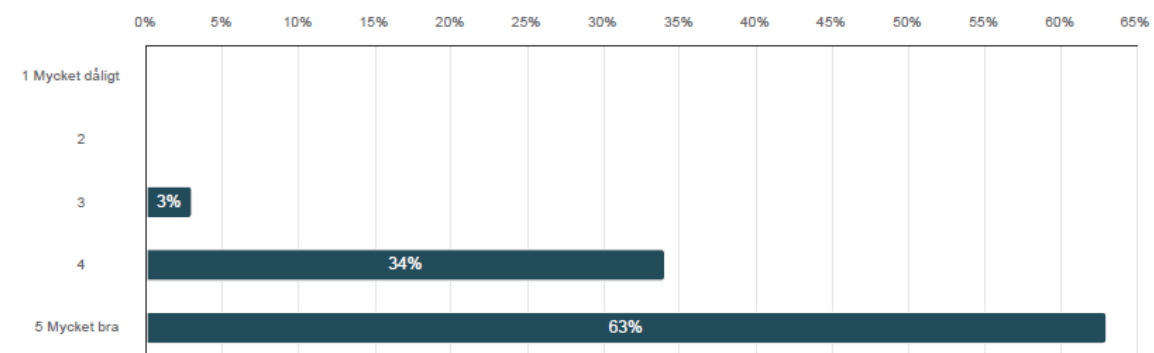
Antal svar: 35

	n	Procent
1 Mycket dåligt	0	0,0%
2	0	0,0%
3	0	0,0%
4	7	20,0%
5 Mycket bra	28	80,0%

Vad tyckte du om föredraget Säl, skarv och fisk? (Ulf Bergström, SLU-Aqua)

Antal svar: 35

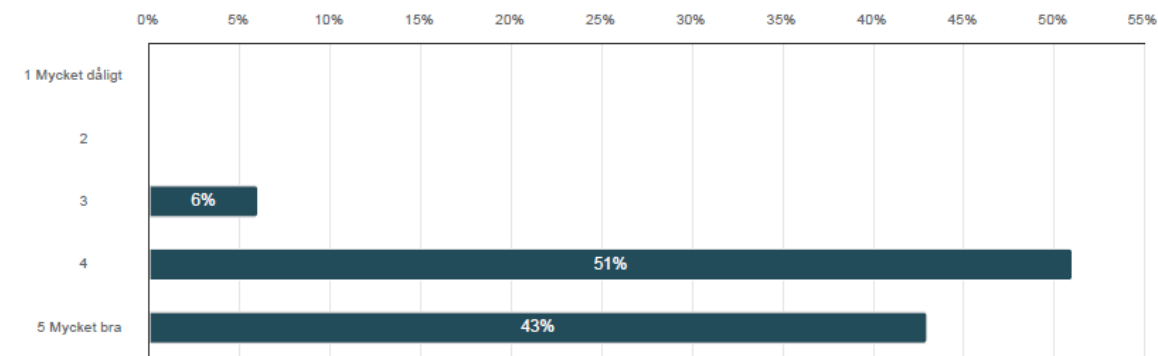

	n	Procent
1 Mycket dåligt	0	0,0%
2	0	0,0%
3	1	2,9%
4	12	34,3%
5 Mycket bra	22	62,8%

Bilaga 6: Utvärdering av konferensen

Vad tyckte du om föredraget Sälförvaltning och jakt på säl? (Christine Aminoff, Naturvårdsverket och Andrea Ljung, Havs- och vattenmyndigheten)

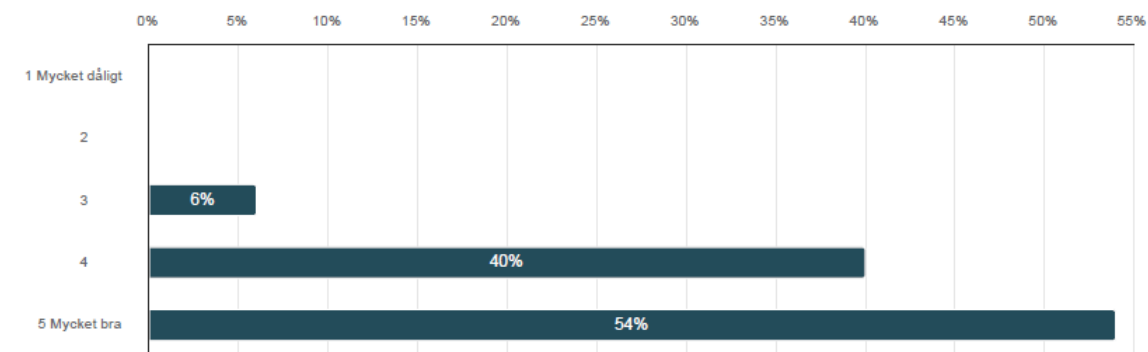
Antal svar: 35

	n	Procent
1 Mycket dåligt	0	0,0%
2	0	0,0%
3	2	5,7%
4	18	51,4%
5 Mycket bra	15	42,9%

Vad tyckte du om WS1, Förvaltningsplaner för skarv, problem och möjligheter?

Antal svar: 35

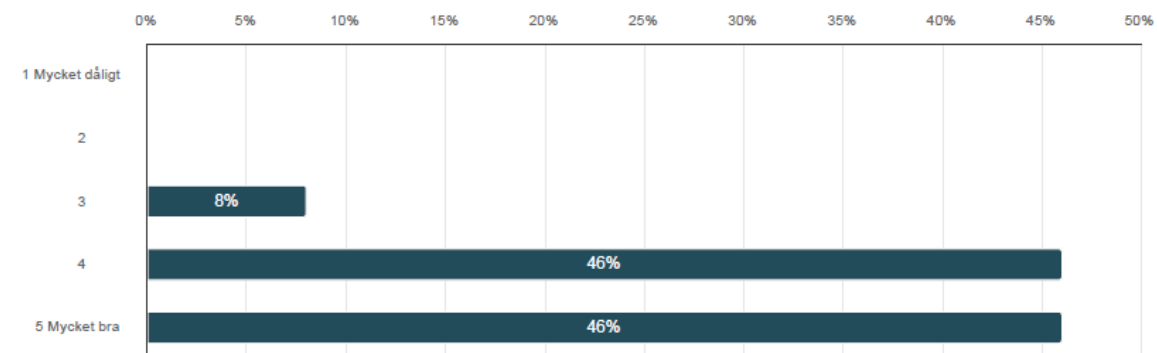

	n	Procent
1 Mycket dåligt	0	0,0%
2	0	0,0%
3	2	5,7%
4	14	40,0%
5 Mycket bra	19	54,3%

Bilaga 6: Utvärdering av konferensen

Vad tyckte du om föredraget Skarvjakt på enskilds initiativ? (Christine Aminoff, Naturvårdsverket)

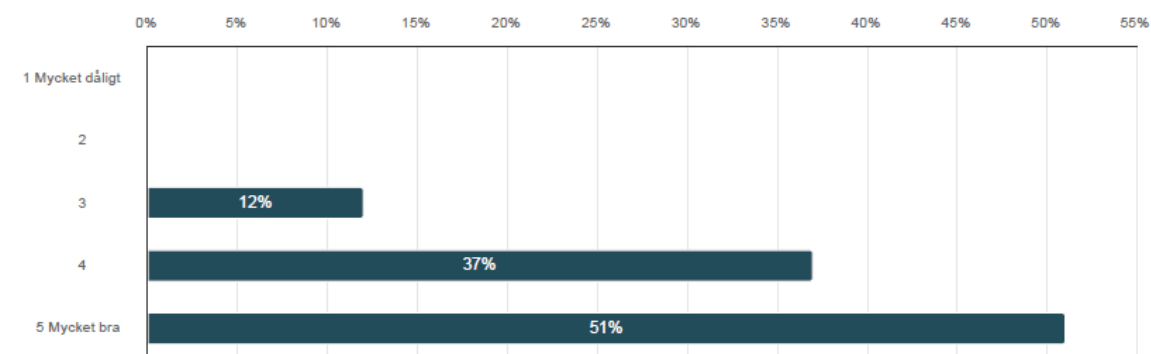
Antal svar: 35

	n	Procent
1 Mycket dåligt	0	0,0%
2	0	0,0%
3	3	8,6%
4	16	45,7%
5 Mycket bra	16	45,7%

Vad tyckte du om WS2, Hur kan skarvjakt på enskilds initiativ förändras/förbättras?

Antal svar: 35

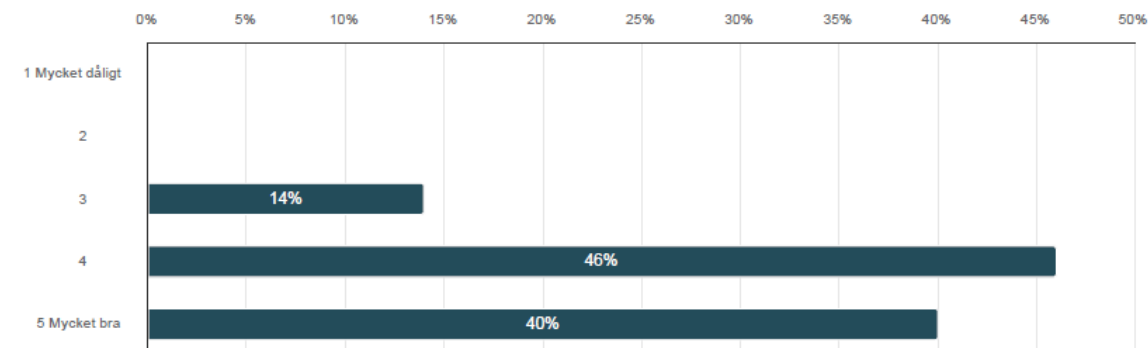

	n	Procent
1 Mycket dåligt	0	0,0%
2	0	0,0%
3	4	11,4%
4	13	37,2%
5 Mycket bra	18	51,4%

Bilaga 6: Utvärdering av konferensen

Vad tyckte du om presentationerna från respektive WS dag 1?

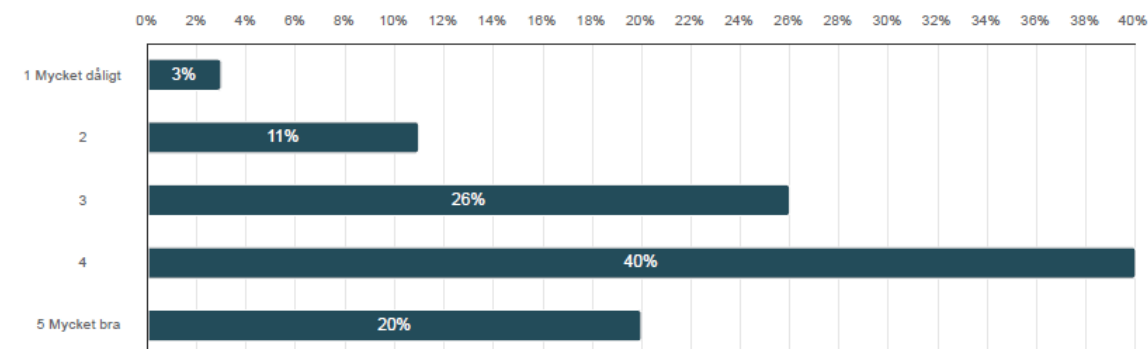
Antal svar: 35

	n	Procent
1 Mycket dåligt	0	0,0%
2	0	0,0%
3	5	14,3%
4	16	45,7%
5 Mycket bra	14	40,0%

Vad tyckte du om föredraget Viltskademedel och förebyggande åtgärder? (Pia Ovik, Havs- och vattenmyndigheten)

Antal svar: 35

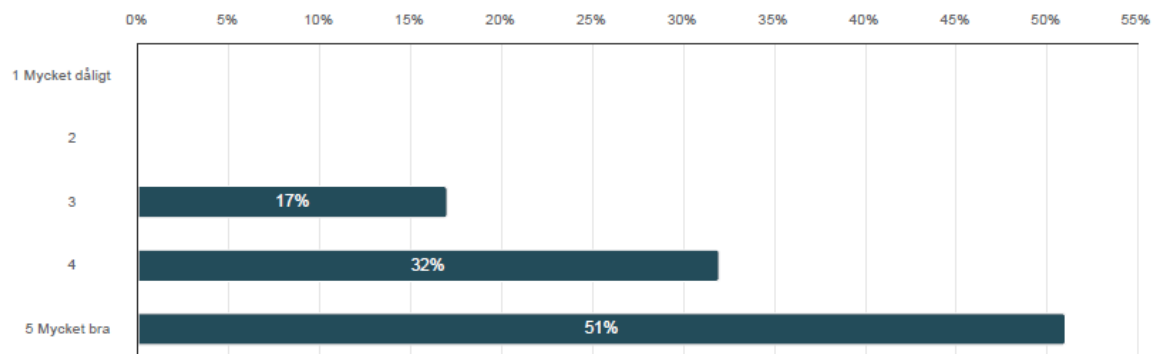

	n	Procent
1 Mycket dåligt	1	2,9%
2	4	11,4%
3	9	25,7%
4	14	40,0%
5 Mycket bra	7	20,0%

Bilaga 6: Utvärdering av konferensen

Vad tyckte du om WS3 Problem och möjligheter med viltskademedel och förebyggande åtgärder för att motverka skada orsakad av säl och skarv (samt annat kopplat till förvaltningen)?

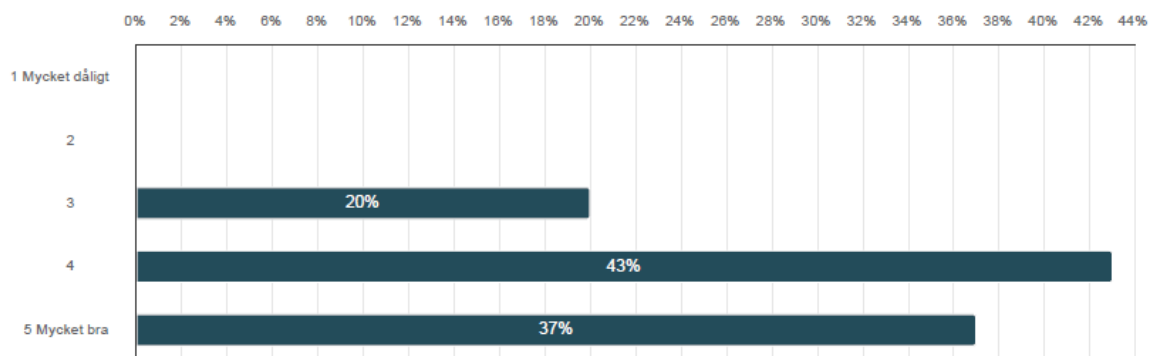
Antal svar: 35

	n	Procent
1 Mycket dåligt	0	0,0%
2	0	0,0%
3	6	17,2%
4	11	31,4%
5 Mycket bra	18	51,4%

Vad tyckte du om föredraget Program säljar och fiske? (Sara Königson, SLU)

Antal svar: 35

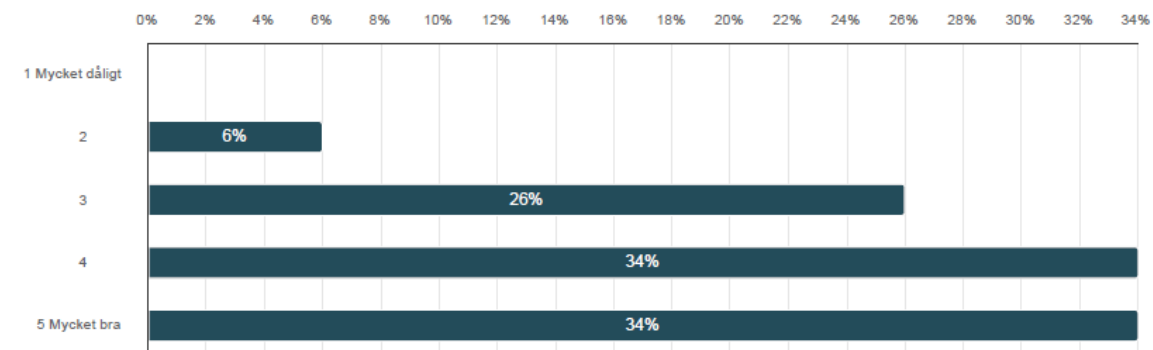

	n	Procent
1 Mycket dåligt	0	0,0%
2	0	0,0%
3	7	20,0%
4	15	42,9%
5 Mycket bra	13	37,1%

Bilaga 6: Utvärdering av konferensen

Vad tyckte du om WS4, Hur kan vi utveckla samarbetet och Program Sälar&Fiske?

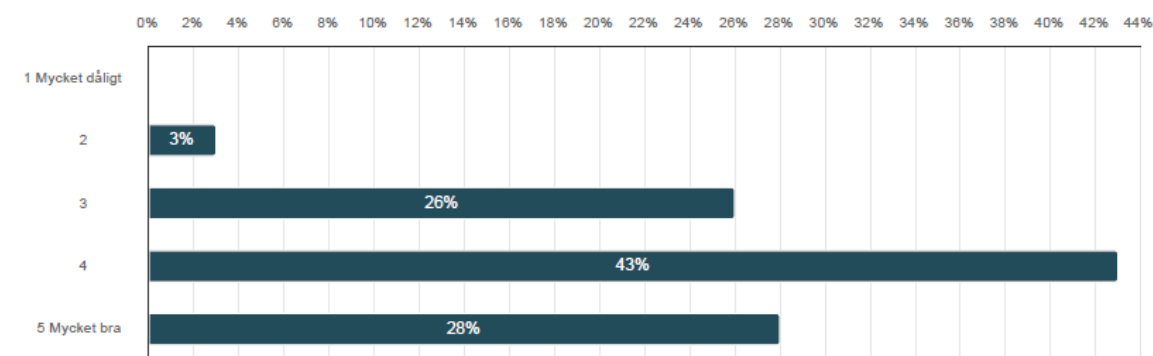
Antal svar: 35

	n	Procent
1 Mycket dåligt	0	0,0%
2	2	5,7%
3	9	25,7%
4	12	34,3%
5 Mycket bra	12	34,3%

Vad tyckte du om presentationerna från respektive WS dag 2?

Antal svar: 35

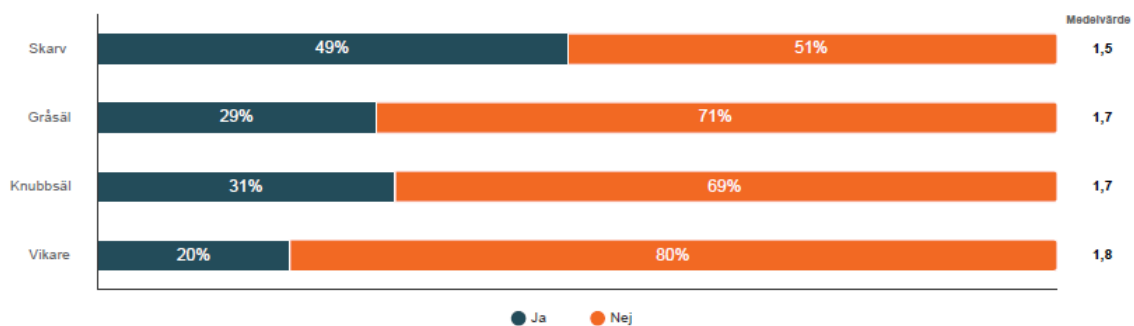

	n	Procent
1 Mycket dåligt	0	0,0%
2	1	2,9%
3	9	25,7%
4	15	42,8%
5 Mycket bra	10	28,6%

Bilaga 6: Utvärdering av konferensen

Hade du önskat mer diskussion om ...

Antal svar: 35

	Ja	Nej	Medelvärde	Median
Skarv	48,6%	51,4%	1,5	2,0
Gråsäl	28,6%	71,4%	1,7	2,0
Knubbsäl	31,4%	68,6%	1,7	2,0
Vikare	20,0%	80,0%	1,8	2,0
Totalt	32,2%	67,9%	1,7	2,0

Bilaga 6: Utvärdering av konferensen

Övriga synpunkter

Antal svar: 20

Svar
Önskar fortsatta WS och diskussioner i liknande forum där även fler konstellationer av grupper uppdelat efter arbetsområde kan diskutera flera specifika frågor. Ett samlat mycket gott betyg och över förväntan.
vi som försöker hantera frågorna (både praktiskt och det som görs på kontor) borde haft mer tid att dela erfarenheter. dumt om alla uppfinner hjulet var för sig. men detta kunde man kanske lösa med en mailgrupp eller inom tvärforum säl och skarv.
Jättebra och fint ordnad workshop, trevlig anläggning, kul och berikande att träffas och diskutera. Lst mellan från hela landet och med NV, HaV och SJV. Det som hade kunnat förbättras var om vi hade fått diskussionsunderlaget till de olika WS tidigare så att man kunna förbereda diskussionspunkter lite mer. Jag ingick i grupp 5, inland, vilket var väldigt spännande att höra hur lägesbilden såg ut i likvärdiga län och det blev på ett sätt väldigt bra diskussioner men det kunde ha varit ett bra kunskapsutbyte att blanda grupperna mer. Sista WS var inte riktad för grupp 5 då den handlade till största delen om sälfrågor. Tack Henrik!
Hade möjligen önskat mer tydlighet från de centrala myndigheterna vad de egentlig vill med våra fiskbestånd och rovdjur.
Blir intressant att följa vad som tas vidare av alla förslag vi kom fram till i ws. Programmet o underlag hade med fördel kunnat skickas ut mycket tidigare för att möjliggöra förberedelse kring de specifika diskussionspunkterna och anpassa bokning av biljetter för hemresa. Specialkost o allergier är känsliga personuppgifter och ska inte mailas ut till alla deltagare.
Bra genomfört och bra upplägg. bra blandning av folk och spännande diskussioner samt kul att upptäcka all kunskap och driv från de olika områdena. Utan en sån här träff har jag svårt att se att vi kunnat gå vidare lika lätt. massa nya kontakter skapades vilket kommer underlätta framöver.
Elefanten i rummet: problem med säl och skarv på grund av vårt historiska och delvis fortsatta överfiske. Varför söker sig säl och skarv längre in i vattendrag, vikar och fjordar? Detta behöver vara en tydlig ansats, speciellt när HaV och Jordbruksverket är i rummet. Även om vi även arbetar med att "släcka bränder" med sälskrämmor, jakt och annat.
Sammanfattningsvis mycket bra konferens. Det är väldigt nyttigt för fiske och vilt att samlas och diskutera gemensamma frågor.
Överlag en mycket lyckad workshop! Nu behöver vi förhålla oss till just säl&skarv i och med de specifika uppdragen. Men, vi behöver föra fram och belysa att detta enbart kan vara en del av lösningen. Det stora övergripande problemet är ju att fiskbestånden generellt är katastrofalt dåligt förvaltade. Om det inte sker åtgärder i den övriga förvaltningen spelar det ingen roll om vi reducerar skarv- eller sälpopulationerna.
Tack för en jättebra konferens och workshop! Bra program. Mycket lärorikt och bra att få träffas och höra hur alla kollegor resonerar kring dessa frågor.
Hotellet var ju fint osv. Men onödigt krångligt att ta sig till för en arbetsresa.
Jag tror att man måste försöka komma överens om konkreta åtgärder för att förvaltningen ska komma framåt. Det blir lätt att diskussionerna fastnar i tekniska svårigheter (hur system ska lösas, vilken finansiering etc) istället för att tänka fritt och stort - och utifrån det göra en prioriteringslista vilka åtgärder vi anser mest aktuella. Likaså med ansvarsfördelningen, vad är egentligen lst ansvar? Ska HaV eller NV ha tydligare ansvar eller pratar vi bara runt i en cirkel och så blir det otydligt vem som tar pucken? Personligen tror jag mer på att någon tar facklan och att vi gemensamt kommer överens om att köra på den linjen, om det visar sig inte fungera provar man en ny strategi efter utvärdering. Men jag tror mer på det än att ingen riktigt tar rodret.
Roligt att se att alla vill utveckla, och samarbeta mer, kring de här frågorna.
Det var en bra blandning av deltagare men kanske fler som jobbar med områdesskydd borde deltagit. Upplever att det finns ett behov av att bredda samverkan internt på länen då flera olika enheter berörs av frågorna. Kanske Sverige behöver en säl/skarv konferens i alla fall vartannat eller vart tredje år?
Hade behövt mer tid att diskutera WS 4.
Bra dagar och mycket värdefullt att träffa och diskutera med vilthandläggare, NV med flera. Blev en bra mix och ett program som inte var för tajt. Uppskattar momenten med WS och bra med diskussionsfrågor!
Väldigt bra anordnat, tack för dessa dagar.
Bra upplägg med fokus på ws i mindre grupper. Bra att diskussionerna i ws fick ta tid! Relevanta ämnen och föreläsare.
Tyckte det var mycket givande dagar och kan framförallt uppleva att behovet var stort att fiske och vilt diskuterade frågorna gemensamt med varandra och berörda myndigheter. Behövs ett sådant här forum kontinuerligt för i motsats till flera andra förvaltningar sker saker snabbt både i fiske och gällande skarv och säl.
Bra flyt och bra samtal. Roligt med både jakt/miljö och fiskerfolk. Ser det som nödvändigt att detta arbete förstärks. Ett måste för framtiden för fiskbestånden.

Länsstyrelsen
Stockholm

www.lansstyrelsen.se/stockholm